

T.C.
SİNOP ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET
EŞİTSİZLİĞİ KONULARINA YÖNELİK FARKINDALIK
GELİŞTİRME: KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE CİNSİYET
AYRIMCILIĞI ÖRNEKLERİ**

MERVE GERİŞ

SOSYAL BİLGİLER EĞİTİMİ

DANIŞMAN
PROF. DR. DURSUN DİLEK

SİNOP - 2022

25.02.2022

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

25.02.2022

MERVE GERİŞ

Merve GERİŞ tarafından hazırlanan “**SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTSİZLİĞİ KONULARINA YÖNELİK FARKINDALIK GELİŞTİRME: KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE CİNSİYET AYRIMCILIĞI ÖRNEKLERİ**” başlıklı bu çalışma, **27.01.2022** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından **YÜKSEK LİSANS tezi** olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr., Ramazan ALABAŞ
Kastamonu Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

**Üye
(Danışman)**

Prof. Dr., Dursun DİLEK
Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi, Sibel ÖNER
Sinop Üniversitesi / Eğitim Fakültesi

İmza

Enstitü Müdürü

Doç. Dr. Erkal ARSLANOĞLU

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT	V
TABLolar DİZİNİ	VI
KISALTMALAR Dizini	VII
ÖNSÖZ.....	VIII
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ	
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	6
1.3. Önem... ..	6
1.4. Sınırlılıklar.....	7
İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR	
2.1. Şiddet.....	8
2.1.1. Tarihçesi.....	8
2.1.2. Türleri	9
2.1.2.1. Kadına Yönelik Şiddet.....	9
2.2. Cinsiyet.....	10
2.2.1. Toplumsal Cinsiyet.....	10
2.2.2. Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cinsiyet Eşitsizliği.....	11
2.3. Medya	11
2.3.1. Medya, Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Ayrımcılığı.....	12
2.3.2. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya	13
2.4. Sosyal Bilgiler	13
2.4.1. Sosyal Bilgiler Derslerinde Medya Okuryazarlığı	15
2.4.2. Sosyal Bilgiler Derslerinde Yaşam Öykülerinin (Biyografi/Otobiyografi) Kullanımı	16
2.4.3. Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Becerisi	18
2.4.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görsel Materyallerin Kullanımı: Zaman Şeritleri.....	19
2.4.5. Sosyal Bilgiler Derslerinde Materyal Tasarımı.....	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM MATERYAL VE ETKİNLİK TASARIM SÜRECİ	
3.1. Materyal ve Etkinlik İçeriklerinin Boyutları	22

3.2. Kaynak Taraması ve Verilerin Toplanması	23
3.3. Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabında Kadına Yönelik Şiddet ve Cinsiyet Ayrımcılığı Bağlamındaki İçeriğin İncelenmesi.....	27
3.4.Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Materyallerin geliştirilmesi.....	29
3.4.1. Hedef ve Temaların Belirlenmesi	29
3.4.2. Materyal/Etkinlik Tasarım Sürecinin İşlemleri.....	31
3.4.3. Materyal ve Etkinlik Tasarım Süreci.....	32
3.5. Uzman Görüşlerinin Alınması	35
3.6. Betimsel Açıklama.....	36
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE KADINA ŞİDDET KONULU MATERİYAL ÖRNEKLERİ	
4.1.Medya Okuryazarlığı Kapsamında Geliştirilen Materyaller	37
4.1.1. Kadına Şiddet- Medya Yansımaları.....	37
4.1.2. Kadınlar-Siyasi Yaşam Ve Medyaya Yansımalar.....	40
4.1.3. Kadınlar- Araç Kullanımı- Medya.....	44
4.2. Öz Yaşam Öyküleri Kapsamında Geliştirilen Materyaller	47
4.2.1. Samiye Cahit Morkaya	47
4.2.1.1. Samiye Cahit Morkaya Yaşam Öyküsü.....	47
4.2.1.2. Oto-Moto-Velo.....	50
4.2.2. Safiye Ali Yaşam Öyküsü	52
4.2.3. Gül Esin Yaşam Öyküsü.....	54
4.2.4. Sabiha Ziya Bengütaş Yaşam Öyküsü	56
4.3. Zaman Şeritleri Kapsamında Geliştirilen Materyaller	58
4.3.1. Kadına Şiddetin Görünen Yüzü	59
4.3.2.Dünya’da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar/Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar.....	60
4.4. Konu Kapsamında Yer Alan Diğer Materyaller.....	62
4.4.1. Cedaw.....	62
4.4.2. Kadın Konukevleri.....	62
4.4.3. Düşün-Eşle	63
SONUÇ.....	64

ÖNERİLER	65
KAYNAKÇA	66
EKLER.....	75
ÖZGEÇMİŞ.....	150

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler dersi SB 6.6.6. (Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder) kazanımı açılımları kapsamında öğrencilerin cinsiyet ayrımcılığını ve kadına şiddeti farklı boyutları ile inceleyebilecekleri materyal örnekleri geliştirmektir. Bu amaç doğrultusunda medyada yer alan eril dil ile oluşturulmuş kadına şiddet haberleri, kadınların bu şiddete karşı duruşları, ilgili istatistikler, kadına şiddete karşı yürütülen çalışmalar, bu bağlamda inşa edilmiş kurumlar ile tarihte cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış alanlarında öncü bazı kadınlar ve cinsiyet ayrımcılığını örnekleyen tarihsel malzeme materyallere dâhil edilmiştir. İçerikler, ilgili kazanım ve belirlenen hedefler doğrultusunda sosyal bilgiler ile ilişkilendirilerek öğrenci seviyesine uygun olarak düzenlenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Geliştirilen materyallerin güvenilirlik ve geçerliliklerinin sağlanması için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Materyaller belirlenen temalar ve amaçlar kapsamında betimsel şekilde açıklanmıştır. Tüm bu süreç sonunda sosyal bilgiler dersi kapsamında toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşmasına katkı sağlayacak sınıf içi kullanıma uygun materyal örnekleri geliştirilmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to develop material samples that students will be able to examine and analyze gender discrimination and violence against women in content of “SB 6.6.6” learning outcome of social studies (Students will be able to realize the value given to women in social life based on Turkish history and current examples). For this aim, news of violence against women which created in a masculine language in the media, women's stances against this violence, statistics, studies against violence against women, institutions built in this context Some of the pioneering women in their fields who have faced gender discrimination in history and historical material exemplifying gender discrimination, are added as contents of materials. The contents are organized in accordance with the student level by being associated with social studies in line with the related achievement and determined goals. Document review from qualitative research methods is used in the study. The materials are described in a descriptive manner within the scope of the specified themes and objectives. At the end of this process, within the scope of social studies course, material samples were developed that will contribute to the formation of gender equality.

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1. Kadına Şiddet- Medya Yansımaları

Tablo 2. Kadınlar - Siyasi Yaşam ve Medyaya Yansımaları

Tablo 3. Kadınlar- Araç Kullanımı- Medya

Tablo 4. Samiye Morkaya'yı Dinleyelim

Tablo 5. Oto- Moto- Velo

Tablo 6. Safiye Ali'yi Dinleyelim

Tablo 7. Gül Esin'i Dinleyelim

Tablo 8. Sabiha Ziya Bengütaş'ı Dinleyelim

Tablo 9. Kadına Şiddetin Görünen Yüzü

Tablo 10. Dünya'da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar/

Türkiye'de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar

KISALTMALAR DİZİNİ

MEB: MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

CEDAW: Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan kaldırılması Sözleşmesi

TDK: Türk Dil Kurumu

ÖNSÖZ

Bu çalışma cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularından yola çıkılarak Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin cinsiyet ayrımcılığı ve kadına yönelik şiddet konularına farkındalıklarını artırarak toplumsal boyutta cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına, kadına yönelik şiddetin ortadan kalkmasına aracılık edecek materyal örnekleri geliştirmek amacı ile yapılmıştır. Belirtilen amaç kapsamında hazırladığım tezinin hazırlık aşamasında ve zorlu çalışma sürecinde benden desteğini esirgemeyen çok değerli danışman hocam Prof. Dr. Dursun Dilek’e, sahip olduğu bilgi birikimini bizler ile paylaşarak daima ufkumuzun açılmasını sağlayan ve her süreçte bana destek olan sevgili hocam Doç. Dr. Gülçin Dilek’e sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım. Yine çalışmam boyunca yardımlarını esirgemeyen sevgili hocam Esra Kaptan İzmir’e ve hayatım boyunca maddi manevi her türlü desteğiyle yanımda olan sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu tez çalışması, 218K401 numaralı ve “Kadınlar da Oradaydı!” başlıklı proje kapsamında TUBİTAK tarafından desteklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Kadın ve erkek toplumun en önemli iki unsurlarıdır. Bu unsurların temelinde cinsiyet kavramı yer almaktadır. Cinsiyet öncelikle doğuştan gelen faktörler ile açıklanmış, üreme sistemi anatomisi ve ikincil cinsiyet özellikleri ise bu faktörleri oluşturmuştur. Sonrasında cinsiyet kavramı üzerine yapılan çalışmalar, cinsiyetin biyolojik boyutunun yanında toplumsal boyut gibi farklı boyutların da olduğunu ortaya çıkarmıştır. Cinsiyetin toplumsal boyutunun fark edilmesi ve bu konudaki çalışmaların yoğunlaşması toplumsal cinsiyet kavramını ortaya çıkarmıştır. Bu kavramı ise ilk kullanan ise Ann Oakley olmuştur (Aktaran Keskin ve Ulsan, 2016). Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak cinsiyet rollerinin toplumsal bir kurgu ile oluşturulduğunu ortaya koymaktadır (Dilek, 2012).

Toplumsal cinsiyet kapsamında toplum tarafından bazı roller üretilip bireylere atfedilmektedir, sonrasında ise bireylerden bu rollere uygun davranmaları istenmektedir (Aktaran Saraç, 2013). Roller ise zamanla kullanılarak yerleşmektedir. Örneğin; kadınlara çocuk bakmak büyütmek, ev işleri ile ilgilenmek, yemek yapmak, erkeklere ise savaşmak, evin geçimini üstlenmek, tamir işleri ile ilgilenmek gibi roller yüklenmektedir bu ayrım mesleki, siyasi vb. alanlarda karşımıza çıkmaktadır (Saraç, 2013). Eşitlik içermeyen rollerin üretilip cinsiyet rolleri doğrultusunda bireylere atfedilmesi kadın ve erkeğin eşit olmayan, farklı konumlarda yer almalarına sebep olmaktadır. Bu durum ise cinsiyetler arasında ayrımcı tavırları ortaya çıkarabilmektedir. Ayrımcılık; önyargı ve kalıp yargıların davranışsal ifadeleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Saraç, s. 28). Toplumsal cinsiyet rolleri kapsamında oluşan önyargı ve kalıp yargılar kadını da erkeği de etkilemektedir. Kadınların bu anlamda karşılaştıkları ayrımcı tavırlar zaman zaman kendilerini gerçekleştirmelerine ve mevcut potansiyellerini kullanamamalarına sebep olabilmektedir. Bu durum da onların toplumda ikinci planda kalmalarına, güçsüzleşmelerine sebebiyet verebilmektedir. Kadınların güçsüzleşmesi ise karşı cinsin lehine bir durum ortaya çıkarabilmektedir. Toplumda bir güç ilişkisi olarak şiddet ortaya çıkmakta ve ikinci konumda olan kesim hedef alınmaktadır, bu bağlamda bu kesimin başında kadınlar yer almaktadır (Aktaran Çalışkan ve Çevik, 2018). Toplumun ürettiği cinsiyet rolleri kapsamında güçlenen erkek

bu gücünü sözlü fiziksel vb. boyutlarda şiddete başvurarak kadına yöneltebilmektedir ve gücünü kadın üzerinde farklı şekillerde kullanabilmektedir. Bugün kadına yönelik şiddet üzerine yapılan çalışmalar bu gerçeği açıkça ortaya koymaktadır. Örneğin; dünyada 2014 yılında AB Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadın üzerinde yapılan araştırmada her üç kadından birinin 15 yaşından itibaren fiziksel ve cinsel şiddet ile karşı karşıya kaldıkları, her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördükleri tespit edilmiştir. Yine benzer yıllarda Türkiye’de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (ASPB) Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) aracılığı ile yürüttüğü çalışmada, her 10 kadından yaklaşık dördünün %36 sının eşinden ya da birlikte oldukları erkekten fiziksel şiddet gördükleri ve %44 ünün ise hayatlarının herhangi bir döneminde psikolojik şiddet ile karşılaştıklarını tespit etmiştir (TC Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016). Bu tespitler değerlendirildiğinde kadına şiddet uygulayan kişinin büyük oranda erkek olduğu görülmektedir. Kadına uygulanan bu şiddet bazen daha da ileri boyutlara taşınarak onun yaşam hakkının elinden alınmasına kadar gidebilmektedir, yapılan araştırmalar da bu durumun ciddiyetini ortaya koymaktadır. Örneğin Adalet Bakanlığı soru önergesi kapsamında kadın cinayetlerinin 2002 ile 2009 yılları arasında 66’dan 953’e çıkarak %1400 arttığını, 2010 yılında ise kadın örgütleri yaptıkları çalışma kapsamında sadece aile içi cinayetlere kurban giden kadın sayısının 1500 olduğunu belirtmişlerdir (Aktaran Boyacıoğlu, 2016). Mevcut istatistikler incelendiğinde durumun oldukça ciddi olduğu görülmektedir.

Şiddetin varlığının ve kadına zarar veren boyutunun yanında sunumunun da oldukça önemli olduğu düşünülmektedir. Çünkü bu sunumlar kadına tekrar zarar verir niteliklere bürünebilmektedir. Örneğin medya, kadına yönelik şiddet konusunda sorunlu bir duruş sergilemektedir, kadına yönelik şiddet haberleri daha çok magazinsel haber (tabloid haber), adli vaka olarak sunmakta (Aktaran Görgün-Baran, Tuba-Sarıtaş ve Şahin-Kütük, 2017), şiddet görüp zarara uğramış kadının görüntüsü ve ismi açık şekilde verilmekte, haberler tiraj kaygısı ile oluşturulabilmekte, kadını kurban olarak sunabilmektedir. Bu durum da kadının yaşadığı sıkıntıya, uğradığı zarara çözüm üretir nitelikte olmamaktadır. Yine şiddet haberlerinin sunumuna benzer şekilde medyada kadına zarar veren ya da toplumsal cinsiyet rollerini ve olumsuz kalıp yargılarını pekiştiren sunumlar yer almaktadır. Örneğin reklamlarda kadınlar bazı alanlara

kodlanmakta, bazen bir cinsel obje olarak kullanılabilmektedir. Benzer şekilde, sinema alanında erkek türleri; aksiyon macera filmleri, savaş filmleri olarak nitelendirilirken kadın türleri; müzikal filmler drama, romantik komediler olarak ayrılabilir (Aydın, s. 217). Ayrıca medyada toplumda var olan cinsiyet ayrımcılığını yansıtan ve olumsuz kalıp yargıların pekiştirilmesini sağlayan içeriklere yer verildiği de görülmektedir. Medya bu noktada hem üretici hem de var olan rolleri sunup pekiştirici bir rol üstlenmektedir. Medyanın bu üretim boyutuna sahip olması onun değiştirilebilir bir boyutunun da olduğunu göstermektedir (Alankuş, 2007). Fakat kadınların bu alana hem erişebilirliğinin hem katılımının eşitsizlik içermesi medyada yer alan klişeleşmiş roller ile temsil edilmesi ve küçültücü kadın imajlarının sıklıkla kullanılması ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği yeniden üretilebilmektedir (Aktaran Görgün-Baran, Tuba-Sarıtaş ve Şahin-Kütük, 2017). Medyanın üretim sürecinde cinsiyet kalıp yargılarından uzak olması içeriklerini eşitlik içeren boyutlar ile kurgulaması kadın ve erkeğe zarar veren durumun da ortadan kalkmasına katkı sağlayacaktır. Ancak bu tarz içeriklerin üretilip sunulmadığı görülmektedir, bu noktada var olan içeriklerin doğru bir şekilde okunması, incelenmesi ve sorgulanması kapsamında medya okuryazarlığı becerisinin kişiye kazandırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Toplumda farklı boyutlar ile karşımıza çıkan cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularının temeli, oluşum süreçleri incelendiğinde bu durumun toplumsal cinsiyet kapsamında yine toplum tarafından oluşturulduğu açık bir şekilde görülmektedir.

Bu açıdan toplum tarafından üretilen toplumsal değerlerin hem aktarılmasında hem yeniden üretilmesinde eğitim kurumlarına önemli görevler düşmektedir. Eğitim kurumları eşitlik içeren rollerin üretilmesinde, cinsiyet ayrımcılığın ve kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasında bu konuda köklü değişimlerin sağlanmasında en etkili müdahale aracı olarak karşımıza çıkmaktadır (ERG, 2009). Mevcut konuların eğitim sistemi içerisinde en iyi şekilde ele alınabileceği alan ise sosyal bilgilerdir. Çünkü sosyal bilgiler; insanları, yaşamları konu almaktadır (Kılıçoğlu, 2015) ve cinsiyet ayrımcılığı, kadına şiddet konuları ile bağlantılı olan sosyoloji, psikoloji, vatandaşlık, tarih, günümüz dünya sorunları gibi branşlar kapsamında yer alan ders içeriklerini yani toplumu doğrudan ilgilendiren ders içeriklerini bünyesinde barındıran bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaran Kılıçoğlu, 2015). Bu açıdan bakıldığında cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularının sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ele

alınmasının kadına zarar veren durumların ortadan kalkmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu anlamda yapılan bazı çalışmalar da bu bakış açısını destekler veriler ortaya koymaktadır. Örneğin; Özdemir Yılmaz 2019 yılında yaptığı çalışma ile sosyal bilgiler dersi kapsamında uygulanan toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı etkinliklerin öğrencilerin toplumsal cinsiyete dayalı meslek seçimlerine yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediğini tespit etmiştir. Yine benzer şekilde Kurnaz ve Seçgin (2015) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler derslerinde kullanılan toplumsal cinsiyet etkinliklerinin öğrencilerin algı ve tutumlarına etkisini araştırmış ve çalışma sonucunda sosyal bilgilerde toplumsal cinsiyet eğitiminin alanında bakış açısı geliştirilmesine katkısının olduğunu ortaya çıkarmışlardır. Bu tespitler bize toplumsal cinsiyet kapsamında yer alan konuların sosyal bilgiler dersi kapsamından etkili bir şekilde ele alınabileceğini göstermektedir. Sosyal bilgiler dersi ve toplumsal cinsiyet konusunda farklı çalışmaların da olduğu görülmektedir. Sönmez ve Dikmenli' nin 2021 yılında yaptığı çalışma bunlardan biridir. Sönmez ve Dikmenli yaptıkları çalışmada 4. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarını toplumsal cinsiyet boyutu ile ele almış, toplumsallaşma sürecinde önemli bir araç olan bu kitaplar içerisinde cinsiyet kalıplarını yansıtan ifadelerin olduğunu tespit etmişlerdir. Karaboğa'nın 2020 yılında yaptığı benzer çalışmada 5., 6., ve 7. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarını incelemiş toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının yeniden üretilmesi ve pekiştirilmesine yönelik bulgulara rastlanmıştır. Bu durumlar değerlendirildiğinde yapılan çalışmanın ders kitaplarında yer alan kalıp yargılardan arındırılmasına da katkısının olacağı düşünülmektedir. Ders kitaplarına dâhil edilebilecek, toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşmasına katkı sağlayacak örnek materyallerin üretilmesi ve bu örnekler kapsamında geliştirilecek olan materyallerin ders kitaplarına dâhil edilmesi ile ders kitapları cinsiyet ayrımcılığını ve olumsuz kalıp yargıları yansıtan ifadelerden, içeriklerden arınarak cinsiyet eşitliğinin oluşmasına katkı sağlayacak materyallere dönüşecektir. Bu açıdan örnek temsillerin oluşturulması ve sunulması önemli görülmektedir.

Bu açılardan bakıldığında örnek temsilleri oluşturulmasını hedefleyen bu çalışmanın yapılan araştırmanın bir hayli önemli olduğu düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyici içerikler üretmeyi amaçlayan mevcut çalışma nitel araştırma yöntemi kapsamında doküman incelemesi tekniğine göre uygun olarak yürütülmüştür.

Öncelikle toplumsal cinsiyet, cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet başlıkları belirlenerek literatür taraması yapılmış, yapılan literatür taramasında cinsiyet ayrımcılığının ve kadına yönelik şiddetin birçok alanda var olduğu ve yaygınlık gösterdiği tespit edilmiştir. Mevcut konuların yaygınlık gösterdiği alanlardan biri olan medya konu ile ilgili içeriklerin toplandığı alanlardan birisi olmuştur. Toplumsal cinsiyet rollerinin hem üretilmesinde hem de var olan üretilmiş rollerin pekiştirilmesinde önemli bir unsur olan medya, bünyesinde birçok ayrımcı cinsiyet kalıbını da barındırmaktadır. Bu doğrultuda; dergi, gazete vb. medya içerikleri taranarak materyallerde kullanılacak içerikler belirlenmiştir. Dergiler ve gazeteler kapsamında ‘kadınlar siyasi alanda başarılı olamazlar’ ve ‘iyi araç kullanamazlar’ kalıp yargılarını örneklendiren karikatür içerikleri, köşe yazısı örnekleri ve haber sunum örnekleri medya taranarak seçilmiş sosyal bilgiler öğretimi kapsamında medya okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilerek çözümlenmiştir. Haber içerikleri kapsamında ‘kadınlar iyi araç kullanamazlar’ kalıp yargısını cinsiyetçi bir dil ile kaza haberleri üzerinden yansıtan örnek içerikler ve kadına yönelik şiddetin kadına zarar veren bir şekilde cinsiyetçi bir dil ile kurgulanıp sunulmasını örnekleyen içerikler belirlenip sosyal bilgiler öğretimi kapsamında medya okuryazarlığı becerisi ile ilişkilendirilerek çözümlenmiştir. Bu başlıkların medya okuryazarlığı kapsamında ele alınıp incelenmesi, öğrencilerin medyada yer alan cinsiyet ayrımı içeren kalıpları fark edip sorgulamalarına, medyada yer alan içeriklerin bir kurgu kapsamında oluşturulduğunu ve bazı içeriklerin gerçeği yansıtmadığını fark etmelerine ve eşitlik içeren bakış açıları geliştirebilmelerine katkı sağlayacaktır.

Yine benzer kalıp yargılar ile karşılaşmış fakat bu alanlarda başarı göstermiş tarihsel bağlamda seçilmiş kadın örneklerin yaşam hikâyeleri araştırılarak sosyal bilgiler dersinde yaşam öykülerinin kullanımı boyutu ile ilişkilendirilmiş ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin oluşmasına katkı sağlayacak örnek materyaller hazırlanmıştır. Samiye Cahit Morkaya, Sabiha Ziya Bengütaş, Safiye Ali gibi kalıp yargıları yıkan kadınların öğrencilere tanıtılması onların mevcut kalıp yargıları sorgulamalarına ve eşitlik içeren bakış açılarına sahip bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayabilir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği kapsamında geliştirilen bu materyallerin geçerliği ve güvenilirliği uzman görüşleri ile sağlanmış, betimsel açıklamalar doğrultusunda materyal içerikleri detaylı şekilde ele alınarak sunulmuştur.

1.2. Amaç

Toplumsal cinsiyet eşitliğinden hareketle günümüzde yaygın bir sorun olan ve farklı boyutları bulunan kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konularına yönelik olarak 6. Sınıf düzeyinde cinsiyetçi kalıplardan uzak, eşitlik içeren, öğrencilerin cinsiyetçi yaklaşımları sorgulamalarına, kadına şiddet konusunda farkındalık geliştirebilmelerine ve kadına şiddet konusunun ortadan kaldırılmasına, katkı sağlayacak içerik tasarımları (öğretim materyalleri, etkinlikler vb.) geliştirmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda güncel ve tarihsel bağlamları temel alan aşağıdaki alt amaçlar belirlenmiştir.

1. Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında öğrencilere kadına yönelik şiddeti ve cinsiyet ayrımcılığını güncel medyada yer alan kadın sunum örnekleri üzerinden fark ettirecek ve bu konuda eşitliğin önemini kavramış eleştirel okumalar yapabilen kadına şiddetin karşısında yer alan, kadına değer veren bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacak materyal örnekleri geliştirmek.

2. Cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış tarihin kadın aktörlerinin öz yaşam öyküleri aracılığı ile sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alan cinsiyet ayrımcılığı konusuna yönelik tarihsel bağlamlarda da öğrencilerin farkındalıklarını artıracak, onların ayrımcılık karşısında yer alan, eleştirel düşünebilen kadına değer veren bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacak materyal örnekleri geliştirmek.

1.3. Önem

Önemli ve yaygın bir sorun olan kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konularına yönelik sosyal bilgiler öğretimi kapsamında geliştirilen materyallerin kadına yönelik şiddetin karşısında yer alan, objektif bakış açısına sahip, eşitliği benimsemiş bireylerin yetiştirilmesine katkısının olacağı öngörülmektedir.

Aynı zamanda konu kapsamında, cinsiyet ayrımcılığı ve şiddet konusunun medya okuryazarlığı kapsamında ele alınmamış olması, konu ile ilgili mevcut materyallerin azlığı boyutları düşünüldüğünde geliştirilen materyallerin alana önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Sınırlılıklar

- Araştırma sosyal bilgiler dersi kapsamında ilköğretim 6. sınıf kademesi ile sınırlıdır.
- Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 6.6.6. “ Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder” kazanımının “Pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz konular üzerinde durulur” açılımı kapsamında kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konuları ile sınırlıdır.
- İlgili kazanım bağlamında kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konularını içeren materyal ve etkinlik tasarımları ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM LİTERATÜR

2.1. Şiddet

Şiddet günümüzde çok önemli bir sorun olup canlıları oldukça etkileyen bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir hareketin gücün derecesi, sertlik ve kaba güç anlamına gelen şiddet Arapça kökenli bir kelimedir (Aktaran Eteman, Aydın, Reçber ve Sezen, 2016). Bu kelime Dünya sağlık örgütü tarafından, sahip olunan gücün kudretin tehdit kullanılarak ya da doğrudan kendisine, bir başka insana, gruba ya da topluma karşı gelişme bozukluğu, gerilik ya da fizyolojik hasar ortaya çıkaracak şekilde kullanılması olarak tanımlamıştır (Çalışkan ve Çevik, 2018). Şiddet sözcüğünün Arapçadan Osmanlıca' ya geçtikten sonra 15. yüzyılda dinsel metinler aracılığı ile dilimize girdiği sanılmaktadır (Büker ve Kıran, s. 11). Türk Dil Kurumu ise şiddeti “bedene zor uygulama”, “bedende zedelenmeye neden olma”, “kişisel özgürlüğü zor kullanarak kısıtlama”, “bozma ya da uymama”, “rahatça gelişmesini ya da tamamlanmasını engellemek üzere bazı doğal süreçlere, alışkanlıklara yersiz kısıtlamalar getirme”, “anlamın çarpıtılması”, “büyük güç, sertlik, haşinlik, kişisel duygularda sertlik, tutkulu davranışlara ya da dile başvurma” şeklinde tanımlamıştır (Erol, 2010). Günümüzde şiddet, mekân gözetmeksizin karşımıza çıkmakta ve bizlere çeşitli şekillerde zarar vermektedir (Aktaran Eteman, Aydın, Reçber ve Sezen, 2016). Hala tam olarak tanımlanamamış ve sınırları çizilememiş olan şiddet bazen kadına, bazen erkeğe bazen ise bir hayvana yöneltip olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir.

2.1.1. Tarihçesi

Şiddet olgusu hala tam anlamı ile açıklanamamış olsa da ortaya çıkışının çok eski dönemleri kapsadığı tahmin edilmektedir. Yapılan araştırmalar bu tahminlerin doğruluğunu ortaya koyar niteliktedir. Yapılan bir araştırmaya göre kadınların fiziksel şiddete maruz kalmalarının geçmişi 3000 yıl öncesine kadar dayanmaktadır, arkeologların çalışmaları sonrasında elde ettikleri buluntular erkek mumyaların kemiklerinde %9-20 kırığın bulunduğunu gösterirken kadınlarda bu oran %30-50 ye kadar çıktığını bize göstermektedir. Bu oran bizlere kadının herhangi bir şekilde

erkekten daha fazla şiddete maruz kaldığını ve şiddetin bu dönemlerde var olduğunu göstermektedir (Aktaran Dişsiz ve Hotun Şahin).

Roma döneminde ise erkeklerin eşlerini dövme, boşama ve zina, sarhoşluk, hakla açık oyunlara katılma gibi sebepler ile öldürebilme hakkının olduğu görülmektedir. İngiltere ise 1700'lü yıllarda 'doğru yoldan ayrılma ' gibi açık bir tanım üzerinden erkeğe eşini cezalandırabilme hakkının verildiği görülmektedir. Benzer durumların 1800'lü yıllarda Amerika'da var olduğu görülmüştür. 1970'li yıllara gelindiğinde ise bu ve benzeri durumlara karşı toplumda tepkilerin ortaya çıktığı ve bu konunun görünürlüğünün arttığı görülmektedir (Subaşı ve Akın, t.y.).

2.1.2. Türleri

Şiddete yönelik yapılan çalışmalar şiddetin tek yönlü bir olgu olmadığını bize açıkça göstermektedir. Bu kapsamda şiddet farklı türlerde ve şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Şiddetin türlerinden biri olan fiziksel şiddet, vurma, kavga etme, yaralama, dövme gibi durumlar sonucunda kişinin vücut bütünlüğünün zarar görmesi olarak açıklanmaktadır. Fiziksel şiddetin yanı sıra şiddetin psikolojik (sözlü-duygusal), ekonomik ve cinsel olmak üzere farklı türleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda psikolojik şiddet; aşağılama, hakaret, dalga geçme, kişisel gelişime engel olma, kişinin çevresiyle ilişkisini kısıtlama gibi durumlar aracılığı ile fiziksel bir uygulama olmaksızın kişinin ruh sağlığını bozma, ekonomik şiddet; zorla çalıştırma, çalışmaktan alıkoyma, kişisel malın izinsiz kullanımı, parasız bırakma, cinsel şiddet; taciz, tecavüz, ensest, zorla evlendirme gibi durumları kapsamında bulundurmaktadır (Aktaran Çötök, 2019). Şiddetin bu tanımlamalardan farklı olarak kendine dönük şiddet (intihar), kişiler arası şiddet (çocuğa, kadına yönelik vb.), organize şiddet (politik şiddet vb.), medya şiddeti, diğer şiddet şekilleri (sokak şiddeti, insan ve organ ticareti vb.) şeklinde de gruplandırıldığı görülmektedir (Subaşı ve Akın, t.y.).

2.1.2.1. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına şiddet kısaca sahip olunan gücün cinsiyet kavramı doğrultusunda kadına yöneltilmesi ve kadına zarar veren sonuçlar ortaya çıkarması olarak tanımlanabilmektedir (Subaşı ve Akın, t.y.). Toplumda var olan güç ilişkisi sonucunda ortaya çıkan şiddet genellikle ikinci konumda olan kesimleri hedef almaktadır. Kadınlar bu kesimin en başında bulunmaktadır (Aktaran Çalışkan ve Çevik, 2018). Yapılan

alışmalar bize gücün birçok defa farklı şekillerde kadın üzerinde kullanıldığını göstermektedir. Bu kapsamda Dünya Sağlık rgt'nün 2013 yılında raporun verileri incelendiğinde dünya çapında kadınların %35'i ya partnerinin (eşi veya birlikte yaşadığı kişi) fiziksel ve/veya cinsel şiddetine ya da partneri olmayan bir kişinin cinsel şiddetine maruz kaldığını, kadın cinayetlerinin %38'inin kadının eşi ya da birlikte olduğu kişi tarafından işlendiğini görülmektedir. Fakat bazı ülkelerde yapılan araştırmalar kadınların %70'inin yaşamları boyunca partnerlerinden şiddet gördüklerini ortaya koymaktadır (Aytaç, Eteman, Aydın, Reçber ve Sezen, 2016). Ülkemize yönelik istatistikler incelendiğinde durumun dünyadakinden çok da farklı olmadığı görülmektedir 2014 ve 2015 yılına ait istatistikler incelendiğinde bu yıllarda toplam 695 kadının cinayete kurban gittiği, 209 kadının da yaralandığı belirtilmektedir. Bu veriler incelendiğinde kadının maruz kaldığı şiddetin azımsanamayacak oranda olduğu görülmektedir. şiddete maruz kalan kadınlar ise birçok sağlık sorunu ile karşılaşmaktadırlar. Bu kadınlarda yüksek derecede kaygı, depresyon, intihara meyilli olma, güvensizlik, alkol kullanımı gibi olumsuz durumlar ile karşılaşılmaktadır (alışkan ve evik, 2018).

2.2. Cinsiyet

Cinsiyet son dönemler de fazlaca araştırılan ve tartışılan kavramlardan biridir. Bu kavramın TDK tarafından bireye, üreme içinde ayrı bir rol veren ve erkek ile dişinin ayırt edilmesini sağlayan yaradılış özelliği olarak tanımlandığı görülmektedir. Cinsiyet toplumun bir parçası olan kadın ve erkeğin tanımlanmasında kullanılan bir kavram olarak karşımız çıkmaktadır. Eski zamanlarda sadece biyolojik ve anatomik faktörlere dayandırılarak tanımlanan cinsiyet, zamanla farklı açılardan ele alınarak araştırılmıştır, bu araştırmalar sonucunda ise cinsiyetin biyolojik ve anatomik boyutunun yanında yönünde bir de toplumsal bir boyutunun da olduğu tespit edilmiştir.

2.2.1. Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet kavramı kadın ve erkekliğin sosyal ilişkiler aracılığı ile inşa edilip sürdürüldüğünü ifade eden bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram bize cinsiyetin sadece biyolojik ve anatomik faktörler aracılığı ile açıklanamayacağını ortaya koymaktadır. Bu kavram bize cinsiyetin değişebilir ve farklılaşabilir bir boyutunun olduğunu göstermektedir (Aktaran Erol, 2010, s. 35). Bu açıdan bakıldığında

toplumsal cinsiyet rollerinin her toplumda aynı olmadığı görülmektedir (Yazıcı, Değer ve Şahbaz, 2020).

2.2.1.1. Toplumsal Cinsiyet, Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cinsiyet Eşitsizliği

Toplumsal cinsiyet, cinsiyetin sosyalleşme kapsamındaki değişen yönünü ifade etmektedir. Bu kapsamda kadın ve erkek kurgusu oluşturulurken bazı roller belirlenip sosyalleşme kapsamında bireylere atfedilmektedir. Roller ise zamanla kullanılarak yerleşmektedir. Bu kapsamda kişilere atfedilen roller bazı alanlarda erkek ve kadın arasında belirli çizgileri ortaya çıkarmakta bu da cinslerin belirlenen kalıplardan uzaklaşmamasına sebep olmakta ve cinsiyet ayrımcılığını ve eşitsizliğini ortaya çıkarmaktadır “Cinsiyet ayrımcılığı, nitelik bakımından denk olan kişilerin yalnızca cinsiyetlerine bağlı olarak farklı muameleye maruz kalmaları durumu olarak tanımlanmaktadır. Örneğin; belirli iş alanına yetenekler ve performanslar değerlendirilmeden sadece kadınların ya da erkeklerin başvurabileceğin söylenmesi ya da aynı iş için kişilere cinsiyetinden dolayı farklı ücretlerin ödenmesi bir cinsiyet ayrımcılığının olduğunu göstermektedir (Aktaran Alparslan, Çetinkaya Bozkurt ve Özgöz, 2015).

2.3. Medya

Medya günümüzde giderek önemi ve etkisi artan fakat tanımlanması ve sınırlarının çizilmesi zor olan bir kavramdır. Tdk tarafından da ‘iletişim ortamı’ ve ‘iletişim araçları’ olarak tanımlanan bu kavram açıldığında içerisinde birçok unsurun olduğu görülmektedir. Kitap, dergi, gazete, sinema, radyo televizyon, internet vb. araçlar bu unsurlardan birkaçı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu araçlar kitle iletişim aracı olarak kabul edildiğinden ve medya kapsamında yer aldığından dolayı medyanın kitle iletişim araçları ile olarak da kullanıldığı görülmektedir. Medyayı oluşturan kitle iletişim araçları, toplumsallaşma ve değişim sürecinde önemli roller üstlenmektedirler (Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010). 1920’ lerde ilk kez kullanılan medya kavramının günümüzde yeniden üreten, şekillendiren, kontrol eden yöneten hatta yargılayan önemli bir araca dönüştüğü ve her alanda yer aldığı görülmektedir (Mora, 2008). Medyanın yaşamın her alanına nüfus etmesi onun toplum üzerindeki etkisini artırmaktadır. Daniel Katz, Graeme Burton ve Denis McQuail medyanın bilgilendirme, kültürel devamlılık, toplumsallaştırma, kamuoyu yaratma, eğlendirme gibi beş farklı

işlevinin olduğunu dile getirmişlerdir (Aktaran Mora, 2008). Medyayı kullanarak bu işlevler kapsamında kendi belirledikleri amaçları gerçekleştirmek isteyen ulusal medya kuruluşları 2017 yılında bazı yayıncılık etik ilkeleri kabul etmişlerdir. Bu ilkeler geniş bir bakış açısıyla incelendiğinde içerisinde bireylerin haklarına, özgürlüklerine, özel hayatına, mahremiyetine saygılı olma, doğru tarafsız ve eksiksiz yayıncılık yapma, şiddeti kışkırtıcı haklı gösterici özendirici yayın yapmama, yayınlarda renk dil din cinsiyet ayrımı yapmama gibi ilkelerin bu kapsamda ele alındığı ve benimsendiği görülmektedir (Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010).

2.3.1. Medya, Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Ayrımcılığı

Günümüzde medya üzerine yapılan çalışmalar her geçen gün artmaktadır. Bu çalışmalar bize medyanın çok boyutlu aynı zamanda da etkili bir unsur olduğunu göstermektedir. Medya kullandığı televizyon, radyo, gazete, sinema gibi araçlar ile değerlerin ve rollerin hem üretilmesini hem aktarılmasını sağlayarak toplumsallaşma alanında etkili olmaktadır (Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010). Bu açıdan toplumsallaşma kapsamında oluşan toplumsal cinsiyet rollerinin oluşturulmasında, aktarılmasında, pekiştirilmesinde önemli roller üstlenmektedir. Mevcut medya unsurları üzerinde yapılan içerik incelemeleri bunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu incelemeler dâhilinde medyada cinsiyet kapsamında kadın, erkek, kız çocuğu, erkek çocuğu gibi başlıklar üzerinden birçok cinsiyet kalıp yargılarının ve rollerinin olduğu görülmektedir. Örneğin; sinema, televizyon gibi medya unsurlarında yer alan içeriklerde erkekler güçlü, dayanıklı, asla ağlamayan, sportif kişiler olarak gösterilirken, kadınlar kocasının başının etini yiyen ev kadını, edilgen ve kırılgan olarak gösterilmektedirler (Altun, 2016). Yine medyanın başka bir unsuru olan sinema kapsamında yer alan filmlerde aksiyon-macera filmleri, savaş filmleri, gangster filmleri erkek türleri olarak nitelendirilirken; drama, romantik komedi ve melodramlar kadın türleri olarak sınıflandırılmaktadırlar (Aydın, 2014, s.217). Benzer şekilde bir sınıflandırma reklam alanında da karşımıza çıkmaktadır. Bu alanda kadınlara ev işleri kapsamına yer alan mutfak ürünlerinin, temizlik ürünlerinin ve annelik rolü kapsamında yer alan ürünlerin tanıtımı gibi alanlarda yer verilirken erkeklere daha farklı alanlarda yer verilmektedir. Bu durum diğer medya unsurlarında farklı şekillerde kullanılıp sürdürülmektedir. Bu açıdan bakıldığında medyanın toplumsal cinsiyet rollerini, cinsiyet ayrımcılığını ve

kalıp yargıları üretme ve pekiştirme noktasında önemli bir etkisinin olduğu açıkça görülmektedir.

2.3.2. Kadına Yönelik Şiddet ve Medya

Kadına yönelik şiddet günümüzün önemli ve evrensel bir sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadının maruz kaldığı bu şiddet fiziksel, psikolojik, ekonomik vb. birçok alanda zarar vermektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Kadının yaşadığı bu şiddet medya içeriklerine yansımakta ve farklı şekillerde kurgulanarak sunulmaktadır. Medya, kadına yönelik şiddet konusuna problemli bir duruş sergilemektedir (KSGM, 2014:4-5).

Kadının uğradığı şiddetin haber yapılması safhasında çözüm odaklı kadını koruyan haberlere rastlanılsa da bu haberlerin sayısının oldukça az olduğu daha çok içeriklerin kadının özel hayatının gizliliği önemsenmeden, çözüm odaklılıktan uzak, tiraj kaygısı kapsamında magazinsel haber olarak oluşturulduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalar bu durumu ortaya koymaktadır. Baran ve diğerleri 2017 yılında altı aylık zaman diliminde inceledikleri 41 kadına şiddet haberi üzerinde şiddeti uygulayandan çok şiddete maruz kalan kadının öne çıkarıldığını, bu haberlerin şiddetin görünür olmasına katkı sağladığını fakat aynı zamanda da kadına yardımcı olacak bilgileri içermediğini, kadını kurbanlaştıran eril bir dilin kullanıldığını ve kadına şiddeti yeniden üreten bir mekanizmaya sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Bu tespitin yanında kadına şiddet haberlerin yazılı basında genellikle üçüncü sayfa haberi olarak verildiği ve kadınlar "kurban" temsilleri olarak ve haber fotoğraflarında cinsel nesne olarak sunulduğu görülmektedir (Aktaran Erol, 2010, s.39). Bu tespitler ve çalışmalar değerlendirildiğinde kadına şiddet kapsamında üretilen medya içeriklerinin eril dil ile ya da özensiz bir şekilde ele alındığı, zaten şiddete uğrayıp zarar gören kadına bu kapsamda medya aracılığı ile tekrar zarar verildiği açıkça görülmektedir.

2.4. Sosyal Bilgiler

Sosyal bilgiler, sosyal bilimler kapsamındaki akademik içeriklerin ilk ve ortaokul derecesinde yer alan çocukların bireysel ve toplumsal yaşam içerisindeki ihtiyaçları kapsamında seviyelerine ve kavrayışlarına uygun olarak düzenlenip yansıtılmasını amaçlayan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaran Aslan, 2016). Sosyal Bilgiler terim olarak ilk kez resmi bir şekilde 1916 yılında Milli Eğitim Derneğinin orta dereceli okulu yeniden teşkilatlandırma komisyonu Sosyal Bilgiler Komitesi tarafından kabul

edilmiştir. Süreç içerisinde Sosyal Bilgilerin birçok tanımının yapılmış olduğu görülmektedir bu tanımlamaların en geçerlilerinden biri Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyinin 1992 yılında yapmış olduğu tanımdır. Amerikan Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi sosyal bilgileri okul programları içerisinde vatandaşlık yeterliliklerini kazandırmak için sanat, edebiyat ve sosyal bilimleri disiplinler arası bir yaklaşım ile birleştiren, bu kapsamda birbirine bağımlı küresel dünyada kültürel farklılıkları olan demokratik bir toplumun vatandaşları olarak kamu yararına bilgiye dayalı, mantıklı kararlar verebilme yeteneği geliştirmek için genç insanlara yardımcı olmayı amaçlayan çalışma alanı olarak tanımlamıştır (Aktaran Kılıçoğlu, 2015). Sosyal Bilgilerin ilk kez bir ders olarak karşımıza çıkması ise ABD'dedir. ABD' de yaşanan sorunlar ve bu sorunlara çözüm üretme gerekliliği kapsamında 20. yüzyılda ilerlemecilik akımının ve demokratik toplum için vatandaş yetiştirme görüşünün etkisiyle ilk kez Sosyal Bilgiler bir konu alanı ve ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Sosyal Bilgiler dersi ilk kez ABD de karşımıza çıksa da kapsamında yer alan konuların uzun zamandır farklı şekillerde okutulduğu aslında yeni bir ders olmadığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler dahilinde yer alan konuların Antik Yunan ve Roma döneminden itibaren okulların kapsamına dahil edildiği bilinmektedir. Bunun yanında Çin'de Sima Qian ile Du-Yu tarafından tarih dersleri verildiği; Türk tarihinde ise Selçuklu Nizamiye medreselerinden başlanarak Türk ve İslam devletlerinde ve Osmanlı medreselerinde Sosyal Bilgiler konularına yer verildiği; Avrupa'da ise 13. asırdan itibaren kurulmaya başlanan Paris, Bologna, Oxford gibi okullarda da benzer şekilde derslerin olduğu bilinmektedir (Aktaran Kılıçoğlu, 2015). Antik Yunan'a kadar inen okul geçmişlerine rağmen, Sosyal Bilgilerin kapsamına giren derslerin okul programlarında yaygın bir şekilde yer alışı ise 19. yüzyılda Batı Avrupa ve Kuzey Amerika ülkelerinde gerçekleşmiştir. Ülkemizde ise 1968 yılı öncesinde tarih, coğrafya ve vatandaşlık şeklinde tek disiplinli olarak. 1968 yılında disiplinler arası program yaklaşımı kapsamında bir ders olarak sosyal bilgiler ilk kez öğretim programında yer almış, dördüncü ve beşinci sınıflarda haftada beşer saat olmak üzere okutulmuştur (Aslan, 2016). 1980 darbesinden sonra 1998 yılına kadar milli tarih ve coğrafya olarak, 1998 sonrasında ise 4. ve 7. sınıf düzeyinde tekrar Sosyal bilgiler dersi olarak okutulmuştur. Günümüzde ise uygulamasında tematik öğrenme, sorun çözme ve işbirlikçi öğrenmeye vurgu yapan sosyal yapılandırmacı yaklaşım temel alınarak sosyal bilgiler öğretim programı hazırlanmıştır (Aktaran Biçer, 2019). 2005

yılında Sosyal Bilgiler öğretim programını hazırlayan komisyon tarafından Sosyal Bilgiler; bireyin toplumsal varoluşunu gerçekleştirmesine yardımcı olması amacıyla; coğrafya, tarih, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, ekonomi felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgileri konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ve tema altında birleştirilmesini içeren, insanın çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün gelecek bağlamında incelendiği toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir öğretim dersi olarak tanımlamıştır (Aktaran Kılıçoğlu, 2015).

2.4.1. Sosyal Bilgiler Derslerinde Medya Okuryazarlığı

Medya; ortaya çıkardığı etkiler kapsamısa yaşamın önemli ve vazgeçilmez gerçeği olarak karşımıza çıkmakta, kullandığı araçlar ile hem var olan kültürün aktarımını sağlamakta hem de kültürü yeniden üreterek toplumsal değişmeye sebep olmaktadır (Aktaran Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010). Günümüzde medyanın çok boyutlu bir yapıya sahip olması insanların medya ile her daim karşılaşmasına ve medyanın sunduğu yoğun bilgi içeriğine maruz kalmasına sebep olmaktadır. Bu yoğun bilgi aktarımından etkilenen kesimlerden biri de öğrencilerdir. Bu açıdan öğrencilerin medya tarafından sunulan bilgileri olduğu gibi almak yerine sorgulamaları, eleştirel bakış açıları doğrultusunda bir süzgeçten geçirmeleri gerekmektedir. Bu açıdan bakıldığında medya okuryazarlığı önemli bir ders ve beceri olarak karşımıza çıkmaktadır. Len Masterman medyada yüksek tüketimin olması, bilginin medya tarafından üretilmesi, yönetilmesi ve dağıtılması konusunda ortaya çıkan gelişmeler ve geleceğin isteklerinin ve taleplerinin karşılaması için öğrencileri eğitmenin önemi gibi sebeplerden dolayı medya eğitiminin önemli olduğunu dile getirmiştir (Aktaran Altun, 2008). İlköğretim programlarında yer alan dersin ve becerinin önemli amaçlarından biri de medya içeriklerini doğru okuyup, medyada gördüklerini akıl süzgecinden geçirecek bilinç kazanan, yaşadığı çevreye duyarlı ülkesinde var olan problemleri bilen bireylerin yetişmesini sağlamaktır (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015). Ayrıca bu ders ve beceri Sosyal bilgiler dersleri kapsamında ele alındığında medyanın eleştirel olarak değerlendirilmesi bilinçli yurttaş olmaya katkı sağlayacaktır (Altun, 2008). Medya okuryazarlığı; televizyon, gazete, internet gibi medya araçları kullanılarak ihtiyaç duyulan bilgiye ulaşma, ulaşılan bilgileri görüş, değer, önyargı, kalıp yargı, gerçeklik başlıkları kapsamında değerlendirip analiz etme, çözümleme ve ulaşılan sonucu uygunluk, doğruluk, güvenilirlik gibi boyutlar ile ele alıp

karara varabilme, kendi mesajlarını üretebilme ve yayabilme olarak tanımlanmaktadır. Medya okuryazarlığı kapsamında yer alan birtakım ilkeler vardır. Bu ilkeler; tüm medya mesajları kurgulanmıştır, kurgulanan medya mesajları kendi kuralları olan yaratıcı bir dil kullanılır, farklı kişiler aynı medya mesajını başka türlü tecrübe ederler, medya esasen kazanç amaçlı bir sektördür, medya mesajlarına değerler ve bakış açıları yerleştirilmiştir şeklinde ifade edilmiştir (Altun, 2016).

2.4.2 Sosyal Bilgiler Derslerinde Yaşam Öykülerinin (Biyografi/Otobiyografi) Kullanımı

Sosyal bilgiler dersi, sosyal bilimler kapsamında yer alan derslerin içeriklerini kullanarak ilköğretim okullarında iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaran Er, 2015). Sosyal Bilgiler öğretiminin bir diğer amacı da mantıklı kararlar alabilen sorumluluk sahibi öğrencilerin yetişmesini sağlamaktır (Aktaran Er ve Şahin, 2012). Sosyal bilgiler dersi bu amacını gerçekleştirmek için birtakım araçlardan yararlanmaktadır, edebi ürünlerin kullanımı bu araçlardan bir tanesidir. Sosyal bilgiler dersinde edebi türlerin kullanılması öncelikle bir konuyla ilgili disiplinler arası bilgi paylaşımını sağlamaktadır. Öğrencilerin konu ile ilgili bilgi sahibi olmalarının yanı sıra eleştirel düşünme, empati kurma, çoklu bakış açısı geliştirebilme, dili güzel kullanma, iletişim, zaman ve kronoloji algılama gibi çeşitli becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olmaktadır. Bu edebi ürünlerin içerisinde ise biyografiler önemli bir yer tutmaktadır. Sosyal bilgiler derslerinde biyografiler ile toplumu etkileyen şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden yararlanmak amaçlanmaktadır (Er, 2015). Sosyal bilgiler derslerinde biyografi kullanmak; öğrencilerin toplumda tanınmış ya da toplumu etkilemiş kişilere saygı duymalarını ve onların hayatlarını kendilerine örnek almalarının önünü açmakta, biyografiye konu olan kişilerin yaşadıkları dönemin adet gelenek göreneklerinin tanınmasına, ilgili konunun somutlaştırılmasına ve daha iyi öğrenilmesine katkı sağlamaktadır (Aktaran Er, 2015). Ayrıca derse olan ilginin artmasına, motivasyonun ve başarının artmasına katkı sağlamaktadır (Kaymakçı, 2013). Oruç ve Erdem 2010 yılında yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler dersinde biyografi kullanımının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine yönelik ilgisini artırdığını tespit etmişlerdir. Büyük ve önemli görülen insanların biyografileri toplum için önem arz etmektedir. Bu insanların yaşam hikâyeleri toplumu oluşturan bireylere farklı yönleriyle örnek oluşturmaktadır. Biyografilerin bir öğretim aracı olarak kullanılması, çocuklarda

bilim, sanat vb. alanlarda bilgi sahibi olmalarına sevgi, saygı, doğruya, güzele yönelme ve dayanışma içerisinde olma gibi duyguların kazandırılmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca çocuklar geleceklere yön verme konusunda biyografik eserlerden ilham almaktadırlar. Toplumu etkilemiş büyük ve önemli insanların hayat hikâyelerinin, Sosyal Bilgiler dersinde bir öğretim aracı olarak kullanılması dersin içeriğinin zenginleştirilmesine ve amaçlara ulaşılmasına katkı sağlayacaktır (Aktaran Er ve Şahin, 2012). Ayrıca öğrencilerin geçmişle bugünü kıyaslayabilmelerine de imkân sağlayacaktır (Aktaran Biçer, 2019).

Biyografilerin tanımına yönelik çok farklı ifadeler yer almaktadır. Örneğin; Ağca biyografiyi toplumu etkileyen önemli kişilerin yetişme tarzlarını, yaşadıkları olayları, fikir duygu ve hayal dünyalarının anlatıldığı bir yazılı anlatım türü olarak tanımlarken; Russell bireysel hayatın tümünü veya bir kısmını kendine konu edinip anlatan açıklayan edebi tür olarak tanımlamıştır (Aktaran Er, 2015). Aynı kavram Türk Dil Kurumu Sözlüğünde ise öz geçmiş ve yaşam öyküsü şeklinde açıklanmıştır. Biyografiler toplumu etkilemiş önemli kişilerin hayatlarını belgelere dayalı olarak inceleyen edebi türlerdir (Aktaran Kaymakçı ve Er, 2013). Bu tanımlamalardan yola çıkılarak biyografilerin insanların hayatlarını konu edinen eserler olduğu söylenebilir. Bu açıdan iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirme kapsamında toplumda etkili olmuş kişilerin seçilerek eğitim öğretim kapsamında değerlendirmeler yapıldıktan sonra öğrenciler ile tanıştırılmasının bu amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlayacaktır. Biyografiler hazırlanırken dikkat edilmesi gereken bazı unsurlar vardır. Bunlar; biyografisi yazılacak kişinin kim olacağı, eserin hitap edeceği yaş düzeyi, biyografiye konu olacak kişiyle ilgili derin araştırma yapılması kütüphane kaynaklarından gazetelerden dergilerden kitap anı ve mektup vb. kaynaklardan yararlanılması, kişinin yaşadığı dönemin değerlendirilmesi, belgelerin doğru ve eksiksiz olması, aktarımın bir düzen içinde kronoloji önemsenerek yapılması, olay ve tarihler olduğu gibi verilmesi, kişinin hangi yönden örnek olduğunun belirtilmesidir. Çocuklar için hazırlanacak biyografilerde ise öğrencinin bilişsel, duyuşsal, devinışsel gelişimini olumlu yönde etkileyecek bir konusunun olmasına, öğrencilerin ilgilerine, ihtiyaç ve düzeylerine uygun olmasına, anlaşılır bir dil ile oluşturulmasına, yazının fotoğraf resim vb. görseller ile zenginleştirilmesine dikkat edilmelidir. Biyografiler seçilirken ise: biyografiye konu olan kişinin yaşayışı ve yaptıkları ile dönemini etkilemiş olmasına, geçerli belgelere

dayalı olarak hazırlanmış olmasına, olay ve tarihlerin olduğu gibi bir düzen ve kronoloji ile aktarılıp aktarılmadığına, öğrenci düzeyine uygun olup olmadığına, yazıda görsellere yer verilmiş olup olmadığına, öğretici niteliğe sahip olup olmadığına dikkat edilmelidir (Aktaran Er, 2015).

2.4.3. Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Becerisi

Değişen çağ, gelişen teknoloji, hayattaki çok yönlülük gibi kavramlar değerlendirildiğinde karşımıza da birçok durumun, bilginin ve kavramın çıktığını söyleyebiliriz. Bu çeşitlilik karşısında doğru ve gerçek olanı bulmak da bir hayli güçleşmektedir. Bu kapsama eleştirel düşünce önemli bir kavram ve beceri olarak karşımıza çıkmaktadır çünkü eleştirel düşünme, tüm görüşlerin geçerliliğinin ve doğruluğunun sorgulanmasını gerekli gören bir düşünme biçimidir (Aktaran, Köseoğlu, 2009).

Eleştirel kelimesi İngilizcede ‘critical’ olarak ifade edilmiştir, kelime yunanca ‘kritikos’ kelimesinden türetilmiştir, Latinceye ise ‘criticus’ olarak geçmiş ve diğer dillere yayılmıştır. Kelime, değerlendirme, yargılama, ayırt etme anlamlarına gelmektedir (Aktaran Seferoğlu ve Akbıyık, 2006).

Eleştirel düşünme ise Dewey tarafından derinlemesine düşünme olarak tanımlamıştır. Derinlemesine düşünmenin temelinde ise önyargılardan uzak olma, şüpheli olma, açık fikirli olma gibi davranışlar bulunmaktadır (Köseoğlu, 2009). Eleştirel düşünme; ortaya konmuş ölçütlerle problemi değerlendirme, bilgilere ulaştıktan sonra yargılama yapma gibi özelliklere sahiptir (Aktaran Kaya, 2015). Mckee ise eleştirel düşünmenin bilgiyi irdelemek; inançları, tanımları ve eylemleri sorgulamak ve yapıla gelmiş olan ile henüz yapılabilecek olanı düşünmek olduğundan bahsetmiştir. Bu özellik, kalıp yargıları fark etmemize imkân sağlamaktadır. Kalıp yargıların etkisinin, düşünen kişi tarafından fark edilmesi ve bu etkinin ortadan kaldırılması eleştirel düşünmenin önemli amaçlarından birisi olarak karşımıza çıkmaktadır (Köseoğlu, 2009). Eleştirel düşünmenin ‘tutarlılık’, ‘birleştirme’, ‘uygulanabilme’, ‘yeterlilik’, ‘iletişim kurabilme’ şeklinde beş boyutu bulunmaktadır. Tutarlılık, eleştirel düşünen bireyin düşüncesinde var olan çelişkileri fark etmesi ve ortadan kaldırabilmesini; birleştirme, düşüncenin boyutları arasında ilişkiler kurabilmesini; yeterlik bireyin deneyimlerini ve ulaştığı sonuçları gerçekçi temellere

dayandırabilmesini; iletişim kurabilme ise bireyin düşüncelerini anlaşılır bir şekilde paylaşabilmesini ifade etmektedir. Ennis ise eleştirel düşüncenin üç yapısı olduğundan ve bu yapıların yargılama, bilginin geliştirilmesi ve sorgulama olduğundan bahsetmiştir (Aktaran Seferoğlu ve Akbıyık, 2006). Ayrıca eleştirel düşünmenin geliştirilmesinde, öğretilmesinde dikkat edilmesi gereken stratejiler vardır bilinenden faydalanma, çok yönlü bakış açısı kazandırma, duyarlılık oluşturma, geleceği ilişkin bakış açıları oluşturma, bilinenden yararlanma bu stratejilerden bazılarıdır. Eğitim eleştirel düşünme becerilerinin öğrencilere kazandırılmasını arzu etmektedir. Öğrencilerin kazanması istenen eleştirel düşünme becerilerinden bazıları; özerklik, bağımsızlık, düşünerek hareket etmedir. Eleştirel düşünmenin geliştirilmesinde materyal, öğretmen, değerlendirme gibi öğelerin önemli bir yeri vardır (Aktaran Semerci, 2003). Bu açıdan sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünce biçiminin kazandırılması öğrencilerin karşılaştıkları durumları sorgulayıp mantıklı kararlar vermelerine katkı sağlayacaktır. Çalışma kapsamında toplumda var olan kalıp yargılarını ve cinsiyet ayrımcılığını, kadına şiddeti yansıtan örneklerin materyaller aracılığı ile öğrencilere sunulması öğrencilerin eleştirel bakış açıları kapsamında bu durumları sorgulayarak mantıklı, çözüm odaklı kararlar vermelerine katkı sağlayacaktır.

2.4.4. Sosyal Bilgiler Öğretiminde Görsel Materyallerin Kullanımı: Zaman Şeritleri

Zaman kavramı biyolojik, zihinsel, fiziksel, psikolojik, sosyolojik boyutları olan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kronoloji ise bu kavramı inceleyen bilim olarak karşımıza çıkmaktadır (Altun ve Kaymakçı, 2016). Eğitimin hedeflerinden biri kronolojik düşünceye hitap etmektir. Zaman içerisinde gerçekleşen olayların doğru bir şekilde algılanması ve kronolojik algısının oluşturulabilmesi için zaman şeritlerinin kullanımı oldukça önemlidir (Aktaran Şimşek, 2015). Zaman şeritleri, birçok farklı döneme uyarlanabilme, olayların hafızada karışmasını önleme, kolay hatırlama, çocuğun zaman dönemini hayalinde canlandırmasına imkân tanıma, olaylar arasında ilişki kurabilme açılarından kullanan kişiye avantajlar sağlamaktadır (Şimşek, 2015). Amaca ulaşmak için zaman şeritleri üzerinde ayrıntının kullanılmasına gerek yoktur, belirli bir kitabın ya da içeriğin özetini kronolojik olarak zaman şeritlerinde göstermek mümkündür (Aktaran Şimşek, 2015). Bu açıdan sosyal bilgiler dersi kapsamında içeriği fazlaca geniş olan konuların özetlenip öğrenciye aktarılmasında büyük bir kolaylık

sağlayacaktır. Ayrıca olayların kronolojik bir şekilde aktarılması onların kronolojik düşünme becerilerine katkı sağlayacaktır. Çalışma kapsamında uzun bir içeriğe sahip olan kadına şiddetin önlenmesine yönelik atılan adımlar konusu özetlenerek öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiş kronolojik aktarım da kullanılarak bir materyale dönüştürülmüştür.

2.4.5. Sosyal Bilgiler Derslerinde Materyal Tasarımı

Dünya şartları olduğu gibi kalmayıp zaman içerisinde birçok gelişimi ve değişimi de beraberinde getirmiştir. Eğitim alanına da yansıyan bu değişim ve gelişmeler bu alanda birçok ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. Eğitim öğretim kapsamında kullanılan materyallerin ihtiyacı karşılayamaz hale gelmesi, bu kapsamda mevcut materyallerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Eğitim öğretim kapsamında önemli bir konumda olan Sosyal Bilgiler dersinde de benzer şekilde materyallerin geliştirilmesi çeşitlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Çok disiplinli bir yapıya sahip olan Sosyal Bilgiler dersini tekdüzelikten çıkarmak ve öğrencinin aktif olduğu, çok yönlü geliştirilmesinin öne çıktığı yeni eğitim öğretim programları kapsamında öğrencinin gelişimine katkı sağlayacak, onun ihtiyaçlarına cevap verebilecek materyallerin geliştirilmesi bir zorunluluk olmuştur. Çağdaş eğitim kapsamında öğrenci merkezli etkin ve yapısalcı bir öğretim için yöntem ve tekniklerin çeşitlendirilmesinin yanı sıra eğitim teknolojilerinin de işe koşulması gerekmektedir. Bu kapsamda iyi hazırlanmış öğretim araçlarının kullanılması hem programın uygulamadaki başarısını artırmakta hem de dersi sıkıcılıktan kurtararak eğlenceli hale getirip dersin verimini artırmaktadırlar (Aktaran Şeker, 2016). İyi hazırlanmış bir öğretim materyali çoklu öğretim ortamının oluşmasına, öğrencinin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasına, zamandan tasarruf sağlanmasına, soyut konuların somutlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. Bu açıdan iyi ve etkili bir materyalin hazırlanması için; materyalin basit, sade ve anlaşılır olmasına, dersin ve konunun hedeflerine uygunluğuna, önemli ve özet bilgileri içermesine, öğrenci seviyesine uygun olmasına, gerçek hayat ile tutarlı olmasına, dayanıklı olmasına, kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olması hususlarına dikkat edilmelidir (Yeşiltaş, 2015).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MATERYAL VE ETKİNLİK TASARIM SÜRECİ

Bu çalışma 'nitel araştırma yöntemi' kapsamında 'doküman incelemesi tekniği' ne uygun olarak yürütülmüş, geliştirilen materyaller belirlenen temalar ve amaçlar kapsamında 'betimsel' şekilde açıklanmıştır. Nitel araştırma; görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi yöntemler kullanılarak, olay ve algıların doğal ortamında gerçekçi bir şekilde ortaya konulması amacı ile yapılan bir araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Nitel araştırma doğal ortama duyarlı, bütüncül bir yaklaşıma sahip, algıların ortaya konmasına imkân veren, tümevarımcı analizin gerçekleştiren ve araştırma deseninde esnekliğin olduğu bir araştırma yöntemidir (Aktaran Balcı, 2021). Doküman incelemesi ise araştırılmak istenen olgu veya olaylar hakkında bilgiler içeren yazılı materyallerin incelenmesini ve analizini kapsayan, hem kendi başına bir yöntem hem de nitel araştırma yöntemi kapsamında veri toplama tekniği olarak kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu tez aşamasında hem hazırlanacak olan materyallerin içeriklerinde yer verilecek nitelikli, doğru, amaçlanan hedeflere ulaşılmasını sağlayacak bilgi içeriklerine ulaşmak hem de elde edilen bilgileri belirlenen amaçlar kapsamında analiz etmek amacı ile doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Doküman incelemesi kapsamında konu ile ilgili gazete, haber vb. medya içerikleri, raporlar, yapılmış çalışmalar bu araştırmanın amaçları çerçevesinde incelenip analiz edildikten sonra uygun içerikler materyallerde kullanılmak üzere seçilip düzenlenmiştir. Sürekli bir değişim içerisinde olan dünyada, her geçen gün yeni unsurlar yeni ürünler hayatımıza girmekte ve bizleri etkilemektedir. İnsanı şekillendiren eğitim sisteminin de bu durumdan etkilenmesi kaçınılmazdır. Eğitim sistemi içerisinde belirli konuların öğretilmesinde bir araç olan materyaller ve etkinlikler de bu değişimleri kapsayan, mevcut ihtiyaçları karşılayan niteliklerde olmak zorundadırlar. Bu anlamda yeni materyallerin geliştirilmesi de oldukça önemli arz etmektedir. Toplumun ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap veren materyallerin geliştirilmesi öğrencilerin mevcut konuları daha kolay kavramalarına, pasif konumdan aktif konuma geçmelerine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda sosyal bilgiler de toplumu ilgilendiren birçok sosyal bilimi bünyesinde barındıran bir ders olması dolayısı ile materyal çeşitliliğine de sahip olması gereken bir ders olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz ve Şeker, 2016). Bu başlık altında araştırmanın amacı ve alt amaçları doğrultusunda materyal tasarım sürecinin

gerçekleşme aşamaları etraflıca açıklanmıştır. Öncelikle ‘materyal ve etkinlik içerik boyutları’ başlığı kapsamında cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konularına yönelik materyal geliştirmenin niçin gerekli olduğundan, materyaller geliştirilirken belirlenen çerçeve boyut/ kategorilerden bahsedilmiş ve bu kategoriler ilgili açıklamalara yer verilmiştir. ‘Kaynak taraması ve verilerin toplanması’ başlığı kapsamında yapılan alan taraması aşamalarından ve konu kapsamında yapılan tespitlerden ve öğrenci seviyesine uygun seçilen örneklerden ve örneklerin seçilme sürecinden detaylı bir şekilde bahsedilmiştir. ‘Sosyal Bilgiler 6. Sınıf ders kitabında kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı bağlamında içeriğin incelenmesi’ başlığı kapsamında mevcut ders kitabı üzerinde konu kapsamında yapılan incelemelerden ve bu inceleme sonucunda ulaşılan sonuçtan bahsedilmiştir. ‘Sosyal Bilgiler öğretimi kapsamında materyallerin geliştirilmesi’ başlığı dahilinde materyaller geliştirilirken izlenen süreç ve bu sürecin detaylarından bahsedilmiştir. ‘Uzman görüşleri’ başlığı altında nitel çalışmalarda uzman görüşüne başvurmanın önemine, görüşüne başvurulmuş uzmanlarla ilgili detaylara ve uzman görüşleri formu aracılığı ile alınan uzman görüşlerinin analizine yer verilmiştir. ‘betimsel açıklama ‘ başlığı kapsamında ise çalışmada niçin betimsel açıklama kullanıldığına, betimsel açıklamanın çalışma için önemine değinilmiştir.

3.1. Materyal ve Etkinlik İçeriklerinin Boyutları

Toplumda kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmakta ve gitgide artarak devam etmektedir. Bu konuda farkındalığın ve duyarlılığın artırılması, eğitim öğretim kapsamında mevcut materyallerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi gerektiğinden ve mevcut konunun sosyal bilgiler dersi kapsamında işlenmesinin uygun olduğu düşüncesinden yola çıkılarak başlatılan materyal geliştirme sürecinde öncelikle çerçeve boyut/kategoriler saptanmıştır. Bu bağlamda materyal ve etkinlik içeriklerinin tasarımı için üç temel boyut/kategori belirlenmiştir. Bu boyutlar şöyledir:

- Kadına yönelik şiddet: Materyaller ve etkinliklerin tasarımında kadına yönelik şiddetin fiziksel, psikolojik ve ekonomik şiddet türleri dikkate alınmıştır.
- Cinsiyet ayrımcılığı/Cinsiyetçilik: Materyal içerikleri ve etkinlikler cinsiyet ayrımcılığı/cinsiyetçilik örneklerini içerecek şekilde tasarlanmıştır.

- Mücadele: Materyal içerikleri ve etkinlikler, kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı/cinsiyetçilik sorunlarıyla mücadele etme yolları ile toplumsal cinsiyet eşitliğine yönelik farkındalık geliştirmeye katkı sunacak nitelikte tasarlanmıştır.

Böylece bu boyutları içeren materyal ve etkinlik içerikleri yoluyla öğrencilerin kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı/cinsiyetçilik gibi iki insan hakları sorununa yönelik farkındalık geliştirmeleri, bu sorunların çözüm yolları ve önlenmesine yönelik ilgili bilgi/beceri/değerleri kazanmaları hedeflenmiştir.

Bu boyutlardaki eğitsel içerik ilgili kazanımın (SB 6.6.6) tarihselliği dikkate alınarak hem geçmiş hem de güncel bağlamları kapsayacak şekilde bir kaynak taraması ve veri toplama sürecini gerektirmiştir. Dolayısıyla boyutların belirlenmesinin ardından süreç, kaynak taraması ve materyal içeriklerinde işlenecek verilerin toplanması ile devam etmiştir.

3.2. Kaynak Taraması ve Verilerin Toplanması

Kaynak taraması ve verilerin toplanması aşamasında öncelikle kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı kapsamında alanyazın incelemesi gerçekleştirilmiştir.

Yapılan alanyazın taraması, kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığının yoğun şekilde yeniden üretildiği alanlardan birinin medya olduğunu ortaya koymuştur. Bu noktada yaygınlığı, gündelik yaşamda geniş kitlelere ulaşmada önemli role ve etkiye sahip bir iletişim bağlamı sunması dolayısıyla medya içerikleri materyal geliştirme sürecinde yararlanılan kaynaklardan biri olarak belirlenmiştir. . Bu bağlamda cinsiyet ayrımcılığının medya boyutu ile üretilmesinin ve pekiştirilmesinin yaygınlığı ve bu başlık çerçevesinde yine televizyon ve gazete kapsamında yer alan haber sunumları, dergilerde sunulan içerikler gibi medya araçları ve unsurlarının, bünyelerinde cinsiyet ayrımcılığını yansıtan kalıpları barındırdığı tespit edilmiştir.

Bir diğer boyutta tarihsel bağlamda da ele alınabilecek cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmış fakat bazı cinsiyet ayrımcılığı içeren olumsuz kalıp yargıları yıkararak o alanda başarılı olmuş kadın örneklerin var olduğu ve bu boyutun öz yaşam öyküleri kapsamında ele alınabileceği tespit edilmiştir.

Cinsiyet ayrımcılığının medya boyutu ile üretilmesinin pekiştirilmesinin yaygınlığı ve bu başlık kapsamında yine tv ve gazete kapsamında yer alan haber sunumları, dergi kapsamında yer alan içerikler, reklamlar gibi medya araçları ve unsurlarının bünyesinde cinsiyet ayrımcılığını yansıtan kalıpları barındırdığı tespit edilmiştir. Bir diğer boyutta tarihsel bağlamda da ele alınabilecek cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmış fakat bazı cinsiyet ayrımcılığı içeren kalıp yargıları kıran başarılı kadın örneklerin var olduğu ve bu boyutun öz yaşam öyküleri kapsamında ele alınabileceği tespit edilmiştir.

Kadına yönelik şiddet konu başlığı kapsamında ise oldukça detaylı ve çok boyutlu bir çalışmalardan oluşan bir alanyazın söz konusudur. Yapılan alanyazın incelemesi şiddetin farklı türleri olduğunu, incelenen istatistikler doğrultusunda kadına yönelik şiddetin yaygınlığını ve bunun yanında medyada yer alan sunumlarının da kadına oldukça zarar verir nitelikte kurgulandığını ortaya koymuştur.

Medya örnekleri dışında, kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelenin tarihsel süreci incelenmiş ve kadın hakları bağlamında atılan adımlar tespit edilmiştir.

Bu tespitlerden yola çıkarak bu aşamada materyal içeriklerinin tasarımına yönelik olarak aşağıdaki işlemler gerçekleştirilmiştir.

- Kadına yönelik şiddet/cinsiyet ayrımcılığı/mücadele boyutlarını içeren güncel ve tarihsel medya içeriklerinden örnekler tespit edilmiştir.
- İlgili yaş düzeyi dikkate alınarak materyal içeriklerine yansıtmak üzere kadına yönelik şiddet türlerinden fiziksel, psikolojik türleri belirlenmiştir.
- Kadına yönelik şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı ile mücadelede kadın hakları bağlamında atılan adımlar kronolojik olarak tespit edilmiştir.
- Biyografik araştırmalar yapılmış, yaşamının bir döneminde cinsiyet ayrımcılığını deneyimlemiş tarihin kadın aktörleri belirlenmiştir

Bu çalışma kapsamında ifade edildiği gibi, özellikle cinsiyet ayrımcılığı boyutundaki medya içerikleri -tarih öğretiminin değişim ve süreklilik kavram çifti bağlamında- geçmişten ve günümüzden seçilen örneklerden oluşmaktadır.

Geçmiş bağlamında, cinsiyet ayrımcılığı örnekleri içeren tarihsel dergiler tespit edilmiş ve kaynak temelli öğrenme yaklaşımı doğrultusunda tarihsel malzeme toplanmıştır. Kaynak taraması ile elde edilen ve materyal içeriklerinde kullanılması öngörülen kaynaklar aşağıda sunulmuştur.

Cinsiyet Ayrımcılığı boyutunda geçmiş ve güncel bağlamlarda seçilen ürünler şöyledir:

Tarihsel Seçki

- Karikatür: Cinsiyet ayrımcılığını örneklendiren ‘kadınlar siyasi alanda başarılı olamaz’ kalıp yargısını yansıtan ‘Ramiz Gökçe’ye ait 13.12.1934 tarihli Akbaba Dergisi’nde yer alan bir karikatür.
- Karikatür: 25.03.1930 yılında Vakit Gazetesi’nde yer alan bir karikatür.
- Karikatür: 31.03.1930 yılında Cumhuriyet Gazetesi’nde yer alan bir karikatür.
- Köşe yazısı: 25.06.1923 tarihinde Zümrüdü Anka Dergisi’nde yer alan ‘Kadınlar Halk Fırkası’ başlıklı köşe yazısı.
- Köşe yazısı: 16.06.1927 tarihinde Akbaba Dergisi’nde yer alan ‘Kadınlar mebusluk İstiyorlar’ başlıklı köşe yazısı.
- Öz Yaşam Öyküleri (Biyografiler): “Kadınlar iyi araç kullanamaz.” kalıp yargısını yıkan aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış Samiye Cahit Morkaya, “Kadınlar siyasi alanda başarılı olamazlar.” kalıp yargısını yıkan, aynı zamanda erkekler karşısında tek kadın olarak seçimleri kazanmış olan ve bu alanda öncü rol üstlenen Gül Esin, “Kadınlar her meslekte başarılı olamazlar.” kalıp yargısını yıkan aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış Safiye Ali ve Sabiha Ziya Bengütaş örnek temsil olarak seçilmiştir.

Güncel Seçki

- Karikatür: “Kadınlar iyi araç kullanamazlar.” kalıp yargısını yansıtan sosyal medya kapsamında yer alan (twitter ve facebook) üç karikatür,
- Haber: “Direksiyon hâkimiyetini kaybeden kadın sürücü dehşet saçtı.”, “İzmir’de kontrolden çıkan otomobil dehşet saçtı.” ve “Kadın sürücünün park ile imtihanı” başlıklı haberler seçilmiştir.

Öğretim materyallerinin tasarımında bu içeriklerin karşılaştırmalı bir analizi yoluyla cinsiyetçi işbölümüne ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının kırılabileceğine yönelik farkındalık geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Kadına yönelik şiddet boyutu kapsamında aşağıdaki ürünler seçilmiştir:

- Haber: “Samsun’da Sokak ortasında öldüresiye dövülen kadın görüntüleri sosyal medyayı ayağa kaldırdı.”, “Eşini ölümle tehdit etti serbest kaldı.”, “...’ın yardım çılgılığı tehdit mesajlarını paylaştı.” başlıklı haberleri seçilip sunumları incelendikten sonra bu haberler referans alınarak özel hayatın gizliliği kapsamında gerçek kişilerin isimleri ve görselleri değiştirilmiş, haber metni sadeleştirilerek öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiş ve kadına zarar veren haber içerikleri örneği üzerinden öğrencilerin karşılaştıkları benzer içerikleri sorgulayabilmelerini, kadına zarar veren boyutları fark edebilmelerini sağlayacak ilgili örnek materyal oluşturulmuştur.

Kadına yönelik şiddetle mücadele boyutunda ise kadına şiddetin önlenmesi kapsamında oluşturulacak materyal içerikleri için dünyanın farklı bölgelerinde kadına şiddete karşı gerçekleştirilen eylemler, dünyada ve ülkemizde önleyicilik kapsamında yapılan çalışmalar ile ilgili literatür taraması yapılmış ve ilgili içerikler seçilmiştir.

* Samiye Cahit Morkaya, Safiye Ali ve Sabiha Ziya Bengütaş cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış, ancak yılmadan kariyerlerine devam etmiş tarihsel aktörler olarak 218K401 numaralı “Kadınlar da Oradaydı! Projesi” kapsamında belirlenmiş isimler olup proje sürecinde bu kadınları konu edinen farklı materyal örnekleri geliştirilmiştir. Bu çalışma kapsamında geliştirilen materyaller de sözü edilen materyal setine katkıda bulunabilecek şekilde tasarlanmıştır.

3.3. Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabında Kadına Yönelik Şiddet ve Cinsiyet Ayrımcılığı Bağlamındaki İçeriğin İncelenmesi

Kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konularına mevcut ders kitabında Yönetime Katılıyorum öğrenme alanı ve Düünden Bugüne Türk Kadını konu başlığı kapsamında yer verildiği tespit edilmiştir. Bu başlık kapsamında farklı alanlarda başarı göstermiş yakın tarihten beş örneğe (Esen Karamürsel Akpek, Yasemin Adar, Gizem Girişmen, Ferya Özel, Nesrin Olgun Aslan) yer verildiği, eski Türklerde hakan ve hatundan yola çıkılarak kadına verilen önemi açıklayan ve Altuncan hatun ve Bacıyan-ı Rum hakkında kısa bir şekilde bilgi veren, geçmiş bağlamında ise Gördesli Makbule, Tayyar Rahime, Teğmen Fatma Hanım gibi örneklerin yalnızca isimlerine yer veren bir içeriğin olduğu tespit edilmiştir. Kadınların siyasi ve sosyal hakları elde etmek için mücadeleleri olduğuna bu anlamda kurdukları parti ve derneklerin isimlerine, Mustafa Kemal Atatürk'ün kadınları destekleyen yönünü yansıtan içeriklere yer verilmiştir. Bu içeriklerin yanında kadınların ekonomik ve siyasi katılımını örneklendiren ve günümüzden örneklere yer verildiği tespit edilmiştir.

Bu içeriklerin yanında tanıtılan başarılı kadınlardan yola çıkılarak tanıdıkları başka kadınların olup olmadığı, kadınlarının siyasi temsiline topluma katkılarını, tv gazete gibi medya unsurlarında karşılaşılan olumlu ve olumsuz haberlerin kadının toplumdaki durumu ile ilgili ne düşündürdüğü gibi bakış açısını geliştiren sorulara yer verildiği tespit edilmiştir. Başka bir kısımda da cinsiyet ayrımcılığının ortadan kaldırılmasını hangi yollar ile gerçekleştirebileceğine (ayrımcılığı ortadan kaldırmaya yönelik programlar düzenlenmeli, medyanın konu hakkındaki farkındalığının ve etkinliğinin artırılmalı, toplumsal cinsiyet ve kadın sorunlarına duyarlı programların desteklenmeli, kadın ve erkeğin benimseyeceği uygulamalar ortaya konulmalı) kısa bir şekilde değinilmiştir. Kadına şiddet konusunda; kadına yönelik şiddetle mücadele 3. Ulusal eylem planı ve 183 gibi önleyicilik boyutunda önemli olan bazı bilgilere yer verildiği tespit edilmiştir. Son kısımda ise genel bir değerlendirmeyi gerektiren cinsiyet ayrımcılığının ne gibi sonuçlar ortaya çıkarabileceği, toplumsal hayatta kadını değerli kılmak için neler yapılabileceği, kadına verilen değer ile ilgili değerlendirme yapmalarını sağlayacak yorumlama yapmalarını sağlayacak sorulara yer verildiği tespit edilmiştir.

Mevcut ders kitabı kapsamı incelendiğinde Samiye Cahit Morkaya, Gül Esin, Safiye Ali, Sabiha Ziya Bengütaş gibi aktörlere kitapta yer verilmemiş olduğu, dünyada ve ülkemizde cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine yönelik atılan adımlardan bahseden bir içeriğin olmadığı, aynı öğrenme alanı kapsamında yer alan geçmişten günümüze yönetim biçimleri konu başlığı kapsamında medyanın tanımına ve toplumu yönlendiren önemli bir güç olduğuna değinilmesine rağmen, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konu başlığı kapsamında konunun medya okuryazarlığı boyutu ile ele alınabileceği etkinlik örneklerine yer verilmemiş olduğu ve kadına şiddeti önlemeye yönelik oluşturulan kurumların tanıtımını içeren bilgilere yer verilmediği tespit edilmiştir.

Cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet konuları mevcut programda 6. sınıf düzeyinde Etkin vatandaşlık/Yönetime Katılıyorum öğrenme alanı SB 6.6.6 ‘ Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder (pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz konular üzerinde durulur.) kazanımı kapsamında eşitlik değerinin, Türkçeyi doğru güzel ve etkili kullanma, politik okuryazarlık becerilerinin kazandırılması boyutları ile ele alındığı görülmektedir.

Mevcut konu başlığı öğretim, yöntem, teknik ve strateji boyutları ile incelendiğinde, konunun daha çok sunuş yoluyla öğretim stratejisi anlatım yöntemi kapsamında okuyalım başlığı altında bilgi içeren metinlere, görsellere, soru cevap etkinliklerine ve öğrenci katılımını sağlayacak pano hazırlama [kadınlara yönelik olumsuz gelişmelerle (şiddet, cinsiyet ayrımı) ile ilgili örnekler] gibi etkinliklere; değerlendirme boyutunda ise bir açık uçlu iki boşluk doldurma ve öğrencileri araştırmaya yönelten kadına şiddetle mücadele için yapılan projelerin araştırılmasını sağlayacak bir soruya yer verilerek ele alındığı tespit edilmiştir.

Mevcut incelemeler kapsamında öğrencinin aktif katılımını sağlayacak, konunun medya okuryazarlığını boyutları ile ele alındığı bir materyalin ya etkinliğin mevcut olmadığı; cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış seçilen örnekleri yaşam öyküleri kapsamında ele alan bir materyalin, etkinliğin olmadığı; şiddet karşısında yapılan uygulamaları kurumları tanıtacak, istatistikler hakkında bilgi verecek ve öğrencilere bu kapsamda uygulamalar yaptıracak bir bilgi yapraklarına ya da etkinliklere yer verilmediği tespit edilmiştir.

Materyal içeriklerine yansıtılacak ürünlerin/içeriklerin belirlenmesinin ve sosyal bilgiler ders kitabının ilgili konular bağlamında incelenmesinin ardından öğretim materyallerinin tasarım/geliştirme süreci gerçekleştirilmiştir.

3.4. Sosyal Bilgiler Öğretimi Kapsamında Materyallerin Geliştirilmesi

Öğretim materyallerinin geliştirilme sürecinde öncelikle materyallerin içereceği hedef ve temalar belirlenmiştir.

3.4.1. Hedef ve Temaların Belirlenmesi

Öğretim materyalleri/etkinlik içerikleri belirli hedefler ve temalar merkezinde yapılandırılmıştır.

Materyallerin geliştirilmesi kapsamında altı hedef belirlenmiştir. Bu hedefler şöyledir:

- Medya okuryazarlığı becerisinden yararlanarak medyanın ayrımcılık üreten (içeriklerin sunumu, cinsiyet ayrımı içeren dilin varlığı), cinsiyet ayrımcılığı içeren kalıpları pekiştiren, kadına zarar veren, kadına şiddeti yeniden üreten boyutlarının olduğunu öğrencilere fark ettirecek, medyayı farklı boyutları ile sorgulatabilecek, benzer içerikler ile karşılaştıklarında bu içeriklerde var olan ayrımcılığı fark edebilmelerine, eşitlik içeren bakış açıları geliştirmelerine katkı sağlamak hedeflenmiştir.
- Tarihsel bağlamda seçilen kadın örneklerin yaşam öyküleri aracılığı ile bazı cinsiyet ayrımı içeren kalıp yargıların gerçeği yansıtmadığını, cinsiyet ayrımcılığının farklı boyutlar ile var olduğunu ve kadına zarar veren boyutlarının olduğunu somutlaştıran öğrencilerin kadına değer veren eşitlik içeren bakış açılarına sahip olmalarına katkı sağlamak hedeflenmiştir.
- Hem dünyada hem ülkemizde yaygın bir sorun olan kadına şiddete yönelik yapılan çalışmaların var olduğunu somutlaştıracak, öğrencilerin yeni öneriler geliştirmelerine katkı sağlayacak örnek materyaller geliştirmek hedeflenmiştir.
- Cinsiyet ayrımcılığının ve kadına şiddetin önlenmesine yönelik oluşturulan uygulamaların ve kurumların tanıtımını, öğrencilerin

bu konuda farkındalıklarının artmasını sağlayacak materyaller geliştirmek hedeflenmiştir.

- Cinsiyet ayrımcılığının ve kadına şiddetin yaygınlığını ve önemli bir boyutta olduğunu ortaya koyacak istatistiksel verileri içeren öğrencilerin bu konuda bilgilenmelerini sağlayacak materyaller geliştirmek hedeflenmiştir,
- Konu kapsamında öğrenilen bilgilerin pekiştirilmesine ve değerlendirilmesine katkı sağlayacak materyal örnekleri geliştirmek hedeflenmiştir.
- Geçmişteki cinsiyet ayrımcılığına dair örneklerin seçilmesi yoluyla öğrencilerin tarihin değişim ve süreklilik kavram çifti üzerinde düşünceleri; siyaset, çalışma yaşamı, sanat gibi alanlarda geçmişe kıyasla toplumsal cinsiyet eşitliğinde ne kadar yol alındığı (değişim) ve/veya kadınların güncel bağlamlarda halen maruz bırakıldıkları cinsiyet ayrımcılığı deneyimleri (süreklilik) üzerinde düşünceleri hedeflenmiştir. Bu düşünme deneyimi süreci ile öğrenciler kadınlar lehine bazı olumlu değişimler kaydedilmekle birlikte, geçmişte olduğu gibi günümüzde de cinsiyet ayrımcılığının var olduğuna yönelik bir farkındalık geliştirebilirler (Karaçalı Taze ve Dilek, 2018).

Materyal içeriklerinin tasarımında kadına yönelik şiddet, cinsiyet ayrımcılığı ve mücadele boyutlarında aşağıdaki temalar belirlenmiştir.

- Cinsiyetçi Dil
- Toplumsal Cinsiyet Kalıp yargıları
- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği
- Fiziksel Şiddet
- Psikolojik Şiddet
- Kadının Korunması
- Kadın Hakları/Kadının İnsan Hakları

Ardıl başlık altında materyal içeriklerinin hangi işlem basamaklarını içerdiği sunulmuştur.

3.4.2. Materyal/Etkinlik Tasarım Sürecinin İşlemleri

Materyal ve etkinliklerin tasarım sürecinde şu işlemler gerçekleştirilmiştir.

- Sadeleştirme: Tarihsel ve güncel verilerin öğrenci düzeyine ve ilgili kazanım çerçevesine uygun hale getirilebilmesi için metinlerde kısaltma, cümleleri kısaltma, eski Türkçede kullanılan kelimeleri güncel karşılıklarıyla değiştirme yoluna gidilmiştir.
- Yeniden Düzenleme: Tarihsel ve güncel verilerin öğrenci düzeyine ve ilgili kazanım çerçevesine uygun hale getirilebilmesi için sadeleştirmenin ötesinde metindeki söylemi ve görsel anlamı koruyarak bazı düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre öğrencinin anlamakta zorlanacağı veya yaş düzeyini aşabilecek ifadeler uygun özdeşleriyle karşılanmış, cümleler ve metinlerin kimi kısımları anlamı koruyarak yeniden ifade edilmiştir. Öte yandan yine yaş düzeyi dikkate alınarak medya örneklerindeki şiddet görüntüleri içeren görseller ve ifadeler çıkarılarak aslına uygun olacak şekilde öğrenci seviyesine uygun görseller ile değiştirilmiş me metin içerikleri yeniden düzenlenmiştir. Görsel okuma ve mevcut medya içeriklerinin analizi de medya okuryazarlığının bir parçası olduğundan, görselleri kaldırmak yerine, benzer yaş düzeyine uygun görseller kullanılarak düzenleme yoluna gidilmiştir.
- Hedef ve Temaların İçerilmesi: Materyal tasarımları ve etkinlikler bu araştırma kapsamında belirlenen boyut, hedef ve temaları içerecek şekilde gerçekleştirilmiştir. Materyaller özelinde içerilen tema ve hedefler dördüncü bölümde detaylı olarak sunulmuştur.
- Resimleme: yaşam öyküleri kapsamında geliştirilen örnek materyallerde resim ve görsel kullanımının etkililiği (Kaymakçı ve Er, 2015) göz önünde bulundurularak yaşam öyküleri kapsamına dâhil edilen Safiye Ali, Sabiha Ziya Bengütaş, Gül Esin ve Samiye Cahit Morkaya gibi önemli kadın şahsiyetlerin resimlendirmeleri

yapılıp materyale eklenmiştir. Yaşam öyküleri kapsamında kullanılan tüm resimler çalışmaya katkıda bulunmak amacı ile Şule Geriş tarafından çizilmiştir.

Ardıl başlık altında materyal ve etkinlik tasarım süreci detaylı olarak açıklanmıştır.

3.4.3. Materyal ve Etkinlik Tasarım Süreci

Materyallerde kullanılmak üzere seçilmiş içerikler, basit sade hale getirilme, hedefe uygun olma, özet bilgileri içermek, gerçek hayatı yansıtmak, rahat kullanılabilir olma, dayanıklı olma, kolay geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir olma (Yeşiltaş, 2015) ilkeleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Öncelikle medya okuryazarlığı kapsamında “Kadınlar-Siyasi Yaşam ve Medyaya Yansımalar”, “Kadınlar- Araç Kullanımı-Medya” ve “Kadına Şiddet- Medya Yansımaları” başlıklı üç materyal hazırlanmıştır.

- Medya okuryazarlığı dersi öğretim programı amaçları kapsamında; medya mesajlarını çözümleme değerlendirme ve medyaya eleştirel bakış (Altun, 2008).
- Medya etik ilkeleri ihlali kapsamında; cinsiyet ayrımcılığına yer vermeme, şiddeti özendirici kışkırtıcı haklı gösterici yayın yapmama ve özel hayatın mahremiyetine saygılı olma (Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010).
- Sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ise; kadına zarar veren boyutu fark etme, kadına yönelik ayrımcılığı fark etme sorgulama ve medyayı okuma içeriklere eleştirel bakabilme (MEB, 2018) hedefleri kapsamında oluşturulmuştur.

Kadınlar siyasi yaşam ve medyaya yansımalar (Ek 9) materyali için medyaya yansımış üç karikatür ve iki köşe yazısı örneği seçilmiştir (Akbaba dergisinden 13.12.1934 tarihli Ramiz Gökçe’ye ait bir karikatür, Vakit gazetesinden 25.03.1930 tarihli bir karikatür, Cumhuriyet gazetesinden 31.03.1930 tarihli bir karikatür, Zümrüdü Anka dergisinden 25.06.1923 tarihli Kadınlar Halk Fırkası başlıklı bir köşe yazısı ve

Akbaba dergisinden 16.06.1927 tarihli Kadınlar Mebusluk İstiyorlar başlıklı bir köşe yazısı seçilerek bir akış halinde düzenlenmiş, anlaşılması zor olan kelimeler günümüz Türkçesine çevrilerek öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiş, daha sonra medya okuryazarlığı kapsamında içeriklerin sorgulanmasını sağlayacak sorular yönergeler açıklamalar eklenmiştir.

‘Kadınlar araç kullanımı medya’(Ek 11) başlıklı materyal için sosyal medyaya (twitter ve facebook) yansımış iki karikatür örneği ve ilgili üç haber içeriği seçilmiştir. Medyada yer alan ve kadınlar iyi araç kullanamazlar kalıp yargısını yansıtan içerikler bir akış halinde sunulmuş, haberler gerçekliği bozulmadan amaca hizmet edecek şekilde sadeleştirilmiş ve medya okuryazarlığı becerisi kapsamında eleştirel bakışı sağlayacak yönergeler, sorular ve çözümlemeyi somutlaştırıp karşılaştırmayı kolaylaştıracak bir haber inceleme tablosu eklenmiştir. İlgili tablo Ek 15’te sunulmuştur.

Kadına Şiddet Medya Yansımaları (Ek 8) başlıklı materyal için kadına şiddet konulu üç haber seçilmiştir. Daha sonra seçilen haberlerden hedefe hizmet etmeyen, öğrenci seviyesine uygun olmayan ifadeler çıkartılmış, haberler bir akış içerisinde düzenlenmiş, medyaya eleştirel bakışı sağlayacak yönergeler sorular ve çözümlemeyi somutlaştırıp karşılaştırmayı kolaylaştıracak bir tablo eklenmiştir.

Biyografiler kapsamında oluşturulan materyallerde;

- Örnek olma
- Kronolojik aktarım
- Görsel içerme
- Cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma (Kaymakçı ve Er, 2015).

Temaları belirlenmiş ve bu temalar doğrultusunda materyaller hazırlanmıştır.

Öncelikle ilgili konu başlıklarını temsil edecek dört kadın (Samiye Cahit Morkaya, Gül Esin, Safiye Ali ve Sabiha Ziya Bengütaş) seçilmiş, hayatları ile ilgili araştırmalar yapılmış ve içerikler özetlenerek sade akıcı bir dil kullanılarak öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiştir. Kişilere ait hikâyeler kronolojik bir şekilde sunulmuş, suluboya çizimi resimler ve konu ile ilgili küçük semboller çerçeveye yerleştirilerek içerik desteklenmiştir.

Zaman şeritleri kapsamında Kadına Şiddetin Görünen Yüzü (Ek 10), Dünya’da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Önemli Adımlar ve Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Önemli Adımlar (Ek 12) başlıklı materyaller oluşturulmuştur. Materyaller oluşturulurken;

- Ardışıklık, Kronoloji içerme
- Konu hakkında özet bilgiler içerme
- Kadına şiddet ile ilgili bilgiler içerme (Şimşek, 2015) ilkeleri kapsamında düzenlenmiştir.

Kadına Şiddetin Görünen Yüzü adlı materyal oluşturulurken, Dünyada kadına şiddete karşı yapılan eylemler araştırılmış, tüm dünyayı temsil edecek şekilde her kıtadan bir eylem örneği seçilmiş, içerik özetlenip öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiş, konuyu somutlaştıracak görsel eklenerek kronolojik olarak düzenlenmiştir. Ayrıca materyal kapsamına konu ile ilgili yapılmış araştırmalar kapsamında elde edilen istatistikler dâhil edilmiştir.

Dünya’da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Önemli Adımlar ve Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar adlı materyaller oluşturulurken Dünya’ da ve ülkemizde şiddetin önlenmesine yönelik atılan adımlar ve yapılan uygulamalar araştırılmış içerik özetlenerek ve tarihsel akış dikkate alınarak kronolojik bir şekilde sunulmuştur.

Medya okuryazarlığı, biyografi ve zaman şeritleri kapsamında geliştirilen materyallerden farklı olarak öğrencinin konu ile ilgili farkındalığını ve bilgisini artıracak konunun öğretilmesine, somutlaştırılmasına ve değerlendirilmesine katkı sağlayacak ‘Cedaw’, ‘Kadın Konukevleri’ ‘Düşün- Eşle’ başlıklı üç yardımcı materyal geliştirilmiştir.

Cedaw başlıklı materyal hazırlanırken cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine yönelik yapılan çalışmalar incelenmiş ve bir örnek olarak Cedaw seçilip, öğrencilere tanıtımını sağlayacak şekilde özetlenip düzenlenmiştir.

Kadın Konukevleri başlıklı materyal hazırlanırken kadına şiddete yönelik yapılan uygulamalar araştırılmış önleyici bir uygulama olan kadın konuk evlerini tanıttak öğrencilerin bu konuda bilgilenmelerini sağlayacak şekilde düzenlenmiştir.

Düşün Eşle başlıklı materyal ise hazırlanan materyaller kapsamında yer alan kişi ve bilgileri kapsayacak ve değerlendirme aşamasında kullanılabilecek şekilde hazırlanmıştır.

3.5. Uzman Görüşlerinin Alınması

Nitel araştırma yöntemlerinde geçerliliğin ve güvenilirliğin sağlanmasında önemli bir boyut olan uzman görüşlerinin alınması, yapılan çalışmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanması amacı ile işe koşulmuştur. Günümüzde bilgiye ulaşmanın birçok yolu da olsa en iyi bilgi kaynağı araştırma yapılan alanın uzmanlarıdır (Balcı, 2021). Lincoln ve Guba yapılan araştırmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin sağlanmasında önemli bir nokta olan inandırıcılığın sağlanmasında bazı stratejiler önermişlerdir, uzman incelemesi bu stratejilerden bir tanesidir (Aktaran Yıldırım ve Şimşek, 2016). Uzman görüşlerinin alınması hem araştırmacının hata ve eksiklerini görmesine hem de çalışmanın geçerliliğinin ve güvenilirliğinin artmasına katkı sağlamaktadır (Aktaran Kılınç, 2018). Bu doğrultuda çalışmanın güvenilirliğinin ve geçerliliğinin sağlanması amacı ile öncelikle iki uzmanın görüşü alınarak bir görüş formu hazırlanmıştır (EK 14). Daha sonra bu form aracılığı ile sosyal bilgiler eğitimi alanında çalışan ile bir akademisyenin, MEB (Milli Eğitim Bakanlığı) bünyesinde görevli dört sosyal bilgiler öğretmeninin ve iki psikolojik danışmanın materyaller ile ilgili görüşü alınmıştır. Daha sonra hazırlanan materyaller üzerinde revizeler yapılmıştır. Konu ile ilgili görüşüne başvurulmuş iki psikolojik danışman materyallerin öğrenci düzeyine uygun, konuya uyumlu ve konuya uyumlu ve toplumsal cinsiyet eşitliği bağlamında farkındalık yaratır olduğu şeklinde görüş belirtmişlerdir. Görüşleri alınan öğretmenler materyallerin tamamı için öğrenci seviyesine uygun, toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği konusuna yönelik farkındalık kazandırır, kazanıma ve konuya uygundur şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden ikisi “Samiye Cahit Morkaya’yı Dinleyelim, Gül Esin’i Dinleyelim, Konukevleri ve Cedaw materyallerine yönelik alıştırma soruları eklenirse materyal daha etkili hale gelebilir” önerisinde bulunmuşlardır. Başka bir öğretmen ise “Düşün Eşle” materyalinde yer alan açıklamalar için kısaltılabilir önerisinde bulunmuştur. “Safiye Ali’yi Dinleyelim ve Samiye Morkaya’yı Dinleyelim materyallerinde yer alan içerikler sadeleştirilir ise daha uygun olabilir” önerisinde bulunmuşlardır. Materyal hakkında görüşü alınan akademisyen ise “materyaller toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği konularına yönelik

farkındalık kazandırmaya katkı sağlar nitelikte konuya ve kazanıma uygun olarak hazırlanmıştır” şeklinde görüşünü belirtmiştir. Görüşler alınıp incelemeler yapıldıktan sonra öneriler değerlendirilmiş ve materyaller revize edilmiştir. Revizeler kapsamında Samiye Cahit Morkaya’yı Dinleyelim, Gül Esin’i Dinleyelim, Konukevleri ve Cedaw materyallerine ilgili soru eklemeleri yapılmış, Safiye Ali’yi Dinleyelim ve Samiye Morkaya’yı Dinleyelim materyallerinde yer alan içerikler sadeleştirilmiştir.

3.6. Betimsel Açıklama

Yapılan çalışma konu ile ilgili örnek materyaller geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda içeriklerden bir sonuç çıkarmak değil, medya okuryazarlığı kapsamında medyada yer alan kadın içeriklerine dair okumaları gerçekleştirecek, öğrencilere medyada yer alan kadın sunumlarının cinsiyet içeren kadına zarar veren bir dil ile kurgulanabildiğini, bu durumun kadına zarar verebildiğini fark ettirecek konuya yönelik eleştirel bakış açıları kapsamında eşitlik içeren bakış açılarına sahip olmalarına katkı sağlayacak, yaşamöyküleri ve zaman şeritleri üzerinden cinsiyet ayrımcılığını fark edip sorgulamalarını eşitlik içeren bakış açıları kazanmalarını ve kadına şiddet hakkında bilgilenip bu konu karşısında duran bireyler olarak yetişmelerine sağlayacak materyal örnekleri geliştirmektir. Bu açıdan konu kapsamında birleştirici, destekleyici ve açıklayıcı yorumlamalara ihtiyaç duyulmuştur. Bu doğrultuda ilgili literatür kapsamında temalar oluşturulmuş, amaçlar/alt amaçlar belirlenen hedefler kapsamında açıklanıp yorumlanmıştır. Bu yolla toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı materyallerin tasarım sürecinde izlenebilecek yol ve stratejilerin materyal geliştirme sürecini nasıl inşa ettiği de ortaya konulmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE KADINA ŞİDDET KONULU MATERYAL ÖRNEKLERİ

4.1. Medya Okuryazarlığı Kapsamında Geliştirilen Materyaller

Öncelikle medya, medya ve kadın, cinsiyet ayrımcılığı, kadına şiddet konu başlıkları kapsamında bir literatür taraması gerçekleştirilmiş, bu tarama kapsamında medyanın kadına zarar veren, toplumsal cinsiyet kalıplarını, cinsiyet ayrımcılığını ve kadına şiddeti üreten ve pekiştiren boyutlarının olduğu tespit edilmiştir. Bu noktada medyadan örnekler seçilmiş ve medya okuryazarlığı kapsamında değerlendirildikten sonra materyaller oluşturulmuştur. Aşağıda bu materyallerin oluşturulan temalar kapsamında açıklamalarına, açıklamalarına ve çözümlemelerine yer verilmiştir.

4.1.1. Kadına Şiddet- Medya Yansımaları

İlgili materyal Ek 8’de sunulmuştur.

Şiddet kadına birçok açıdan zarar vermektedir (Çalışkan ve Çevik, 2018). Şiddetin bu kadına zarar veren boyutunun medya unsurlarına da farklı şekillerde yansıdığı görülmektedir. Medya bu konuya sorunlu bir duruş sergilemektedir (KSGM, 2014: 4-5). Şiddete uğramış kadınlar kurban temsilleri olarak sunulmakta sahip olduğu haklar ihlal edilebilmektedir (Aktaran Erol, 2010). Baran ve diğerleri 2017 yılında medyada yer alan kadına şiddet haber içerikleri üzerinde yaptıkları araştırmada haberlerde şiddeti uygulayan kişiden çok şiddete maruz kalan kişinin (kadının) öne çıkarıldığını, haberin kadına yardımcı olacak bilgiler içermediğini, şiddeti yeniden üreten bir mekanizmaya sahip olduğunu ve şiddete uğramış olan kadını kurbanlaştıran eril bir dilin var olduğunu tespit etmişlerdir. Kadına Şiddet ve Cinsiyet ayrımcılığı konusunda farkındalık geliştirmeyi amaçlayan bu çalışmada yapılan literatür taraması kapsamında kadına şiddet konusunun medya ile ilgili boyutları tespit edilmiş ve örnek haber sunumları araştırılarak incelenmiştir. Daha sonra var olan kültürün aktarımında ve toplumsal değişme konusunda önemli etkileri olan (Aktaran Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010) bu vb. medya içeriklerine maruz kalan öğrencilere medya okuryazarlığı dersi kapsamında bu vb. içerikleri sorgulayarak olduğu gibi almayıp akıl süzgecinden geçirebilme, var olan problemin farkına varma, medyada yer alan eril dili fark edip sorgulama becerisinin medya okuryazarlığı ile kazandırılabilceği tespit edilmiştir.

Belirlenen birinci alt amaç kapsamında örnek materyal içerikleri geliştirmek hedeflenmiştir. Kadına Şiddet Medya Yansımaları materyali için öncelikle kadına şiddetin sunumunu içeren medyada yer alan örnek haberler incelemiştir. Daha sonra bu haberler içerisinde amaca hizmet edecek üç haber örneği seçilmiştir. Birinci ve ikinci haber örneği kadının haklarını önemsemeyen şiddeti yeniden üreten şiddeti uygulayandan çok şiddete maruz kalan kişiye (kadına) yer veren (Baran ve diğerleri, 2017) haber sunum örnekleridir. Üçüncü haber sunum örneği ise kadının haklarını ve özel hayatının gizliliğini önemseyen şiddeti gerçekleştiren üzerine kurgulanmış ve şiddeti gerçekleştiren kişinin ceza aldığına yer veren şiddeti yeniden üretmeyen haber sunum örneğidir. Bu örnekler incelendikten sonra öğrenci seviyesine uygunluk, basit, sade ve anlaşılır olma (Yeşiltaş, 2015) gibi materyalde bulunması gereken özellikler dikkate alınarak mevcut haberler düzenlenmiştir. Öncelikle haber metinlerinde yer alan içerik sadeleştirilmiş, öğrenci seviyesine uygun olmayan ifadeler çıkarılmış ve gerçek kişilerin isimleri ve görüntüleri değiştirilmiştir. Daha sonra haber sunumlarına yönerge, açıklama ve ilgili sorular eklenmiştir. Eklenen sorular ve ilk iki örnek haber sunumu sonrasında öğrencilerden mevcut içerikleri eleştirel bakış açıları kullanarak sorgulamaları kadın üzerine kurgulanan cinsiyetçi dili fark edip sorgulamaları, sunumda kadına zarar veren boyutların olduğunu ve aynı olayın haber içeriklerinde farklı ve benzer sunumlarının olabileceğini görmeleri istenmektedir. Üçüncü haber sunumu incelemesi sonrasında ise ilk iki haberin aksine kadının haklarını önemseyen, ona zarar vermeyen ve şiddete çözüm üreten nitelikte olduğunu görmeleri istenmektedir. Öğrencilerin bu tespitleri somut ve kolay bir şekilde yapabilmeleri için her haber sonrasına bir inceleme tablosu eklenmiştir. Bu tablo EK 16'da sunulmuştur. Haberler tek tek incelendikten sonra öğrencilerin tüm haberleri karşılaştırabilecekleri karşılaştırma sorularına yer verilmiştir. Bu karşılaştırma soruları aracılığı ile öğrencilerin medyada yer alan haber sunumlarına yönelik genel bir değerlendirme yapmaları, medyada yer alan içeriklerin ve mesajların kurgulanmış içerikler olduğunu, medya mesajlarına değerlerin ve bakış açılarının yerleştirildiğini (Altun, 2016), medyada kadına zarar veren boyutların olduğunu görmeleri istenmektedir.

Ayrıca öğrencilerin inceleme sonrasında medya incelemeleri ve medya okuryazarlığı konusunda kendilerini değerlendirmelerini sağlayacak bir öz değerlendirme formu oluşturulmuştur bu form EK 17'de sunulmuştur. Aşağıda ilgili

materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 1: Kadına Şiddet -Medya Yansımaları

Temalar/Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Medyaya Eleştirel Bakış ❖ Medya Mesajlarını Çözümleme ❖ Kadına Zarar Veren Boyutu Fark Etme ❖ Medyayı Okuma İçeriklere Eleştirel Bakabilme	1.HABER SUNUM ÖRNEĞİ
	✓ Kadının şiddete uğramadan önceki görüntüsü, şiddete uğradıktan sonraki görüntüsü, adı ve soyadı açık (sansürsüz) bir şekilde sunulmuştur. Ayrıca kadının ismi haber metninde birçok kez kullanılmıştır. ✓ Şiddeti gerçekleştirenin (erkeğin) ismi açık bir şekilde verilse de soyadı ve görüntüsü sansürlenmiştir. ✓ Haber başlığında şiddetin meşruluğunu ve yaygınlığını artırabilecek ‘eşini tehdit etti, serbest kaldı’ ifadesine yer verilmiştir.
	2.HABER SUNUM ÖRNEĞİ
	✓ Kadının şiddete uğradıktan sonraki görüntüsü adı ve soyadı açık (sansürsüz) şekilde sunulmuştur. Ayrıca kadının ismi haber metninde birçok kez kullanılmıştır. ✓ Şiddeti gerçekleştirenin (erkeğin) adı ve soyadı açık (sansürsüz) bir şekilde verilirken görüntüsü gizlenmiştir. Şiddetin masumlaşmasına ve yeniden uygulanmasına sebep olacak ‘serbest bırakıldı’ ifadesine yer verilmiş. ✓ Haber başlığı olayı gerçekleştiren, şiddeti uygulayan (erkek) üzerine değil mağdur olan, şiddetten zarar gören (kadın) üzerine kurgulanmış.
	3. HABER SUNUM ÖRNEĞİ
	✓ Şiddete uğrayan kadının adı ve

soyadı sansürlenmiştir.

✓ Şiddeti uygulayanın (erkeğin) görüntüsü ve ismi açık (sansürlü) bir şekilde verilmiştir.

✓ Başlık şiddeti uygulayan (erkek) üzerine kurgulanmıştır.

4.1.2. Kadınlar - Siyasi Yaşam ve Medyaya Yansımalar

İlgili materyal Ek 9'da sunulmuştur.

Kadınlar- Siyasi Yaşam Ve Medyaya Yansımalar başlıklı materyalde kadınların siyasette yer alması konusunun, medya unsurlarına olumsuz yansımaları ele alınmış, bu unsurlarda yer alan üç karikatür ve iki köşe yazısı örneği üzerinden incelemelere yer verilmiştir. Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Kadınlar - Siyasi Yaşam ve Medyaya Yansımalar

Temalar/Hedefler	Betimsel Açıklamalar
	ÖRNEK 1
	Akbaba Dergisi'nde Yer Alan 12.12.1934 tarihli Ramiz Gökçe' ye Ait Karikatür
❖ <i>Medya Mesajlarını Çözümleme</i>	✓ Çizen kişinin erkek olması ve cinsiyetçi bakış açısının içeriğe yansımaları
❖ <i>Medyaya Eleştirel Bakış</i>	✓ Kadınlar siyasetten anlamaz mesajı veren ifadelerin yer alması “ kocandan manto manto ister gibi isteme(kadın pasif eşine bağlı”, “sakin ol” (Kadınların siyaset alanına dâhil olduklarında heyecanları ve panik hallerinden dolayı bu işi yapmakta zorlanacakları ve bir yönlendirmeye ihtiyaç duydukları, siyaset işini çok iyi bilmedikleri algısı oluşturuyor.)
❖ <i>Cinsiyet Ayrımcılığına Yer Verme</i>	
❖ <i>Kadına Zarar Veren Boyutu Fark Etme</i>	
❖ <i>Kadına Yönelik Ayrımcılığı Fark Etme ve Sorgulama</i>	
❖ <i>Medyayı Okuma İçeriklere Eleştirel Bakabilme</i>	
	ÖRNEK 2
	Vakit Gazetesinde Yer Alan 23.03.1930 Tarihli Karikatür

-
- ✓ İlgili karikatür siyasete dâhil olan kadınları konu edinmektedir.
 - ✓ Dönemde var olan kadınlar siyasetten anlamaz cinsiyet ayrımcılığı içeren kalıp yargısını yansıtır niteliktedir.
 - ✓ Kadınların sokakta ayna olmamasını eleştirirken verilmeleri onların siyasetten anlamadıkları ve siyaset ciddiyetinden uzak olduğunu düşündürmektedir.
-

ÖRNEK 3

Cumhuriyet Gazetesinde Yer Alan 31.03.1930 Tarihli Karikatür

- ✓ İlgili karikatür siyasi alana dâhil olmalarını konu edinmektedir.
 - ✓ Karikatürde kadın mecliste başkan vekili olarak verilmiştir.
 - ✓ Söz isteyen diğer vekilleri bekletmektedir ve güzelliğini meclisteki işlerden daha önemli görmektedir ayrıca siyaset ciddiyetinden uzaktır.
-

ÖRNEK 4

Zümrüdüanka Dergisinde Yer Alan Kadınlar Halk Fırkası Başlıklı Köşe Yazısı

- ✓ Köşe yazısı kadınların siyasi alana dâhil olmaları konusu üzerine yazılmıştır.
 - ✓ Dönemde var olan kadınların siyasi alana dâhil olmasına yönelik olumsuz cinsiyet ayrımı içeren kalıp yargıları yansıtır niteliktedir.
 - ✓ Metinde kadın ve fırka kelimelerinin bir arada kullanılması konusuna tuhaf karşılanmaktadır.
 - ✓ Olumlu gibi görünen cümlelere yer verilmiş olsa da kadının siyasette yer alması konusuna, olumsuz bir bakış söz
-

konusudur. Kadının siyasi vaka, cinayet, katliam, saray entrikaları gibi her olayda parmağının olduğu söylenmiş yine yaman bir sihirbaz benzetmesiyle ise yaptığı bu kötü işleri fark ettirmeden bir sihirbazın becerisi ile yaptıklarından söz edilmiştir. Zekâlarına hayranız denilse de bu hayranlık ifadesi metinde kadına yüklenen parçalayıcılık, olumsuz amaçlar için kullanma, aykırılık gibi ifadeler ile birleştirilerek verilmiştir.

- ✓ Kadınların iyi bir avukat, hatip, propagandacı oldukları cümlesi ise kadınların savunma konuşma gibi konulardaki yeteneklerini yine ayırıcı olma konusunda kullandıkları ile bağdaştırılarak verilmiştir.

ÖRNEK 5

Akbaba Dergisinde 16.06.1927 Tarihinde Yer Alan “Kadınlar Mebusluk İstiyor.” Başlıklı Köşe Yazısı

- ✓ Köşe yazısı kadınların siyasi alana dâhil olmaları konusu üzerine yazılmıştır
 - ✓ Dönemde var olan cinsiyet ayrımı içeren bakış açısını yansıtır niteliktedir. Kadınların siyasi haklar gibi dersler almak yerine çocuk bakımı, ev işleri gibi dersler almasının daha güzel olacağından söz edilmiştir. Ayrıca kadınların çocuk bakımı ve ev işleri ile ilgilenmeleri toplumsal cinsiyet kalıplarını yansıtan ifadeler olarak karşımıza çıkmaktadır.
 - ✓ Tam manasıyla erler meclisi olan millet meclisine hanımları sokmaya niyetimiz yok ifadesi siyasi alana kadına yer verilmek istenmediği ve cinsiyet ayrımı içeren düşüncenin var olduğunu göstermektedir.
-

Medya değerlerin ve rollerin hem üretilmesini hem aktarılmasını sağlayarak toplumsallaşma alanında etkili olmaktadır (Elma, Kesten, Dicle ve Mercan Uzun, 2010). Bu açıdan toplumsallaşma sürecinde üretilen toplumsal cinsiyet rollerinin ve cinsiyet kalıp yargılarının üretilmesinde ve sürdürülmesinde de önemli roller üstlenmektedir. Bu açıdan öğrencilerin medyada var olan olumsuz cinsiyet ayrımı içeren kalıp yargıları fark edip gerçekliğini ve doğruluğunu sorgulamaları önem arz etmektedir. Medya okuryazarlığı becerisinin bu noktada önemi büyüktür. Medya okuryazarlığı medyada sunulan içeriği doğru okuyabilen, içeriklerin gerçekliğini, doğruluğunu sorgulayabilen, içeriklere eleştirel bakabilen öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan bir beceri ve ders olarak karşımıza çıkmaktadır (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015). Bu açıdan Medya okuryazarlığı becerisi ve birinci alt amaç kapsamında kadına yönelik var olan olumsuz kalıp yargıları ve bu yargıların ortaya çıkardığı cinsiyet ayrımını konu edinen belirlenen birinci alt amaç doğrultusunda örnek materyal oluşturulmuştur. Öncelikle kadınların siyaset yapmasına yönelik üretilmiş olan ve onun bu alanda ikinci planda kalmasına sebep olan ‘kadınlar siyasette başarılı olamazlar ve siyaset yapamazlar’ gibi cinsiyetçi kalıp yargıları ve ayrımcılığı yansıtan medya örnekleri araştırılıp seçilmiştir. Bu içeriklerde yer alan öğrencilerin anlamakta zorlanacağı kelimeler ğrenci seviyesine uygunluk, basitlik, anlaşılır olma gibi materyalde bulunması gereken özellikler kapsamında (Yeşiltaş, 2015) günümüz Türkçesinde yer alan kelimeler ile değiştirilmiş içerik kısaltılarak sadeleştirilmiştir. Daha sonra bir akış halinde düzenlenmiş ve bu medya içeriklerini medya okuryazarlığı kapsamında eleştirip bu ifadelerin ve kalıp yargıların doğruluğunu sorgulatacak sorular ve yönergeler eklenmiştir.

Öğrenciler sunulan medya içeriklerini incelediklerinde, kadınların siyasi alanda yer almalarına yönelik eski dönemlerde cinsiyet ayrımı içeren olumsuz cinsiyet kalıp yargılarını yansıtan düşüncelerin olduğunu, bu kalıp yargıların dönemin medya unsurları ve araçları ile sunularak tekrar üretildiğini fark edecek, var olan cinsiyet ayrımı içeren kalıp yargının doğruluğunu sorgulayacak ve benzer örnekler ile karşılaştıklarında, bu konuya eleştirel bakabilme yeteneği kazanacaklardır (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015).

4.1.3. Kadınlar Araç Kullanımı Medya

İlgili materyal Ek 3'te sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 3: Kadınlar Araç Kullanımı Medya

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Medya Mesajlarını Çözümleme, ❖ Değerlendirme ❖ Medyayı Okuma, İçeriklere Eleştirel Bakabilme ❖ Medya Etik İlkelerinin İhlali (Cinsiyet Ayrımcılığına Yer Verme, Cinsiyet Ayrımı İçeren Dilin varlığı, Özel Hayatın Mahremiyetine Saygı) ❖ Kadına saygı göstermeme ❖ Kadına Yönelik Ayrımcılığı Fark Etme ve Sorgulama	KARİKATÜR Karikatür 1: Karikatürde “Kadın Şoför” başlığı kullanılmış, boş bir alanda ağaç çarpmış bir kadın görseli eklenmiştir ve “Bu boş alanda bunu nasıl becerdin hayatım?” ifadesi eklenmiştir. Karikatür açık şekilde kadınlar iyi araç kullanamazlar olumsuz kalıp yargısını yansıtan bir niteliğe sahiptir. Karikatür 2: Karikatürde kadın sürücü adayı olarak verilmiş ve ona araç sürmeyi öğreten kişi olarak karikatüre bir erkek eklenmiştir. Bu iki kişi uçurumun kenarında konuşmaktadırlar. Erkek: “At ya bizi buradan aşağı, öldür bizi hadi itele uçuruma ve e yani ” ifadeleri kullanılmıştır. Bu ifadeler kadının iyi araba kullanamadığını ifade etmektedir. Bu ifadelerin ‘kadınların iyi araç kullanamadığına dair var olan kalıp yargıyı yansıttığı görülmektedir.
	HABER İÇERİKLERİ Haber 1: Haber başlığı cinsiyetçi bir dil ile kadın (cinsiyet) vurgusuna yer

verilerek kurgulanmıştır. Ayrıca başlıkta objektiflikten uzak “Dehşet saçtı.” gibi öznel yargılara yer verilmiş, haber metni kadın üzerine kurgulanmıştır. Haber içeriğinde kadının adı, soyadı, yaşı sansürsüz bir şekilde verilmiş kadının özel hayatının gizliliği ilkesi önemsenmemiştir. Haber içeriği cinsiyet ayrımı içeren dilin varlığı nedeni ile kadınlar iyi araç kullanamazlar kalıp yargısını yansıtır, cinsiyet kalıp yargılarını medya üzerinden yeniden üretir niteliktedir.

Haber 2: İkinci haber içeriği birinci haber içeriğine benzer şekilde trafik kazası konuludur fakat sunumlar farklılık göstermektedir.

İkinci haber başlığında cinsiyete yer verilmemiş haber cinsiyet ayrımı içeren dil kullanılmadan objektif bir şekilde kurgulanmıştır. Ayrıca olayda yer alan kişilerin isimleri ve soy isimleri sansürlenmiş haber özel hayatın gizliliği ilkesine dikkat edilerek kurgulanmıştır.

Haber 3: Üçüncü haber de diğer haberlere benzer şekilde kaza konuludur birinci habere benzer şekilde bir kurguya sahiptir. Haber başlığında kadın (cinsiyet) vurgusu yapılmış ve habere ‘bu kadar da olmaz’ ifadeleri eklenerek objektif olmayan cinsiyet ayrımı içeren bir dil ile

kurgulanmıştır. Haber içeriği cinsiyet ayrımı içeren dilin varlığı nedeni ile kadınlar iyi araç kullanamazlar kalıp yargısını yansıtır, cinsiyet kalıp yargılarını medya üzerinden yeniden üretir niteliktedir.

Medya günümüzde önemli etkilere sahip bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. O değerleri yeniden üretme, şekillendirme, kontrol etme, yönetme, hatta yargılama yapabilmektedir (Mora, 2008). Bu kapsamda içeriğinde ve unsurlarında cinsiyet ayrımı içeren durumların var olması cinsiyet ayrımcılığının yeniden üretilmesine sebep olabilmektedir. Bu açıdan ayrımcılık içeren ve olumsuz kalıp yargılarını yansıtan içeriklerin eleştirel düşünme becerisi (Köseoğlu, 2009) ve medya okuryazarlığı becerisi (Gençtürk ve Sarpkaya, 2015) kapsamında sorgulanması öğrencinin daha doğru, objektif ve geçerli bilgilere ulaşmasını sağlayacaktır. Birinci alt amaç kapsamında hazırlanan Kadınlar- Araç Kullanımı- Medya başlıklı materyalde bu becerilerin işe koşulması kadınların iyi araç kullanamadıklarına dair var olan cinsiyet ayrımı içeren bakış açısı ile üretilmiş medya içeriklerini sorgulamalarına, kadına yönelik var olan cinsiyet ayrımı içeren olumsuz kalıp yargılar hakkında farkındalıklarının artmasına vb. kalıp yargıların doğruluğunu ve gerçekliğini sorgulamalarına katkı sağlayacaktır.

Belirlenen alt amaç doğrultusunda hazırlanan materyal için öncelikle kadına yönelik var olan cinsiyet ayrımı içeren olumsuz kalıp yargılar araştırılmış ve bunlar arasından araç kullanımına yönelik olan kadınlar iyi araç kullanamazlar kalıp yargısı belirlenmiştir. Daha sonra medyada yer alan bu kalıp yargıyı yansıtan örnek medya içerikleri araştırılmış ve konu ile ilgili olumsuz kalıp yargıyı yansıtan iki karikatür içeriği ve medyada bu yargının haber sunumlarındaki dile yansımış örnekleri seçilmiştir. Sonrasında öğrenci seviyesine uygunluk, basitlik, anlaşılır olma gibi materyalde bulunması gereken özellikler kapsamında (Yeşiltaş, 2015) içerikler düzenlenmiştir. Ayrıca özel hayatın gizliliği ilkesi kapsamında gerçek kişiler, isimler, plakalar değiştirilmiştir. Eleştirel düşünme ve medya okuryazarlığı becerisinin işe koşulmasını sağlayacak sorular, yönergeler ve haber içeriklerini analiz etmeyi kolaylaştıracak bir çözümleme tablosu eklenmiştir.

4.2. Öz Yaşam Öyküleri Kapsamında Geliştirilen Materyaller

Bu başlık kapsamında, Samiye Cahit Morkaya, Gül Esin, Safiye Ali ve Sabiha Ziya Bengütaş ile ilgili geliştirilen materyallere yer verilmiştir. Öncelikle ilgili kişilerin yaşamöyküleri detaylı bir şekilde incelenmiş özetlenmiş, öğrenci seviyesine uygun olacak şekilde belirlenen örnek olma, kronolojik aktarım, cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma temaları kapsamında düzenlenmiştir.

4.2.1. Samiye Cahit Morkaya

Öncelikle ilgili literatür taranmış, konu özetlenip öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiştir. Daha sonra seçilen içerikler otobiyografi formuna dönüştürülerek bir akış halinde kronolojik olarak sunulmuştur. Metin yanına suluboya çizimli ilgili görsel ve çerçeve üzerine Samiye Cahit Morkaya'yı anlatan küçük semboller eklenmiştir

4.2.1.1. Samiye Cahit Morkaya Yaşam Öyküsü

İlgili materyal EK 4' te sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 4: *Samiye Cahit Morkaya'yı Dinleyelim*

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
	✓ Yaşamının bir bölümünde cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış olma (dönemin otomobil yarışlarında kadın erkek ayrımının bulunması, yarışa katılabileceği kulüp tarafından onaylanmış ve yarışı kazanmış olsa da kupanın ona değil erkekler kategorisine ait olduğuna dair itirazlar ile karşılaşmış olması, dava sürecinde bu itirazlar ile mücadele etmesi) ✓ Eşitlik içeren tavırlara sahip olma

(bir erkek ile yarışabileceğini dile getirme)

- ✓ Kadınların iyi araç kullanamadıklarına dair var olan olumsuz toplumsal cinsiyet kalıplarını yıkan kişi olma (araç kullanımı üzerine yapılan yarışlarda birincilikler elde etmiş olma)
 - ✓ Dönemde kadınların az görüldüğü bir alanda öncülük rolü üstlenme (Türkiye'nin ilk kadın otomobil yarışçısı olma)
 - ✓ Öncelikle Samiye Cahit Morkaya ile ilgili detaylı bir literatür taraması yapılmış ve onun hayatı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Daha sonra yaşamında yer alan konu ile ilgili boyutlar tespit edilip öğrenci seviyesine uygun olacak şekilde kronolojik olarak düzenlenmiştir.
 - ✓ Bu kronoloji;
 1. Doğumu:1899
 2. Ehliyet almak için kuruma başvurusu
 3. Turing kulübünün düzenlediği yarışlara katılması
 4. Yarışma süreci
 5. Dava sürecişeklindedir.
 - ✓ Döneminde var olan cinsiyet
-

ayrımcılığı ile karşılaşmış olma (yarışlarda kadın erkek ayrımının yer alması, yarışa katılabileceği kulüp tarafından onaylanmış olsa da yarışı kazanmasına rağmen yarış kategorisinin erkeklere ait olduğu gerekçesi ile itirazlar ile karşılaşma ve dava sürecinde bu itirazlar ile mücadele etme)

- ✓ Materyalin öğrenci seviyesine uygunluğunu ve etkililiğini artırmak için sulu boya çizimleri yapıp materyal kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca materyal çerçevesine konu ile ilgili küçük görseller eklenmiştir.

Sosyal bilgiler derslerinde yaşamöykülerinin kullanımı ile toplumu etkileyen şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden yararlanmak amaçlanmaktadır (Er, 2015). Ayrıca bu derste biyografilerin kullanımı öğrencilerin toplumu etkilemiş kişilere saygı duymalarını, onların hayatlarını kendilerine örnek almalarını, yaşamöyküsü kullanılan kişinin hayatı aracılığı ile kişinin yaşadığı dönem hakkında bilgi edinmelerini ve konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlamaktadır (Aktaran Er, 2015). Bu açıdan cinsiyet ayrımcılığı konusunun yaşam öyküleri kapsamında işlenmesinin uygun olacağı düşünülmüştür ve ikinci alt amaç kapsamında ilgili materyal hazırlanmıştır. Cinsiyet ayrımcılığı konu başlığı kapsamında cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış bir kişi olması, dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını görünür kılması, kadınların az görüldüğü bir alanda başarılı olması, ilk kadın otomobil yarışçısı olması özelliği ile öğrenciye bu alanda örnek teşkil etmesi gibi özellikler göz önünde bulundurularak Samiye Cahit Morkaya konu kapsamına dahil edilmiştir. Öncelikle Samiye Cahit Morkaya' nın hayatı ile ilgili detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra ilgili boyutlar tespit

edilerek literatürde yer alan ilgili kısım özetlenmiş içerik sadeleştirilmiş (Yeşiltaş, 2015) kronolojik bir akış halinde düzenlenmiş suluboya çizimli görsel ve öğrencilerin örnek kişi hakkında düşünmelerini, dönemde var olan ayrımcılığı sorgulamalarını sağlayacak soru, yönerge eklenmiştir. İlgili materyalde; Samiye Cahit Morkaya' nın başarı gösterdiği alanlar, eşitlikçi bakış açısıyla bir erkek ile yarışmayı kabul etmesi, kadınlar iyi araç kullanamazlar kalıp yargısını yıkarak başarılı olması, Türkiye'de ehliyet alan ve araba yarışlarına katılan ilk kadın olması, yarışma sürecinde karşılaştığı cinsiyet ayrımı içeren tavırlar, mücadelecilik oluşu yer almaktadır.

4.2.1.2. Oto – Moto - Velo

İlgili materyal EK 1'de sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 5: Oto-Moto-Velo

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Örnek olma	✓ Yaşamının bir bölümünde cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış olma (dönemin otomobil yarışlarında kadın erkek ayrımının bulunması, yarışa katılabileceği kulüp tarafından onaylanmış ve yarış kazanmış olsa da kupanın ona değil erkekler kategorisine ait olduğuna dair itirazlar ile karşılaşmış olması, dava sürecinde bu itirazlar ile mücadele etmesi)
❖ Kronolojik aktarım	✓ Eşitlik içeren tavırlara sahip olma (bir erkek ile yarışabileceğini dile getirme)
❖ Cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma	✓ Kadınların iyi araç kullanamadıklarına dair var olan olumsuz toplumsal cinsiyet kalıplarını yıkan kişi olma (araç kullanımı üzerine yapılan yarışlarda birincilikler elde etmiş
❖ Görsel içerme	

olma)

- ✓ Dönemde kadınların az görüldüğü bir alanda öncülük rolü üslenme (Türkiye'nin ilk kadın otomobil yarışçısı olma)
 - ✓ Öncelikle Samiye Cahit Morkaya ile ilgili detaylı bir literatür taraması yapılmış ve onun hayatı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır daha sonra yaşamında yer alan konu ile ilgili boyutlar tespit edilip öğrenci seviyesine uygun olacak şekilde kronolojik olarak düzenlenmiştir.
 - ✓ Bu kronoloji
 1. Otomobil yarışlarına başvuruda bulunma
 2. Otomobil yarışlarına katılma
 3. Otomobil yarışını kazanma
 4. Dava süreci
 şeklindedir.
 - ✓ Materyalin öğrenci seviyesine uygunluğunu ve etkiliğini artırmak için karakalem çizimleri yapılmış ve materyal içeriğine dahil edilmiştir.
-

Sosyal bilgiler derslerinde yaşamöykülerinin kullanılması derse olan ilginin artmasına, motivasyonun ve başarının artmasına katkı sağlamaktadır (Kaymakçı, 2013). Yaşamöyküleri derse olan ilgiyi ve motivasyonu artırmasının yanında öğrencilerin toplumu etkilemiş kişilerin hayatlarını kendilerine örnek almalarını, yaşam öyküsü kullanılan kişinin hayatı aracılığı ile kişinin yaşadığı dönem hakkında bilgi edinmelerini ve konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlamaktadır (Aktaran Er, 2015).

Bu kapsamda cinsiyet ayrımcılığı konusunun yaşam öyküleri bağlamında işlenmesinin uygun olacağı düşünülmüştür ve ikinci alt amaç kapsamında ilgili materyal oluşturulmuştur. Bu konu başlığı kapsamında cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış bir kişi olması, dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını görünür kılması, kadınların az görüldüğü bir alanda başarılı olması, ilk kadın otomobil yarışçısı olması özelliği ile

öğrenciye bu alanda örnek teşkil etmesi gibi özellikler göz önünde bulundurularak Samiye Cahit Morkaya konu kapsamına dahil edilmiştir. Öncelikle Samiye Cahit Morkaya' nın hayatı ile ilgili detaylı bir literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra ilgili boyutlar tespit edilerek literatürde yer alan ilgili kısım özetlenmiş içerik sadeleştirilmiş (Yeşiltaş, 2015) kronolojik bir akış halinde düzenlenmiş, karakalem çizimleri ile Samiye Cahit Morkaya'nın hayatından cinsiyet ayrımcılığını görünür kılan bir kesit öykü formunda düzenlenmiştir. Hikaye ile ilgili içerikler özetlenerek konuşma balonu içerisinde sunulmuştur. Son olarak öğrencilerin örnek kişi hakkında düşüncelerini, dönemde var olan ayrımcılığı sorgulamalarını sağlayacak soru ve yönerge eklenmiştir. İlgili materyalde Samiye Cahit Morkaya' nın Turing kulübünün düzenlediği otomobil yarışlarına başvurusu, yarış süreci, itiraz ile karşılaşma ve dava süreci ele alınmıştır.

4.2.2. Safiye Ali Yaşam Öyküsü

İlgili materyal EK 6'da sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 6: *Safiye Ali 'yi Dinleyelim*

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Örnek olma ❖ Kronolojik aktarım ❖ Cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma ❖ Görsel içerme	✓ Dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını somutlaştıran yaşam öyküsüne sahip olma, cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış ve bu ayrımcılık ile mücadele etmiş olma (tıp fakültesine kadınların alınmaması, yurt dışına gidip bu eğitimi alıp doktor olması, erkek doktorlar ile aynı işi yapmasına rağmen kendisine cinsiyetinden dolayı düşük muayene ücretinin verilmesini kabul etmemesi) ✓ Dönemde kadın doktora karşı önyargının var olması ✓ Öncü olma (Türkiye'nin ilk kadın doktoru olması, bu alanda birçok başarılı iş yapmış olması)

-
- ✓ Öncelikle Safiye Ali hakkında detaylı bir literatür taraması yapılmış, onun hayatı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Daha sonra yaşamında yer alan konu ile ilgili boyutlar tespit edilip öğrenci seviyesine uygun olacak şekilde kronolojik olarak düzenlenmiştir.
 - ✓ Bu kronoloji
 1. Doğum:1984
 2. Eğitim süreci (Amerikan Koleji, Almanya’da tıp eğitimi)
 3. Mezuniyet ve Türkiye’nin ilk kadın doktoru olma
 4. Muayenehane açma
 5. Süt Damlası görevi
 şeklindedir.
 - ✓ Materyalin öğrenci seviyesine uygunluğunu ve etkiliğini artırmak için sulu boya çizimleri yapıp materyal kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca materyal çerçevesine konu ile ilgili küçük görseller eklenmiştir.
-

Öncelikle ilgili literatür taranmış, konu özetlenip öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiştir. Daha sonra Sosyal bilgiler dersinde yaşamöykülerinin kullanımının etkililiği (Kaymakçı, 2013) göz önünde bulundurularak yaşamöyküsü otobiyografi formunda düzenlenmiştir. Materyal içeriğinde Safiye Ali’nin Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk kadın doktoru olmasına, kendisi tıp eğitimi almak istediğinde ülkesinde bu anlamda erkeklere yönelik bir eğitim kurumu varken kadınlara yönelik tıp eğitimi veren bir eğitim kurumunun olmamasına, Cağaloğlu’nda açtığı muayeneye kadın doktor olduğu için insanların gelmek istememelerine, cinsiyet ayrımı içeren olumsuz kalıp yargılar ile karşılaşmış ve bu yargılar ile mücadele etmiş olmasına, başarılarının önemsenmeyip cinsiyet faktörünün öne çıkarılmasına ve dönemde kadınların bazı alanlarda başarılı olamayacağı önyargısının var olduğuna, bu durumun yansıması olarak aynı işi yapmalarına rağmen ona hemcinslerinden daha düşük ücretin ödenmek istenmesine,

Safiye Ali'nin bu ayrım içeren tavır karşısındaki örnek duruş sergilemesine (Aktaran Er, 2015) yaptığı olumlu işlerin var oluşuna ve kalıp yargıları kıran bir kadın olması ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

4.2.3. Gül Esin Yaşam Öyküsü

İlgili materyal EK 5 te sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 7: *Gül Esin'i Dinleyelim*

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Örnek olma	✓ Dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma (kadınların siyasi hakları erkeklerden sonra elde etmesi)
❖ Kronolojik aktarım	✓ Eşitlik içeren bakış açısına sahip olma
❖ Cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma Görsel içerme	✓ Erkekler karşısında adaylığını koyma
	✓ Öncü rol üslenme, örnek olma (ilk kadın muhtar)
	✓ Kadınların siyasi alanda başarılı olamayacaklarına dair var olan cinsiyet ayrımcılığı içeren kalıp yargıyı yıkan bu alanda başarılı işler yapma
	✓ Öncelikle Gül Esin hakkında detaylı bir literatür taraması yapılmış, onun hayatı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Daha sonra yaşamında yer alan konu ile ilgili boyutlar tespit edilip öğrenci

seviyesine uygun olacak şekilde kronolojik olarak düzenlenmiştir.

✓ Bu kronoloji

1. Doğum:1901

2. Köy kanununda yapılan değişiklik ile Gül Esin'in seçimlere katılma hakkını elde etmesi

3. Seçimlere katılması

4. Muhtarlık seçimini kazanması

5. Siyasi alanda çalışmalar yapması
şeklindedir.

✓ Materyalin öğrenci seviyesine uygunluğunu ve etkililiğini artırmak için sulu boya çizimleri yapıp materyal kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca materyal çerçevesine konu ile ilgili küçük görseller eklenmiştir.

Yaşam öykülerinin kullanımı kişinin dönem hakkında önemli bilgi edinmesini ve kendisine rol model olacak kişiler belirleyebilmesini sağlayan önemli kaynaklardan biridir (Aktaran Er, 2015). Bu kaynakların ders kapsamında kullanılması dersin içeriğinin zenginleştirilmesine ve belirlenen amaçlara ulaşılmasına katkı sağlamaktadır (Aktaran Er ve Şahin, 2012). Ayrıca öğrencilerin geçmişle bugünü kıyaslayabilmelerine de imkân vermektedir (Aktaran Biçer, 2019). Yaşam öykülerinin bu vb. özellikleri göz önünde bulundurularak belirlenen ikinci alt amaç kapsamında Gül Esin'in yaşam öyküsünü konu edinen ilgili materyal hazırlanmıştır. Öncelikle Gül Esin hakkında detaylı bir literatür taraması yapılmıştır daha sonra açıklık, basitlik, sadelik ve öğrenciye görelilik ilkesi kapsamında (Yeşiltaş, 2015) sadeleştirme ve özetleme yapılmış öykü kronoloji önemsenerek bir akış halinde düzenlenmiş ve otobiyografi formunda

yazılmıştır. Daha sonra materyal içeriğine kişiyi yansıtan suluboya görseli ve gül esini yansıtan küçük görseller eklenmiştir. Materyal içeriğinde dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını somutlaştıracak durumlara (kadınların muhtar seçilme hakkını daha sonra elde etmiş olması), Gül Esin'in siyasi alanda yaptığı başarılı işlere, ilk kadın muhtar oluşuna yer verilmiştir.

4.2.4. Sabiha Ziya Bengütaş Yaşam Öyküsü

İlgili Materyal EK 7'de sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 8: *Sabiha Ziya Bengütaş'ı Dinleyelim*

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
❖ Örnek olma	✓ Dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma (erkeklerle yönelik heykeltıraş şubesi varken kadınlara yönelik heykeltıraş şubesinin olmaması kadınların bu imkanı daha sonra elde etmesi, dönemde var olan kadınların heykeltıraşlık alanında başarılı olamayacakları yönündeki cinsiyetçi kalıp yargıyı görünür kılma)
❖ Kronolojik aktarım	✓ Yarışmayı kazanmasına rağmen kadın olduğu için yerine bir erkeğin gönderilmesi
❖ Cinsiyet ayrımcılığını somutlaştırma Görsel içerme	✓ Ayrımcılık içeren kalıp yargılar karşısında duran ve bu kalıp yargılar ile mücadele eden olması (Tepkiler ile karşılaşsa da eğitimine devam etmesi, cinsiyet ayrımı içeren kalıp yargıları sorgulaması, Kadınlara yönelik cinsiyet kalıp yargısının olduğu alanda başarılı işler yapma, bu alanda yapılan yarışmalarda birincilikler elde etme)
	✓ Yapılan yarışmalarda birincilikler

elde etmesi

- ✓ Öncelikle Sabiha Ziya Bengütaş hakkında detaylı bir literatür

-
- ✓ taraması yapılmış, onun hayatı ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Daha sonra yaşamında yer alan konu ile ilgili boyutlar tespit edilip öğrenci seviyesine uygun olacak şekilde kronolojik olarak düzenlenmiştir.

- ✓ Bu kronoloji

1. Doğum: 1904 İstanbul
2. Eyüp Sultan numune Mektebinde eğitim
3. Şam'da eğitim
4. İstanbul Büyükşehir'de dönüş
5. Köprülü Fuat Paşa Mektebi'nde eğitim
6. Güzel Sanatlar Okulu'na kaydolma
7. Güzel Sanatlar Fakültesi eğitim
8. Heykeltıraş Şubesi'nde eğitim ve şubenin ilk kadın öğrencisi oluşu
9. 1925 yarışmayı kazanma
10. Yarışmayı kazanmasına rağmen yerine bir erkeğin Ratiğ Beyin gönderilmesi
11. Avrupa'ya gidiş

Materyalin öğrenci seviyesine uygunluğunu ve etkililiğini artırmak için sulu boya çizimleri yapıp materyal kapsamına dahil edilmiştir. Materyal çerçevesine konu ile ilgili küçük görseller eklenmiştir.

Sosyal bilgiler derslerinde yaşamöykülerinin kullanımı ile toplumu etkileyen şahsiyetlerin hayat hikâyelerinden yararlanmak amaçlanmaktadır (Er, 2015). Ayrıca bu

derste biyografilerin kullanımı öğrencilerin toplumu etkilemiş kişilere saygı duymalarını, onların hayatlarını kendilerine örnek almalarını, yaşamöyküsü kullanılan kişinin hayatı aracılığı ile kişinin yaşadığı dönem hakkında bilgi edinmelerini ve konuyu daha iyi öğrenmelerini sağlamaktadır (Aktaran Er, 2015). Bu açıdan cinsiyet ayrımcılığı konusunun yaşam öyküleri kapsamında işlenmesinin uygun olacağı düşünülmüştür ve ikinci alt amaç kapsamında ilgili materyal hazırlanmıştır. Cinsiyet ayrımcılığı konu başlığı kapsamında cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış bir kişi olması, dönemde var olan cinsiyet ayrımcılığını görünür kılması, kadınların az görüldüğü bir alanda başarılı olması, ilk kadın heykeltıraş olması gibi özellikler göz önünde bulundurularak Sabiha Ziya Bengütaş konu kapsamına dahil edilmiştir. Öncelikle Sabiha Ziya Bengütaş'ın yaşamı ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Daha sonra ilgili boyutlar tespit edilerek literatürde yer alan ilgili kısım özetlenmiş içerik sadeleştirilmiş (Yeşiltaş, 2015), kronolojik bir akış halinde düzenlenmiş suluboya çizimli görsel ve öğrencilerin örnek kişi hakkında düşüncelerini, dönemde var olan ayrımcılığı sorgulamalarını sağlayacak soru, yönerge eklenmiştir. İlgili materyalde Sabiha Ziya Bengütaş'ın başarı gösterdiği alana, 'kadınlar heykeltıraş olamaz' kalıp yargısı ile karşılaşmış, bu kalıplar ile mücadele etmiş olmasına ve başarıları ile bu kalıbı yıkan bir kadın olmasına, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın heykeltıraşı olmasına materyal içeriğinde yer verilmiştir.

4.3. Zaman Şeritleri Kapsamında Geliştirilen Materyaller

Zaman şeritleri gerçekleşen olayların doğru ve zamansal şekilde algılanabilmesi için önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Aktaran Şimşek, 2015). Bu Şeritler farklı dönemlere uyarlanabilme, olayların hafıza da karışmasını önleme, çocuğun zaman dönemini hayalinde canlandırmasına imkân tanıma ve olaylar arasında ilişki kurabilme konusunda avantaj sağlamaktadır (Şimşek, 2015). Zaman şeritlerinin kullanımının avantajları göz önünde bulundurularak, zaman şeritlerinin kullanımının kadına şiddet konusuna yönelik farkındalık geliştirmeye katkı sağlayacağı düşünülmüş ve belirlenen üçüncü alt amaç kapsamında örnek materyal ve etkinlik tasarımları oluşturulmuştur. Bu materyal örnekleri; Kadına Şiddetin Görünen Yüzü, Dünya'da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar ve Türkiye'de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar şeklindedir. Aşağıda bu materyallerin belirlenen temalar kapsamındaki betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

İlgili materyal EK 10'da sunulmuştur.

4.3.1. Kadına Şiddetin Görünen Yüzü

İlgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına Tablo 9'da yer verilmiştir.

Tablo 9: Kadına Şiddetin Görünen Yüzü

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
▪ <i>Konu hakkında özet bilgiler içermek</i> ▪ <i>Ardışıklık, Kronoloji içermek</i> ▪ <i>Kadına şiddet ile ilgili bilgiler içermek</i>	✓ Şiddet ve kadına şiddet başlıklarının kısa ve öz tanımlarına yer verme ✓ Kadına şiddet konusunun yaygınlığının tespitine yönelik yapılmış olan araştırmaların özetlenmiş, sadeleştirilmiş verilerine yer verme ✓ Kadına Şiddete Yönelik gerçekleştirilen kadın eylemleri hakkında özetlenmiş, sadeleştirilmiş bilgilere yer verme ✓ Konuyu somutlaştıran ve çalışma ve araştırma örneklerine yer verme ✓ Dünyada kadınların şiddete karşı tepkilerini görünür kılan eylemler araştırılmış 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021 yıllarında farklı kıtalarda ve bölgelerde gerçekleştirilen eylemler ardışıklık ilkesi kapsamında geçmişten bugüne sıralanarak sunulmuş konuyu açıklayan metin içerikleri ve görseller eklenmiştir.

Öncelikle kadına şiddet konusuna yönelik kapsamlı literatür taraması yapılmış konunun boyutları tespit edilmiştir. Bu kapsamda kadına şiddetin evrensel bir sorun

olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Daha sonra öğrencilerin kadına şiddet konusundaki farkındalıklarını artıracak kadına şiddetin varlığını görünür kılacak Kadına şiddet eylemlerinin materyal kapsamına kullanılmasının belirlenen amaca ulaşmaya katkısının olacağı düşünülmüştür. Bu düşünce kapsamında Dünyada kadına şiddete yönelik gerçekleştirilen eylemler tespit edilmiştir. Bu eylemler arasından farklı kıtaları kapsayacak şekilde örnekler seçilmiştir. Bu örnekler zaman ve ardışıklık ilkesi göz önünde bulundurularak bir sıraya konulmuş ve eylemler kapsamında yer alan açıklamalar özetlenmiş (Aktaran, Şimşek, 2015) ve öğrenci seviyesine uygun hale getirilmiştir (Yeşiltaş, 2015). Ardından konu hakkında öğrencilerin farkındalığının artırılmasını sağlayacak veriler ve çalışmalar materyal kapsamına dahil edilmiştir. Son olarak ise öğrencilerin kadına şiddet konusuna yönelik düşüncelerini, şiddet konusunu sorgulayabilmelerini ve çıkarımda bulunmalarını sağlayacak soru örnekleri materyale eklenmiştir.

4.3.2. Dünya’da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar/ Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar

İlgili Materyal Ek 12’ de sunulmuştur.

Aşağıda ilgili materyalin belirlenen temalar kapsamında yapılan betimsel açıklamalarına yer verilmiştir.

Tablo 10: *Dünya’da Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar/
Türkiye’de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar*

Temalar/ Hedefler	Betimsel Açıklamalar
--------------------------	-----------------------------

Konu hakkında özet bilgiler içermeye

Ardışıklık, Kronoloji içermeye

Kadına şiddet ile ilgili bilgiler içermeye (Şimşek, 2015).

Kadının Korunması

Kadına Şiddeti önleme konusuna yönelik yapılan çalışma ve uygulamalara yer verme

- ✓ Atılan adımlara yönelik özetlenmiş, içerik sadeleştirilmiş içeriğe sahip olma
 - ✓ Dünyada atılan adımlar başlığı kapsamında 1979, 1980, 1985, 1993, 2021 yıllarında yapılan uygulama ve çalışmalara yer verilmiş zaman gözetilerek bir akış halinde düzenlenmiştir.
 - ✓ Türkiye’de atılan adımlar başlığı kapsamında 1986, 1990, 1998, 2008 yıllarında yapılan uygulama ve çalışmalara yer verilmiş zaman gözetilerek bir akış halinde düzenlenmiştir.
 - ✓ Kadını şiddet karşısında korumaya yönelik yapılan çalışma ve uygulamalara bu konudaki gelişmelere yer verilmiştir.
-

Materyal hazırlanırken öncelikle ilgili literatür araştırılmış ve kadına şiddeti önlemeye yönelik atılan adımlar tespit edilmiş, dünya da ve ülkemizde olmak üzere iki gruba ayrılmış, özetlenerek kronolojik (Aktaran Şimşek, 2015) şekilde düzenlenmiş ve ilgili tarihler materyal kapsamına eklenmiştir. Daha sonra öğrencilerin konu üzerine düşüncelerini ve öneri geliştirmelerini sağlayacak bir soru eklenmiştir. Öğrencilerin ilgili konuyu zaman şeritleri kapsamında ele almaları konunun somutlaşmasına, görünürlüğünün artmasına katkı sağlayacaktır.

4.4. Konu Kapsamında Yer Alan Diğer Materyaller

Bu başlık kapsamında hazırlanan üç materyale yer verilmiştir. Aşağıda bu materyaller ile ilgili betimsel açıklamalara yer verilmiştir.

4.4.1. CEDAW

İlgili materyal EK 2’de sunulmuştur.

İlgili materyal kadınların karşılaştığı cinsiyet ayrımcılığını önleyici rol üstlenen sözleşmeyi öğrencilere tanıtmayı amaçlamaktadır. İlgili materyal belirlenen kadının korunması teması kapsamında oluşturulmuştur. Öncelikle CEDAW hakkında detaylı bir literatür taraması yapılmış daha sonra öğrenci seviyesine uygunluk, açıklık, sadelik ilkeleri kapsamında (Yeşiltaş, 2015) içerik önemli bilgileri içerecek öğrencinin konu hakkında farkındalığını artıracak şekilde düzenlenmiştir.

4.4.2. KADIN KONUKEVLERİ

İlgili materyal EK 3’te sunulmuştur.

İlgili materyal kadına şiddet konusuna yönelik önleyici rol üstlenen, kadını koruyan uygulama hakkında bilgiler içermektedir. Materyal belirlenen kadının korunması teması kapsamında oluşturulmuştur. Öncelikle kadın konukevleri hakkında detaylı bir literatür taraması yapılmış daha sonra öğrenci seviyesine uygunluk, açıklık, sadelik ilkeleri kapsamında (Yeşiltaş, 2015) içerik önemli bilgileri içerecek öğrencinin konu hakkında farkındalığını artıracak şekilde düzenlenmiştir.

4.4.3. DÜŞÜN- EŞLE

İlgili materyal EK 13’te sunulmuştur.

İlgili materyal değerlendirme aşamasında kullanılabilecek bir materyal örneği sunmaktadır. Materyal içeriğinde döneminde cinsiyet ayrımcılığı ile karşılaşmış ve bu ayrımcılık karşısında mücadele etmiş Sabiha Ziya Bengütaş, Gül Esin, Safiye ali, Samiye Cahit Morkaya gibi kadın örnekler ile ilgili bilgilere; kadına Şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı tanımlarına, cinsiyet ayrımcılığının önlenmesine yönelik hazırlanan CEDAW ile ilgili bilgi içeriğine yer verilmiştir. İlgili içerik eşleştirme alıştırması şeklinde hazırlanmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde materyaller ve etkinlikler eğitimin en önemli parçalarından biridir. Eğitim öğretim ortamında materyallerin kullanımı geniş kapsamda düşünüldüğünde hedeflenen kazanıma daha kolay ulaşılmasına, dar kapsamda düşünüldüğünde ise eğlenceli bir ders ortamının oluşturulmasına, dersin sıkıcılıktan tekdüzelikten kurtarılmasına ve çoklu öğretim ortamlarının oluşturulmasına büyük katkı sağlamaktadır (Şeker, 2016). Bu anlamda iyi ve hedefe ulaşmaya katkı sağlayacak materyallerin hazırlanıp eğitim alanına dâhil edilmesi gerekmektedir. Bu hedef doğrultusunda yapılan çalışma sosyal bilgiler öğretimi kapsamında 6. sınıf düzeyinde SB 6.6.6. “Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder (pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz konular üzerinde durulur) kazanımı kapsamında seçilen konunun etkili bir şekilde öğretimini sağlayacak materyaller geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu doğrultuda mevcut kazanımın açılımı kapsamında yer alan “cinsiyet ayrımcılığı” ve “kadına şiddet konuları” ele alınmıştır. Cinsiyet ayrımcılığı ve kadına şiddet günümüzde önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunların en etkili çözüm yolu, kadına şiddetin ve cinsiyet ayrımcılığının ortaya çıkardığı olumsuz sonuçların farkında olan ve bu konuların karşısında yer alan bireylerin yetiştirilmesinden geçmektedir. Bu açıdan çalışma kapsamında öğrencilerin bu konulardaki farkındalıklarını artıracak materyal örnekleri geliştirmek hedeflenmiştir. Konu başlıkları kapsamında öncelikle kapsamlı bir literatür taraması yapılmış konunun ilgili olduğu boyutlar tespit edilmiştir. Daha sonra sosyal bilgiler öğretimi kapsamında ilgili ilişkilendirmeler yapıp materyal hazırlama ilkeleri dikkate alınarak amaçlar ve alt amaçlar kapsamında medya okuryazarlığı, yaşam öyküsü kullanımı, zaman şeritlerinin kullanımı ve ilgili diğer materyaller başlığı kapsamında materyal örnekleri geliştirilmiştir.

Sosyal bilgiler öğretiminde hem bir seçmeli ders hem de bir beceri olarak karşımıza çıkan medya okuryazarlığı kapsamında; medyanın kadına yönelik sorunlu duruşu (KSGM, 2014:4-5) cinsiyet ayrımcılığını ve kadına şiddeti üreten, pekiştiren yönü göz önünde bulundurularak toplumsal cinsiyet rolleri temelli ortaya çıkan cinsiyet ayrımcılığının ve kadına şiddetin medyaya yansımaları ele alınmıştır. Öğrencilerin eleştirel bakış açılarını işe koşarak konuyu değerlendirebilmelerini ve bu kapsamda

birinci alt amaç dahilinde kadına değer veren, eşitliği benimsemiş bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlayacak Kadına Şiddet Medya Yansımaları, Kadınlar Siyasi Yaşam ve Medyaya Yansımalar, Kadınlar Araç Kullanımı Medya başlıklı materyal ve etkinlik örnekleri oluşturulmuştur. Zaman şeritleri başlığı kapsamında ise önemli küresel bir sorun olan kadına şiddete yönelik öğrencilerin farkındalıklarını artıracak Kadına Şiddetin Görünen Yüzü, Dünyada Kadına Şiddeti Önlemeye yönelik Atılan Adımlar/Türkiye’ de Kadına Şiddeti Önlemeye Yönelik Atılan Adımlar başlıklı iki materyal ve etkinlik örnekleri oluşturulmuştur. İlgili diğer materyaller başlığı kapsamında ise Cedaw, Kadın konukları ve Düşün Eşle materyalleri oluşturulmuştur. Belirlenen amaçlar kapsamında hazırlanan materyallerin geçerliği ve güvenirliği ise uzman görüşlerine başvurularak sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

- Adnan Altun, Sosyal Bilgiler Dersleri İçin Bir Medya Okuryazarlığı Konusu: Medyadaki Bilginin Güvenirliği”, (Ed. Dursun Dilek), Sosyal Bilgiler Eğitimi, (ss. 489-515), Pegem Akademi, Ankara 2016.
- Ahmet Doğanay, “Sosyal Bilgilerde Eleştirel Düşünme”, (Ed. Dursun Dilek), Sosyal Bilgiler Eğitimi, (ss. 417-435), Pegem Akademi, Ankara 2016.
- Akyüz, S. (2019). Erken Cumhuriyet Dönemi Erkeklik Kurgusu: Akbaba Dergisi Üzerinden Karikatür İncelemesi. Şahinde Yavuz(Der.), *Toplumsal Cinsiyet ve Medya Temsilleri* (ss. 166-196). İstanbul: Heyamola Yayınları.
- Ali Yılmaz ve Mustafa Şeker, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Materyal Tasarımı”, (Ed. Dursun Dilek), Sosyal Bilgiler Eğitimi, (ss. 546-575), Pegem Akademi, Ankara 2016.
- Altun, A. “Türkiye’ de Medya Okuryazarlığı”. *İlköğretmen Eğitimci Dergisi*, 16, 2008, 30-34.
- Altun, A. ve Kaymakçı, S. “ Zaman ve Kronolojinin Öğretiminde Bir Materyal: Zaman Şeritleri” *Turkish History Education Journal*, 5 (1), 2016, 157-192. Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tuhed/issue/26593/279917>
- Alparslan, A. M., Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Özgöz, A. “İşletmelerde Cinsiyet Ayrımcılığı ve Kadın Çalışanların Sorunları”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 1, 2015, 66-81.
- aHBR (2020). Erişim tarihi: 20 Mayıs 2021. <https://www.ahaber.com.tr/yasam/2020/11/06/sibel-aslanin-yardim-cigli-tahdit-mesajlarini-paylasti>
- Akın, A. M. ve Akın, N. “Kadına Şiddet Konusunda Bir Değerlendirme: “Lütfen Beni İstismar Etme” . *Sağlık Bilimleri ve Yaşam Dergisi*, 1 (1), 2016, 40-49.
- Altınay, A. G. ve Arat, Y. , Türkiye’ de Kadına Yönelik Şiddet, Punto Baskı Çözümleri, İstanbul 2007.
- Altıparmak, İ. B., “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Şönim’lerin Rolü: Ankara Örneği”, *International Journal of Social Science*, 36, 2015, 449-464.

Altıparmak, İ. B. “Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Boyutları: Ankara Örneği” , *Cbü Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 2019, 55-76.

Altıparmak, İ. B. “Şiddete Maruz Kalan Ya Da Barınma Sıkıntısı Yaşayan Kadınların Sosyal Ve Ekonomik Değişkenler Açısından İncelenmesi”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 2018, 383-396.

Anadolu Ajansı. (2016). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arjantin-de-kadin-cinayetleri-protesto-edildi/583990>

Anadolu Ajansı. (2017). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/italya-da-kadinlara-yonelik-siddet-protesto-edildi-/923760>

Arslanel, M. N. Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Yıllarında Kadınların Siyasal Hayata Katılımı. *Enderun Dergisi*, 2(5), 2021, 196-208. Erişim Adresi: <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Enderun>

Arslan, G. “Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına Dair Sözleşme (Öngörülen Haklar Ve Öngörülen Usuller)” . *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 62 (1-2), 2011, 3-43. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9078/11326>

Aytaç, S., Sert Eteman, F., Çetin Aydın, G., Reçber, B. Ve Sezen, H. K., “Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma”, *Sosyoloji Konferansları*, 54, 2016, 275-279.

Balta Peltekoğlu, F. ve Tozlu, E. “Medya Yansımaları Ekseninde Kadına Şiddet Sorunsalı ve Halkla İlişkiler”, *Marmara İletişim Dergisi*, 28, 2017, 1-20.

Belek Erşen, U. (2006). Birleşmiş Milletler kadınlara karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi sözleşmesi ve denetim mekanizması (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Bermal Aydın, “Tür Filmlerinde Toplumsal Cinsiyet Kalıpları” (Ed. Huriye Kuruoğlu ve Bermal Aydın), *Toplumsal Cinsiyet ve Medya*, (ss. 213-237), Detay Yayıncılık, Ankara 2014.

Boyacı, İ. “ Dünden Bugüne Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Ve Ulusal Kadın Çalışmaları: Psikolojik Araştırmalara Davet”, *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (özel sayı), 2016, 126-145.

Büker, S. ve (Eziler) Kıran, A. (t.y.). Reklamlarda Kadına Yönelik Şiddet. İstanbul: Alan Yayıncılık.

CNNTÜRK.COM. (2020). Erişim tarihi: 20 Mayıs 2021. <https://www.cnnturk.com/video/turkiye/eski-esini-olumle-tehdit-etti-serbest-kaldi-video>

Çalışkan, H. ve Çevik, E. İ. “Kadına Yönelik Şiddetin Belirleyicileri: Türkiye Örneği”, *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14), 2018, 218-233.

Çoban İnce, İ. (2017). Türkiye’de Kadın Haklarının Hukuksal Gelişimi. *International Journal of Academic Value Studies*. 3(16),207-213. Erişim adresi: https://javstudies.com/files/javstudies_makaleler/1544788250_19.%20ID_618.%20%C4%B0nci%20%C3%87OBAN%20%C4%B0NCE_207-213.pdf

Çolak, G. ve Uçan, L. (2008). 2. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’e Basında Kadın Öncüler. İstanbul: Ege Basım.

Çötök, N. (2019). Şiddet, Çalışma Yaşamı ve Medya Bağlamında Kadın. Ankara: Pegem Akademi.

Deniz Devrim Erol, “Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiye Yazılı Basınında Şiddet Haberleri ve Haber Fotoğrafları” (Ed. Huriye Kuruoğlu ve Bermal Aydın), Toplumsal Cinsiyet ve Medya, (ss. 31-67) Detay Yayıncılık, Ankara 2014.

Dilek, G. (2012). Tarih öğretiminde toplumsal cinsiyet: 6. sınıf öğrencilerinin perspektifinden tarihsel süreçte kadın hakları ve kadın imgesi. (Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dişsiz, M. ve Hotun Şahin, N. “Evrensel Bir Kadın Sağlığı Sorunu: Kadına Yönelik Şiddet”. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 1, 2008, 52-58.

DW (2015). Erişim tarihi: 15.02.2022. <https://www.dw.com/tr/ispanyada-kadına-karşı-şiddete-protesto/a-18835049>

Elma, C., Kesten, A., N. Dicle, A. ve Mercan Uzun, E. “Türkiye’ de Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Medyanın İşleyişi ve Etik İlkeler Açısından Bir Değerlendirme” , *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10(3), 2010, 1409-1458.

Euronews. (2015). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://tr.euronews.com/2015/11/08/ispanya-da-kadina-yonelik-siddete-karsi-dev-yuruyus>

Erol, Ö. (2010). Aile içi şiddete son kampanyası ve kadına yönelik şiddet haberleri analizi. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Er, H. ve Şahin, M., “Sosyal Bilgiler Dersinde “Biyografi” Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüşleri”. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (1) , 2012, 75-96 . Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/26138/275289>

Evrensel. (2018). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.evrensel.net/haber/366790/dunyanin-dort-bir-yaninda-kadinlar-alanlara-cikti>

Evrensel. (2020). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.evrensel.net/haber/410413/gebzede-iscilerden-kadin-cinayetleri-protestosu-istanbul-sozlesmesi-uygulansin>

Galip, S., (1934, 26 Mayıs). Oto – Moto – Velo Yarışları. *Milliyet*, s. 5.

Gazete Duvar.(2021). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.gazeteduvar.com.tr/avustralyada-binlerce-kisi-kadina-yonelik-siddete-karsi-yurudu-haber-1516145>

Geçen Seneki Otomobil Rekoru Kırıldı. (1933, 24 Haziran). *Milliyet*, s. 1, 6.

Görgün- Baran, A. , Sarıtaş, C. T. ve Şahin Kütük, B. “Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin İçerik ve Sunum Açısından Analizi: Beyazgazete com örneği” , *Sosyoloji Konferansları*, 55, 2017-1, 107-132.

Güneş, G. Türk Kadınının Muhtarlık ve Köy İhtiyar Heyetlerine Seçme Seçilme Hakkını Kazanması Ve Türkiye' Nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin (Hanım)", *Journal of Modern Turkish History Studies*, 9(20), 2010, 171-190.

Hâkim kararı bugün! (1933, 3 Ağustos). *Milliyet*, s.1, 5.

Halil Tokcan ve Hilmi Demirkaya, "Sosyal Bilgilerde Strateji, Yaklaşım, Yöntem ve Teknikler", (Ed. Mustafa Safran), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*, (ss. 435-471).

Hanımlar Mebusluk İstiyorlar, *Akbaba*, 16 Haziran 1927, sayı 471, s. 1

Habertürk. (2021). Erişim tarihi: 20 Mayıs 2021.
<https://www.haberturk.com/samsun-da-sokak-ortasinda-olduresiye-dovulen-kadin-goruntuleri-sosyal-medyayi-ayaga-kaldirdi-2996745>

Her Gün Karikatür. (2018) .Erişim tarihi: 10 Haziran 2021.
<https://www.facebook.com/caricaturist11/photos/d41d8cd9/10156845667176410/>

Heyecanlı Büyük Yarış Bu Sabah Yapılıyor. (1933, 23 Haziran). *Milliyet*, s. 1,5

Kadınlar Belediye Azası Olunca, *Vakit*, 25 Mart 1920, sayı: 4386, s. 1

Kadınlar Mebus Olunca, *Cumhuriyet*, 31 Mart 1930, sayı: 2119, s. 1

Karaçalı Taze H. ve Dilek, G. (2018). "Kendinizi Bizim Yerimize Koyup Düşünmenizi İstiyorum" : Kadın Haklarının Öğretimi Üzerine Bir Tarihsel Empati Çalışması ". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26 (5) , 1737-1750.

Karikatür. (2019). Erişim tarihi: 10 Haziran 2021.
<https://twitter.com/karlkatur/status/1172350748673417217>

Kartal, C. B. (2005). Türkiye'de kadınların siyasal haklarını kazanma süreci (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kartal, C.B. Türkiye'de Kadınların İlk Defa Oy 1930 Belediye Seçimlerinde Türk Birliği'nin Faaliyetleri. *Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 0 (3), 2016, 165-197 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/uskudarsbd/issue/38450/445835>

Kaymaz, İ. Ş.. "Çağdaş Uygarlığın Mihenk Taşı: Türkiye' De Kadının Toplumsal Konumu", *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 46, 2010, 333-336.

Kaymakcı, S., “Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Sözlü ve Yazılı Edebî Türlerin Kullanım Durumu”, *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi* , (20) , 2013, 230-255 . Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/zgefd/issue/47944/606584>

Kaymakcı, S. ve Er, H., “Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Ders Kitaplarında Biyografinin Kullanımı”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* , 1 (25) , 2013, 198-224 . Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maeuefd/issue/19398/206087>

Konya, D. “Türkiye'nin İlk Türk Kadın Doktoru: Safiye Ali ve Çalışmaları”. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 35-54, 2018. . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sobbiad/issue/39183/439545>

Kupa Davası Ne Oldu? (1933, 1 Ağustos). Milliyet, s. 3.

Kupa Niçin Verilemez? (1933, 22 Ağustos). Milliyet, s. 1,5.

Kırbaş Canikoğlu, S. “Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)”, *Ankara Barosu Dergisi*, 3, 2015, 356-378. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398586>

Mora, N., “Medya ve Kültürel Kimlik”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(1), (2008), Erişim: <http://www.insanbilimleri.com>

MEB, Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5,6 ve 7. Sınıflar), Ankara 2018.

Mesele Kadının Erkeği Çekememesinden Mi Çıkıyor? (1933, 30 Temmuz). Milliyet, s. 1, 2

Milliyet, 1934, s. 1

Otomobil Müsabakası İhtilafı Alevlendi, Samiye Hanım Yarışı Tekrara Hazır! (1933, 3 Ağustos). Son Posta, s. 12.

Otomobil Yarışından Çıkan Dava. (1934, 3 Mayıs). Milliyet, s. 6.

Otomobil Yarışından Çıkan Davanın Sonu. (1933, 17 Ağustos). Vakit, s. 8.

Oruç, Ş. ve Erdem, R. “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Biyografi Kullanımının Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Tutumlarına Etkisi”, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, 2013, 198 – 224

Özalp, D. (2017). Cumhuriyet döneminde otomobilin sosyal tarihi (Yüksek lisans tezi). Erişim Adresi
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Özyiğit, H., “İlk Türk Kadın Heykeltraş :Sabiha Ziya Bengütaş” , *Turkish studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkie*, 9, 2014, 853-866.

Özalp, D. (2017). Cumhuriyet Döneminde Otomobilin Sosyal Tarihi (Yüksek lisans tezi). Erişim Adresi
<http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Samiye Hanım Yarışa Tekrar Hazır! . (1933, 3 Ağustos). Son Posta, s, 12.

Seferoğlu, S. S. ve Akbıyık, C. “Eleştirel Düşünme ve Öğretimi”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30 (30), 2006, 193-200. Erişim adresi
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunefd/issue/7806/102380>

Selin Akyüz, “Erken Cumhuriyet Dönemi Erkeklik kurgusu: Akbaba Dergisi Üzerinden Karikatür İncelemesi”, (Ed. Şahinde Yavuz), Toplumsal Cinsiyet ve Medya Temsilleri, (ss. 166-196), Heyamola Yayınları, İstanbul 2019.

Selahattin Kaymakçı ve Harun Er, “Sosyal Bilgilerde Biyografi Kullanımı”, (Ed. Mustafa Safran), Sosyal Bilgiler Öğretimi, (ss. 414-428), Pegem Akademi, Ankara 2015.

Selin Akyüz, “Erken Cumhuriyet Dönemi Erkeklik kurgusu: Akbaba Dergisi Üzerinden Karikatür İncelemesi”, (Ed. Şahinde Yavuz), Toplumsal Cinsiyet Ve Medya Temsilleri, (ss. 166-196), Heyamola Yayınları, İstanbul 2019.

Solmaz, B. ve Yılmaz, R. A. “Medya Okuryazarlığı Araştırması Ve Selçuk Üniversitesinde Bir Uygulama”, *Selçuk İletişim*, 7(3), 2012, 55-61.

Songül Ercan, Medyada Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinde Kadınlara Yaklaşımın Dile Yansıması, DEKAUM (Dokuz Eylül Üniversitesi Kadın Hakları ve Sorunları Uygulama Araştırma Merkezi), 31-10-2016. <http://dekaum.deu.edu.tr/medyada-kadina-yonelik-siddet-haberlerinde-kadinlara-yaklasimin-dilde-yansimasi/>

Sputnik. (2019). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://tr.sputniknews.com/20190906/kadina-karsi-siddet-guney-afrikada-binlerce-kadin-parlamentoya-yurudu-olaganustu-hal-ilan-1040105308.html>

Subaşı, N., ve Akın, A. “Kadına Yönelik Şiddet; Nedenleri Ve Sonuçları”, https://kadder.org/wp-content/uploads/2021/02/kadina_yon_siddet-Prof.Dr_.Ayse-Akin-Dr.Nukhet-Subasi.pdf

Ahmet Şimşek, “ ilköğretim Öğrencilerinde Tarihsel Zaman ve Kronoloji Becerileri”, (Ed. Mustafa Safran), Sosyal Bilgiler Öğretimi, (ss.94-115), Pegem Akademi, Ankara 2015.

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2016). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2016-2020. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). Kadın konukevi nedir?. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/ss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>

Vakit, 1933, s. 11

Yeni Asır. (2020). Erişim tarihi: 10 Haziran 2021. <https://www.yeniasir.com.tr/izmir/2020/12/07/izmirde-kontrolden-cikan-otomobil-dehset-sacti>

Yeni Şafak. (2013). Erişim tarihi: 10 Haziran 2021. <https://www.yenisafak.com/hayat/kadin-surucunun-park-imtihani-547463>

Yılmaz, H., “1923 Yılı Mizah Basınında Kadınların Seçme – Seçilme Hakkı ve Kadınlar Halk Fırkası”, *Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi*, 59, 2016, 263-296.

Yıldız, M. (2013). Türk Kadınına Muhtar Olma Hakkı Tanınması. *Takvim-İ Vekayi*, 1 (1), 1-6. Erişim Adresi <https://Dergipark.Org.Tr/Tr/Pub/Takvim/Issue/35761/399627>

Yıldırım, N. (2012). Türkiye'nin İlk Kadın Doktoru Safiye Ali, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

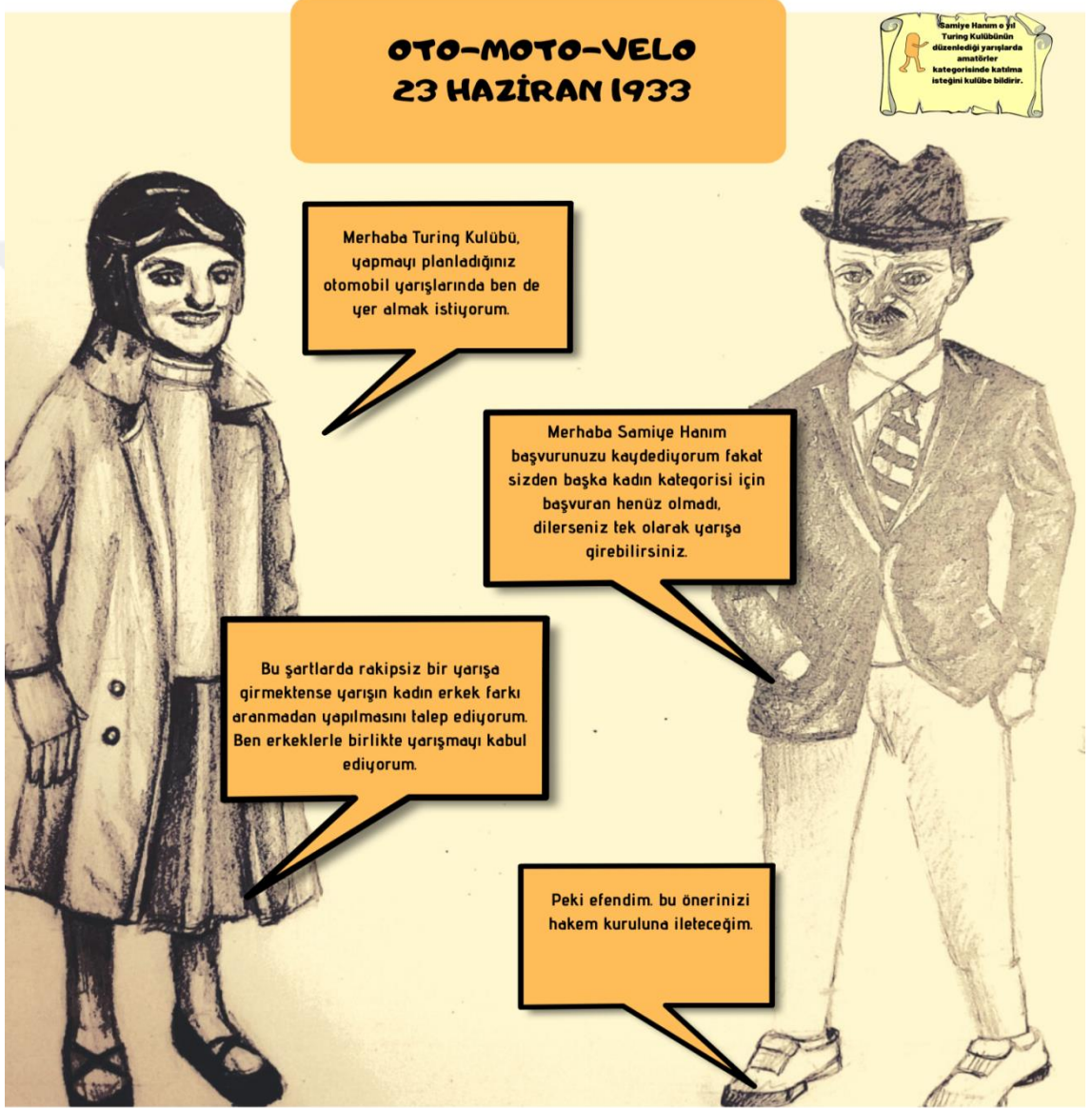
Yüz Haber. (2017). Erişim tarihi: 10 Haziran 2021. <https://www.yuzhaber.com.tr/izmir/direksiyon-hakimiyetini-kaybeden-kadin-surucu-dehset-sacti-h39110.html>

WHO, The World Health Report 2002: Reducing Risks, Promoting Health Life, World Health Organization, İsviçre 2002.

EKLER

EK 1.*

Aşağıda Türkiye'nin ilk kadın otomobil yarışçısı Samiye Morkaya'nın yarış kariyerinde karşılaştığı bir olay anlatılmıştır. Bu anlatımı dikkatlice okuyup inceleyelim.*

*Bu öyküdeki sahneler dönem gazetelerindeki haberlerden yola çıkılarak kurgulanmıştır.

1

¹Bu materyaldeki resimler Şule Geriş tarafından çizilmiştir.

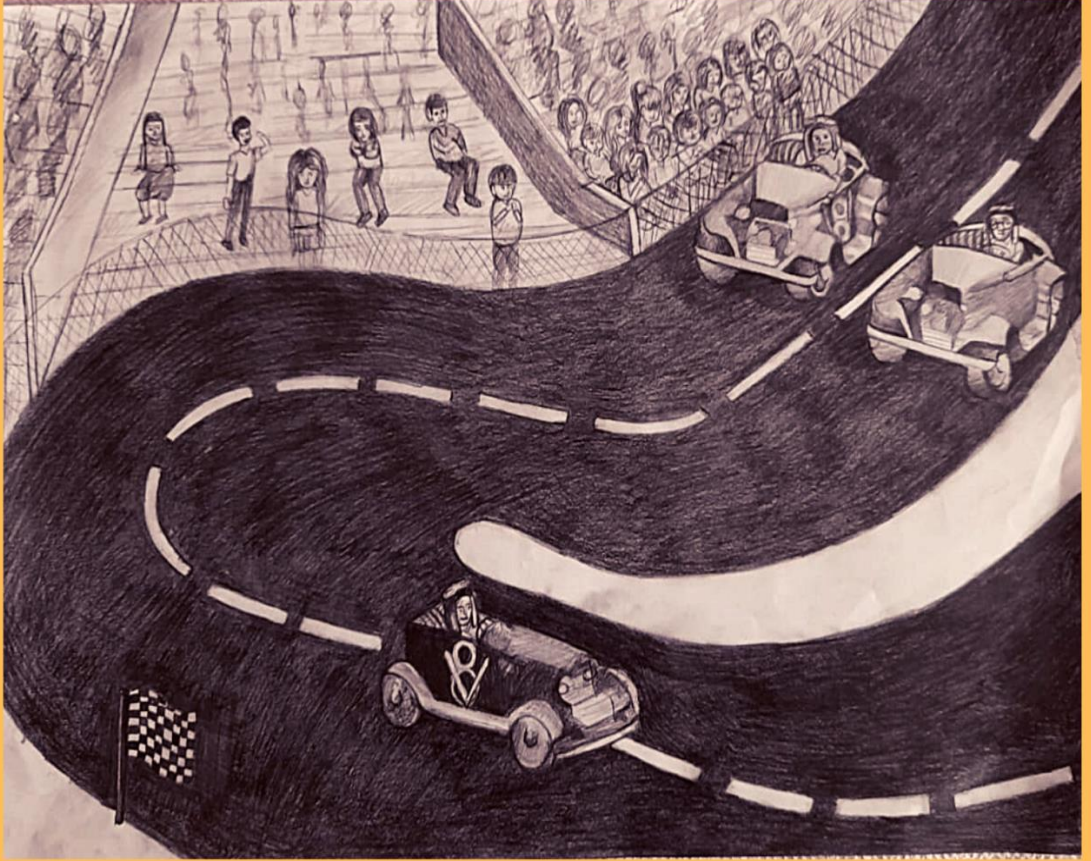

Samiye Hanım'ın teklifi bizi duygulandırmış ve mutlu etmiştir. Kadın amatör kategorisi kadınların haklarını korumak için diğer kategorilere ek olarak oluşturulmuş bir kategoridir fakat kadınlar erkeklerle yarışmak istediklerinde kategoriler birleştirilmektedir. Bu durum değerlendirildiğinde Samiye Hanım'ın önerisinin yarışma şartlarına uygun olduğu görülmektedir.

SAMIYE HANIM YARIŖIYOR!*

**KAZANAN:
SAMIYE MORKAYA***

*Milliyet, 1933, s.6

VEHBI BEY İTİRAZ EDİYOR!!!

Vehbi Bey haklılığı
uğradığı gerekçesi ile
saniye Hanım' itirazda
bulunmaktadır.

Saniye Hanım, o kupa benim
hakkımdır.

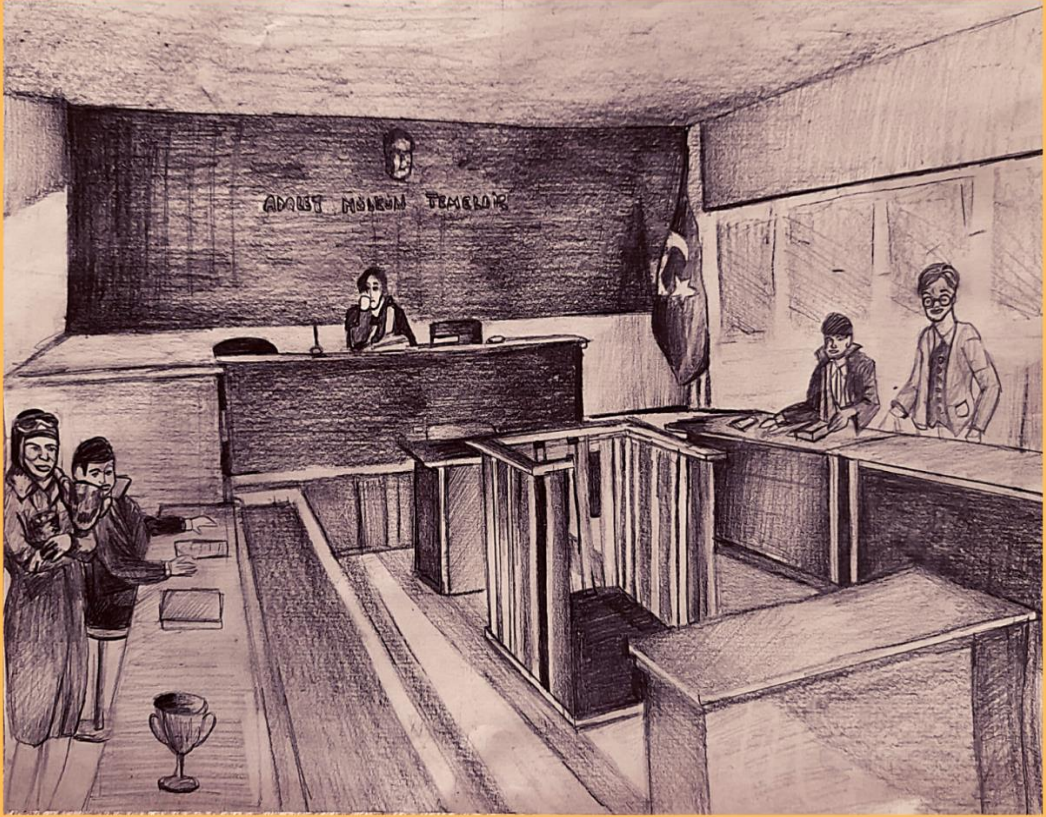
Yarıştaki kadın ve erkek amatörler ayrı kategorilere
dahil edilmektedir. Bu yarışta başka erkek girmedikleri için
kupa benim olmalıdır. Kategorilerde değişiklik yapıldığı
için birincilik size verildi. Kategorilerde değişiklik
yapılmamış olsaydı birinci ben olacaktım. O kupayı bana
vermelisiniz.

Vehbi Bey bu itirazınız çok geçerli değildir.

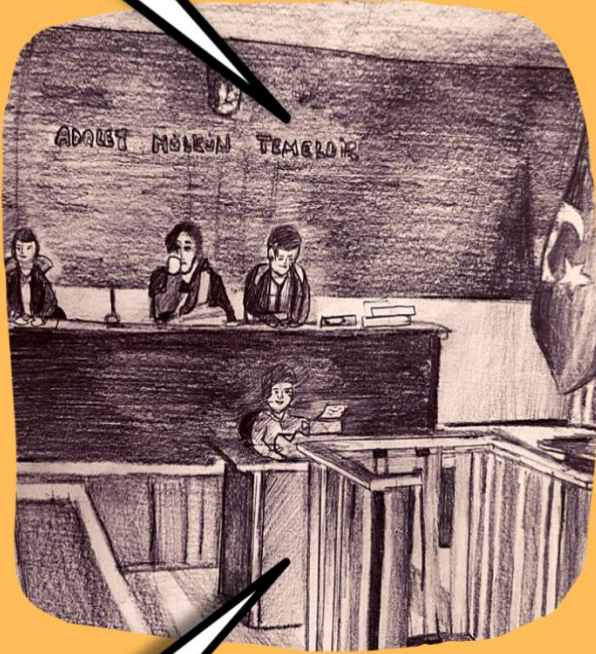
Ben rakipsiz bir yarışta qirmek istemediğim için kulübe
bir öneride bulundum ve bu öneri incelendikten sonra uygun
bulundu. Siz yarış sürecinde birçok sürüş hatası yaptınız ve
yarış benden 17 saniye geride bitirdiniz, bu yüzden ikinci
oldunuz. Ayrıca ben bir kadın erkek ayrımı yapmadan sizinle
yarışmayı kabul etmişken sizin bu duruma itiraz etmeniz beni
üzümüştür. Fakat siz haksızlık olduğu düşünüyorsanız, kulüp
uygun görürse sizinle tekrar yarışmaya hazır olduğumu da
belirtmek isterim.

Sizin aracınızın daha hafif olması da
yarışta birinci olmanızı sağlamıştır.
Araçlarımız denk olduğu sürece, eğer
benim aracımın bazı parçaları sökülür
ise ben de sizinle her daim yarışmaya
hazırım Saniye Hanım.

DAVACI:VEHBİ BEY

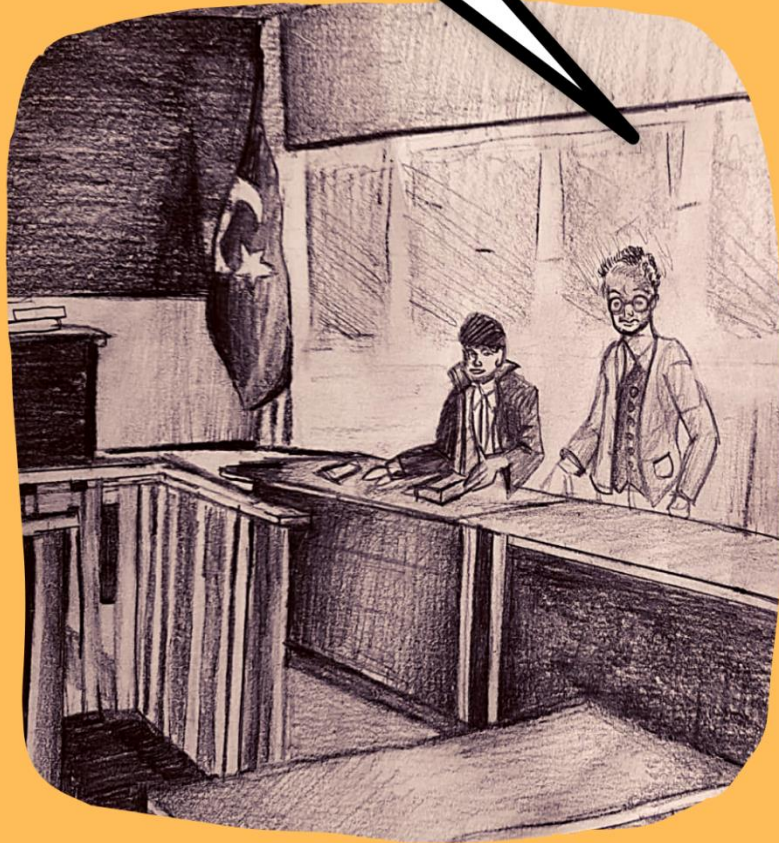
Davacı Vehbi Sait Bey,
23 Haziran 1933 tarihli otomobil yarışlarında
haksızlığa uğradığı gerekçesi ile
tarafımıza başvuruda
bulunmuştur.

Evet Vehbi Bey öncelikle sizi
dinleyelim .

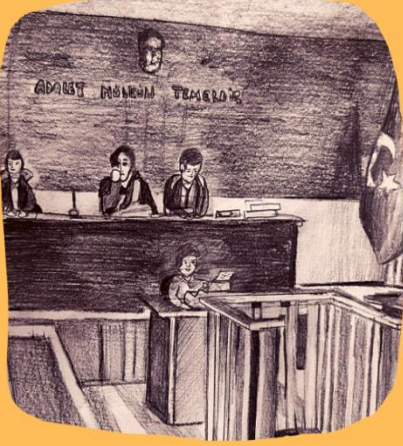
İtiraz ediyorum Hakim Bey!

Eğer bir kadının bir erkekle yarışmasına izin verilmemiş olsaydı, birinci ben olacaktım ve kupa da bana verilecekti. Kupanın Samiye Hanım'a verilmiş olması benim otomobil dünyasındaki şöhret ve saygınlığıma zarar vermiştir. Ayrıca araçlarımızın eşit ağırlıkta olmaması da Samiye Hanım'ın kazanmasında etkili olmuştur. O kupa bana verilmelidir.* Samiye Hanımın erkekler için olan o kupayı almaya hakkı yoktur.

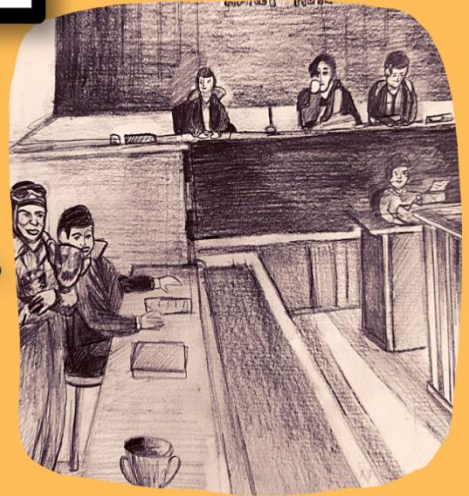

*Özalp,2017.,

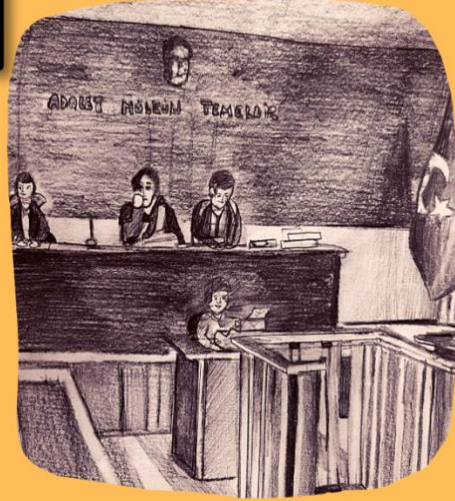
Vehbi Bey'in iddialarını dinledik ,
şimdi de sizi dinleyelim
Samiye Hanım buyurun.

Bu hadiseden dolayı çok üzgünüm. Hakim Bey yarışma uluslararası kurallar dikkate alınarak, hakem kurulunun kararı ile gerçekleştirilmiştir. Vehbi Bey'in aracımın ağırlığı hakkında ortaya attığı iddia ise gerçek dışıdır. Çünkü; yarış başlamadan önce tüm araçlar incelenip birbirine eşdeğer olan araçların yarışmalarına izin verilmektedir. Eğer ki Vehbi Bey eşit olmadığımız konusundaki fikrini sürdürüyor ise onu araçlarımızı değiştirerek tekrar yarış yapmaya davet ediyorum. Vehbi Bey böyle bir iddiada bulunuyor fakat; yarışmada daha ağır ve daha eski bir otomobil kullanan Ziya Efendi de Vehbi Bey'i geçmiştir demek ki mesele ağırlık ve hafiflikte değildir mesele sürebilmektedir.

Davacı ve davalı dinlenmiş bu kapsamda hakem heyetinin fikrinin alınmasına karar verilmiştir.

Hakem demek bilgi sahibi demektir. Ortada bir gerçek ve kazanılmış zafer vardır. Madem ki Turing Kulübü Hakem Kurulu böyle uygun bulmuş itiraz edilecek bir durum söz konusu değildir. Hakemin kararları dava edilemez ve bu kararların değişmesine imkan yoktur.

Dünyanın her tarafında hakemlerin sözü son sözdür. Bu açıdan Turing Kulübünde yer alan Hakem Kurulunun verdiği kararı da kabul etmek gerekmektedir.

KARAR :Verilen ifadeler
doğrultusunda
gerekli incelemeler yapılmış,
kupanın Samiye Hanım'da kalmasına
karar verilmiştir.

SORULAR

1) Samiye Morkaya'nın rakipsiz bir yarışa girmek istememesi, erkeklerle yarışabileceğini söylemesi, Vehbi Bey' in itirazları üzerine çözümler üretmiş olması onun hangi kişilik özelliklerini yansıtmaktadır?

2) Vehbi Bey itirazlarını hangi gerekçelere dayandırmaktadır? Bu itirazları hakem kurulu kararları ve eşitlik kapsamında inceledikten sonra sınıfla tartışınız.

3) Samiye Hanım'ın bu itiraz karşısındaki cevabını ve tavrını eşitlik, çözüm odaklılık, mantıklı gerekçeler sunma boyutları açısından inceledikten sonra sınıfla tartışınız.

4) Mahkemenin verdiği karar yerinde midir? Tartışınız.

KAYNAKÇA

Geçen seneki otomobil rekoru kırıldı. (1933, 24 Haziran). Milliyet, s. 1, 6.

Hâkim kararı bugün! (1933, 3 Ağustos). Milliyet, s.1, 5.

Heyecanlı büyük yarış bu sabah yapılıyor. (1933, 23 Haziran). Milliyet, s. 1,5

Kupa davası ne oldu? (1933, 1 Ağustos). Milliyet, s. 3.

Kupa niçin verilemez? (1933, 22 Ağustos). Milliyet, s. 1,5.

Mesele kadının erkeği çekememesinden mi çıkıyor? (1933, 30 Temmuz). Milliyet, s. 1, 2.

Otomobil müsabakası ihtilafı alevlendi, Samiye hanım yarışı tekrara hazır! (1933, 3 Ağustos). Son Posta, s. 12.

Otomobil yarışından çıkan dava. (1934, 3 Mayıs). Milliyet, s. 6.

Otomobil yarışından çıkan davanın sonu. (1933, 17 Ağustos). Vakit, s. 8.

Özalp, D. (2017). Cumhuriyet Döneminde Otomobilin Sosyal Tarihi(Yükseklisans tezi. Erişim Adresi

[http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?](http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

[sequence=1&isAllowed=y](http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?sequence=1&isAllowed=y)

Samiye Hanım yarışa tekrar hazır! . (1933, 3 Ağustos). Son Posta, s,12.

EK 2

ÖĞRENELİM

Aşağıda CEDAW'ın özelliklerini ve işlevini açıklayan bir metine yer verilmiştir dikkatlice okuyalım.

18 Aralık 1979 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen 'Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Yok Edilmesi Sözleşmesi' anlamına da gelen uluslararası bir sözleşmedir.* 189 devletin sözleşmeye taraf olması, cinsiyet eşitliğinin sağlanması, ayrımcılığın ortadan kalkması açısından önem arz etmektedir. Bu devletler sözleşmeye taraf olarak yaşamın tüm alanlarında, kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırma, kadın ve erkeklerin tüm haklarını ve özgürlüklerini eşit düzeyde kullanabilmelerini sağlama konularında sorumluluk üstlenmektedirler.**

Arslan, G. (2011). BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KADINLARA KARŞI HER TÜRLÜ AYRIMCILIĞIN ORTADAN KALDIRILMASINA DAİR SÖZLEŞME (ÖNGÖRÜLEN HAKLAR VE ÖNGÖRÜLEN USULLER). Journal of Istanbul University Law Faculty, 62 (1-2), 3-43. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iuhfm/issue/9078/11326>

**Akıncı Cotoğlu, N. (2019). Sırdet Çalışma Yaşamı ve Medya Bağlamında Kadın. Ankara: Pegem Akademi.

SORULAR

1) Daha önce CEDAW hakkında bilginiz var mıydı?

.....

.....

2) Bu sözleşmenin hazırlanmasına neden ihtiyaç duyulmuştur?

.....

.....

3) CEDAW' ın ülkemiz ve dünya açısından önemini tartışınız.

.....

.....

EK 3

ÖĞRENELİM

Aşağıda konuk evlerinin özelliklerini ve işlevini açıklayan bir metine yer verilmiştir dikkatlice okuyalım.

Şiddete uğrayan kadınların güvenli bir ortamda yaşamaları için oluşturulmuş koruma evleridir.* Şiddete maruz kalan kadınlar kolluk kuvvetlerine, Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'ne veya il müdürlüklerine başvurdıklarında bu hizmetten yararlanabilmektedirler. Konukevleri açılırken gizlilik önemsenmektedir. Bu evlerin adresleri, telefon numaraları kimse ile paylaşılmayarak burada koruma altında olan kişilerin güvenliğine özel olarak dikkat edilmektedir.**

**Türkiye Cumhuriyeti Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). Kadın konukevi nedir?. Erişim adresi: <https://www.aile.gov.tr/sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/>

*Akıncı Çötök, N. (2019). Şiddet Çalışma Yaşamı ve Medya Bağlamında Kadın. Ankara: Pegem Akademi.

SORULAR

1.Kadın konuk evlerinin kuruluş amacı nedir?

.....

.....

2.Ülkemizde kadın konuk evleri adlı bir kurum olduğunu biliyor muydunuz?

.....

.....

3. Farklı ülkelerde benzer uygulamalar var mı? Araştırınız.

.....

.....

EK 4*

SAMIYE MORKAYA'YI DİNLEYELİM

Aşağıda Türkiye'nin ilk kadın otomobil yarışçısı Samiye Morkaya'nın yarış kariyerinde karşılaştığı bir olay anlatılmıştır. Bu anlatımın yer aldığı konuşma balonunu dikkatlice okuyalım.

Merhaba, ben Samiye Morkaya. 1899'da İstanbul'da doğdum. Müziği, kemeçe çalmayı ve araba kullanmayı çok severim.* Araba kullanmaya olan sevgim ve ilgim beni bu alanda bir şeyler yapmak için harekete geçirdi. Bu doğrultuda ehliyet almak için kuruma başvuru yaptım. Bu dönemde ehliyet alan çok az kadın vardı, ben de bunlardan biri oldum. Ehliyetimi aldıktan sonra Turing Kulübünün düzenlediği yarışlara katılmak istedim ve başvurdum.** Yarışlara başvurduğumda kadın kategorisinde rakibim yoktu. Ben de bu durum üzerine rakipsiz bir yarışa girmektense erkeklerle yarışmayı tercih ettiğimi söyledim. Ve erkeklerle birlikte yarışa girme önerisini kulübe sundum. Kulüp önerimi inceledikten sonra bana yarışlara katılabileceğimi söyledi. Ben yarışlara dahil olarak erkek rakibim ile yarıştım ve bu yarışta birinci oldum. Bu yarışta kupanın bana verilmesi konusunda tartışmalar yaşandı. Vehbi Bey kupanın bana verilmesine itiraz ederek bu yarışlarda kadının yer almasının doğru olmadığını, kendisinin haksızlığa uğradığını, yarışın erkekler için düzenlendiğini söyleyerek bana dava açtı.***Onun bu cinsiyet ayrımı içeren düşünceleri karşısında kendimi savundum. Böyle bir yarışın cinsiyet ayrımı olmadan da yapılabileceğini, kadınların da bu yarışlarda başarılı olabileceklerini, bu alandaki tek başarımın Vehbi Bey karşısında olmadığını, şampiyonluk kupasının benim hakkım olduğunu dile getirdim ve sonunda mahkeme benim haklı olduğuma karar verdi .

*Özalp, D. (2017). Cumhuriyet Döneminde Otomobilin Sosyal Tarihi(Yüksek lisans tezi). Erişim Adresi <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr/8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3721/10152457.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
 **Milliyet, 1934, s.1
 ***Yakut, 1935, s.11

² Bu materyaldeki Samiye Morkaya resmi Şule Geriş tarafından çizilmiştir

Samiye Morkaya' nın yaşamı ile ilgili bilgileri içeren metni inceledikten sonra aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Samiye Morkaya hangi alanda başarı göstermiştir?

.....

.....

.....

2) Okumuş olduğunuz metinde hangi noktada cinsiyet ayrımcılığı olduğu söyleyebilirsiniz?

.....

.....

.....

3) Samiye Morkaya yaşadığı durum karşısında hakkını nasıl aramıştır?

.....

.....

.....

4) Samiye Morkaya' nın yerinde olsaydınız neler hissederdiniz?

.....

.....

.....

EK 5*

GÜL ESİN'İ DİNLEYELİM

Aşağıda Gül Esin'in yaşamı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir, inceleyiniz.

Merhaba, ben Gül Esin (Gülüz Übbül). 1901'de Muğla'da dünyaya geldim. On üç yaşına geldiğimde ülkem büyük bir savaşa dahil oldu, bu süreçte erkek kardeşlerimi ve eşimi kaybettim.* Tarih 26 Ekim 1933'ü gösterdiğinde savaş çoktan bitmişti ve ülkede bir toparlanma, değişim süreci yaşanıyor. Bu tarihte Köy Kanunu'nda da bir değişiklik yapıldı.** Değişiklikten önce seçimlere sadece erkekler katılabiliyorlardı. Bu değişiklik ile daha önce muhtarlık seçimlerine katılma hakkı olmayan kadınlar muhtarlık seçimlerine katılma hakkı elde ettiler. Böyle bir hakka sahip olunca ben de muhtar olmak istedim ve seçimlere katılmaya karar verdim. Aydın'ın Karpuzlu nahiyesi Demircidere köyünde 6 Kasım 1933'te muhtarlık seçimlerinin yapılacağını öğrendiğimde yedi erkek aday arasında tek kadın aday olarak seçimlere katıldım. Seçimlerde beş yüze yakın kişi oy kullandı ve seçimi kazanan ben oldum.*** Önceki yıllarda seçimlere kadınlar katılmadığı ve bu dönemde de benden başka muhtarlık seçimini kazanan kadın aday olmadığı için kazanınca Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın muhtarı da ben oldum. Muhtar olduğum dönemde çevremde var olan sorunları tespit ederek bu sorunları çözmeye çalıştım. Öncelikle ulaşım konusundaki sorunu çözmek için Cine -Karpuzlu arasına taş döşemeli yol ve köprü yaptırarak köylünün de onayını alarak köy sorunlarının konuşulabileceği bir köy odası yaptırarak. Gençler için faydalı olmadığını düşündüğüm kahvehanelere gençlerin girişini yasaklayarak onların gelişimine daha fazla katkı sağlayacak Gençler Derneği'ni kurdum. Burada gençler avcılık, binicilik ve spor faaliyetlerinde bulunuyorlardı. Muhtarlığım döneminde kız kaçırma olayları da sıklıkla yaşanıyor bu sorunu çözmek için gençlerle ve ailelerle görüşmeler gerçekleştirdim. Yine bu dönemde köyde çocuklarını okula göndermek istemeyen aileler bulunuyordu, onlarla görüşmeler yaparak çocuklarını okula göndermelerini sağladım.

*GÜNEŞ, G. (2010). TÜRK KADINININ MUHTARLIK VE KÖY İHTİYAR HEYETLERİNE SEÇME SEÇİLME HAKKINI KAZANMASI VE TÜRKİYE'NİN İLK KADIN MUHTARI GÜL ESİN (HANIM) . ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ , 9 (20) , 171-190 . ERIŞİM ADRESİ [HTTPS://DERGIPARK.ORG.TR/TR/PUB/CTTAD/ISSUE/25241/266890](https://dergipark.org.tr/TR/PUB/CTTAD/ISSUE/25241/266890)

**YILDIZ, M. (2013). TÜRK KADININA MUHTAR OLMA HAKKI TANINMASI . TAKVİM-İ VEKAYİ , 1 (1) , 1-6 . ERIŞİM ADRESİ [HTTPS://DERGIPARK.ORG.TR/TR/PUB/TAKVIM/ISSUE/35761/399627](https://dergipark.org.tr/TR/PUB/TAKVIM/ISSUE/35761/399627)

*** ARSLANEL, M., N. (2021). TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN İLK YILLARINDA KADINLARIN SİYASAL HAYATA KATILIMI . ENDERUN DERGİSİ , 2(5), 196-208. ERIŞİM ADRESİ [HTTPS://DERGIPARK.ORG.TR/TR/PUB/ENDERUN](https://dergipark.org.tr/TR/PUB/ENDERUN)

³ Bu materyaldeki Gül Esin resmi Şule Geriş tarafından çizilmiştir.

Gül Esin' in yaşamı ile ilgili bilgileri içeren metni inceledikten sonra aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Gül Esin' in muhtar olmasına imkan sağlayan gelişme nedir ?

.....

.....

.....

2) Köy Kanunu'ndan önce kadınlara seçilme hakkının verilmemesini nasıl açıklayabilir siniz?

.....

.....

.....

3) Kadınlara seçilme hakkı verilmesini toplumsal cinsiyet açısından değerlendiriniz?

.....

.....

.....

4) Kadınların seçme ve seçilme hakkının olmadığı bir dönemde yaşamak ister miydiniz? Tartışınız.

.....

.....

.....

EK 6*

SAFİYE ALİ'Yİ DİNLEYELİM

Aşağıda Safiye Ali' nin yaşamı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir, inceleyiniz.

Merhaba ben Safiye Ali. 1894'te İstanbul'da dünyaya geldim.* Yaşamım boyunca tıp alanında birçok çalışma yaptım. Bu alana olan ilgim Amerikan Kolejinde okuduğum dönemlerde ortaya çıktı ve bu dönemde doktor olmaya karar verdim. Fakat o yıllarda tıp fakültesi'ne kadınlar alınmıyordu.** Bu sorunu Eğitim Bakanı Şükrü Bey'in yardımları ile çözerek tıp eğitimi almak için burslu olarak Almanya'ya gittim. Almanya'da birçok zorluk yaşadım fakat ülkeme doktor olarak dönmeyi çok istediğim için var gücümle çalıştım. Doktor adayı için katıldığım sınavda birinci oldum. 1921 yılında ise tezimi yazarak mezun oldum. Bu mezuniyet aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın doktoru olmamı sağladı. Çünkü bu dönemde ülkemde kadınlar tıp eğitimi alamıyorlardı. Tıp eğitimimi tamamladıktan sonra ülkeme dönerek İstanbul'da bir muayenehane açtım. Başlangıçta kadın olduğum için ön yargılı yaklaşan insanlar oldu. Hatta bazı zengin hemcinslerim bile bana güvenip gelmiyorlardı. Bazıları erkek doktorlar ile aynı iş yaptığım halde bana kadın olduğum için düşük muayene ücreti vermeyi teklif ettiler, ben de bu teklif üzerine onlara maddi durumu iyi olmayanlara parasız bakabileceğimi fakat durumu iyi olanlar için ayrı bir ücret tarifesini uygulayamayacağımı, diğer meslektaşlarım ile aynı ücreti talep edeceğimi söyledim.*** Çünkü; yapılan aynı iş için cinsiyetinden dolayı farklı ücretin verilmesini kabul edemezdim. Bu eşitlik içeren bir tavır değildi ve üzüntü vericiydi. Yaşadığım bazı olaylar beni üzmüş olsa da öğrendiklerimi insanlarla paylaşmaya onlara yardımcı olmaya devam ettim." Süt Damlası Bakımevinde görev alarak annelere sağlıklı çocuk yetiştirme konusunda eğitimler verdim. Ayrıca kurumda yaptığım çalışmalar ile çocukların süt vb. ihtiyaçlarının giderilmesini sağladım.

** Konya, D. (2018). Türkiye'nin İlk Kadın Doktoru: Safiye Ali ve Çalışmaları. Sosyal Ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi, 19(42) 35-54

*** Yıldırım, N. (2012). Türkiye'nin İlk Kadın Doktoru Safiye Ali, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları

⁴ Bu materyaldeki Gül Esin resmi Şule Geriş tarafından çizilmiştir.

Safiye Ali' nin yaşamı ile ilgili bilgileri içeren metni inceledikten sonra aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Safiye Ali hangi alanda çalışma yapmıştır?

.....

.....

.....

2)Safiye Ali'nin yaşadığı dönem incelendiğinde hangi noktalarda cinsiyet eşitsizliğinin olduğu söylenebilir?

.....

.....

.....

3) Safiye Ali'nin muayene ücretleri konusunda karşılaştığı tavır hakkında düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

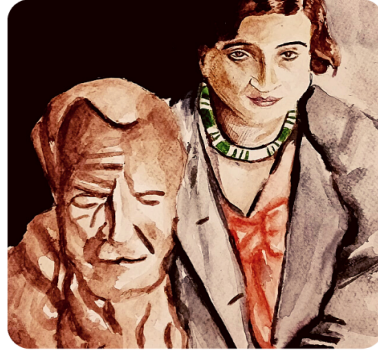
EK 7*

SABIHA ZİYA BENGÜTAŞ'I DİNLEYELİM

Aşağıda Sabiha Ziya Bengütaş'ın yaşamı ile ilgili bilgilere yer verilmiştir, inceleyiniz.

Merhaba, ben Sabiha Ziya Bengütaş. 1904'te İstanbul'da doğdum. Eğitim hayatıma Eyüp Sultan Numune Mektebinde başladım. Birkaç yıl sonra babamın Şam'a görevlendirilmesi üzerine Şam'a geldik ve bir süre burada eğitim aldım. Daha sonra İstanbul'a döndük ve Büyükdade'ya yerleştik. Eğitimime burada Köprülü Fuat Paşa Mektebi'nde devam ettim. Bu mektebi tamamladıktan sonra sanata olan ilgim sebebiyle Güzel Sanatlar Okuluna kayıt yaptırıldım. Fakat o günlerde ülkemizde kadın heykeltıraşın olmaması kadınların bu alanda başarılı olamayacağını düşünülmesi gibi nedenlerle ailem ve çevrem benim bu alana yönelmemi istemediler. Onlara "Kadın yazar, kadın şair, kadın ressam var da niçin kadın heykeltıraş olmasın?" diye sorduğumda bana kadınlar evlendikleri zaman mesleklerine devam edemezler, bir heykeltıraşın fiziksel güce sahip olması gerekir, kadınlar bu güce sahip değillerdir gibi cevaplar vererek mantıksız gerekçeler öne sürüyorlardı.* Ben tüm olumsuz yorumları kulak ardı ederek Güzel Sanatlar Okulunda eğitim almaya devam ettim. Öncelikle mektebin resim bölümünde eğitim aldım, ikinci sene kadınlara yönelik heykeltıraşlık şubesi olmadığı için modelaj bölümüne yöneldim. Bir gün modelaj** dersinde desen yapmam gerekirken hoşuma giden antik bir büstü kopya etmeye başladım. Heykeltıraş hocam İhsan Bey geldi ve bana "Sen çocuğum evin temelini yapmadan çatıya çıkmışsın." dedi. Onun bu sözü beni heykeltıraş olma yolunda cesaretlendirdi, büstü tamamladığımda ise çok beğendi. 1920 yılında Güzel Sanatlar Okulunun kız ve erkek kısmı birleştirilince heykeltıraşlık üzerine eğitim alma fırsatım oldu ve bu bölüme yöneldim. O zamanlarda heykeltıraş şubesinde başka kadın yoktu bölümde ilk kadın öğrenci ben oldum. Eğitim hayatımda zorluklar ile karşılaşsam da çok çalıştım ve birçok başarı elde ettim. 1925 yılında yapılan üç yarışmada birinci oldum. Bunun yanında Avrupa'ya heykeltıraşlık eğitimi için gönderilecek öğrenciyi belirleyen yarışmayı da kazandım. Fakat kadın olduğum gerekçesi ile benim yerime Ratîğ (Aşir ACUDOĞU) Bey gönderildi. Halbuki bu benim kazandığım bir hakta, bu hakkın cinsiyetim gerekçe gösterilerek bana verilmemesi üzüntü vericiydi. Bu olaydan bir süre sonra beni Avrupa'ya göndermeye karar verdiler, burada kendimi daha da geliştirdim. Yapılan bu cinsiyet ayrımı içeren tavra başarılarım ile cevap verdim. Mustafa Kemal Atatürk, İsmet İnönü, Ahmet Haşim, Hikmet Onat gibi kişilerin büstlerini yaptım ve birçok sergiye katıldım.

*Çolak, G. ve Uçan, L.(2008).2. Meşrutiyetten Cumhuriyet'e Basında Kadın Öncüler, İstanbul: Heyamola Yayınları

** Kil, balmumu gibi kolayca biçimlendirilebilen maddeleri, yapılacak heykellere model hazırlamak üzere hacimli olarak biçimlendirme, taslak yapma

⁵ Bu materyaldeki Gül Esin resmi Şule Geriş tarafından çizilmiştir

Sabiha Ziya Bengütaş'ın yaşamı ile ilgili bilgileri içeren metni inceledikten sonra aşağıda yer alan soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Sabiha Ziya Bengütaş hangi alanda çalışma yapmıştır?

.....

.....

.....

2) Sabiha Ziya Bengütaş'ın yaşadığı dönem incelendiğinde hangi noktalarda cinsiyet ayrımcılığının olduğu söylenebilir?

.....

.....

.....

3) Sabiha Ziya Bengütaş'ın seçimleri karşısında karşılaştığı tavır hakkında düşünceleriniz nelerdir?

.....

.....

.....

4) Sabiha Ziya Bengütaş sınavı kazandığı halde kadın olduğu için Avrupa'ya gönderilmemiştir, bu durum cinsiyet ayrımcılığı içermekte midir? Açıklayınız .

.....

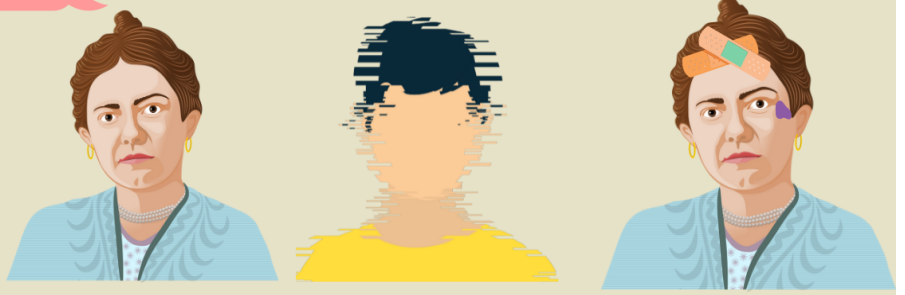
.....

.....

EK 8

KADINA ŞİDDET- MEDYA YANSIMALARI

Aşağıda kadına şiddet olaylarının medyadaki farklı sunumlarını örneklendiren üç haber sunumu örneğine ve inceleme tablolarına yer verilmiştir. Haber örneklerini inceleme tablosunda verilen ölçütleri dikkate alarak inceledikten sonra ölçütün haber ile uyumlu olduğunu düşünüyorsanız 'EVET' altında yer alan kutucuğu, düşünmüyorsanız 'HAYIR' altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

1. HABER SUNUM ÖRNEĞİ**ESKİ EŞİNİ TEHDİT ETTİ, SERBEST KALDI**

Kayseri'de yaşayan Sema Songürel ile Alper K., üç yıl önce evlendi. Evli kaldığı sürede Sema Songürel eşinden hem sözlü hem fiziksel şiddet gördü. İki yıl evli kalan ve bir çocukları olan çift, şiddetli geçimsizlik nedeniyle geçen yıl boşandı. Ayrılmalarına rağmen Alper K., eski eşi Sema Songürel'i rahatsız etmeyi sürdürdü. Sema Songürel'in şikayeti üzerine gözetimine alınan o kişi daha sonra serbest bırakıldı. Zavallı kadın şiddete uğradığı fotoğrafı sosyal medyada paylaşarak yetkililerden yardım istedi. 'Boşandığımız halde kıskançlıkları devam ediyor. Sosyal medyadan arkadaşlarıma yazıp onları da tehdit ediyor' ifadelerini kullandı.

Eşine şiddet uyguladığı iddia edilen Alper K.: öldürmek gibi bir niyetinin olmadığını söyledi.

NO	MADDE	EVET	HAYIR
1)	Olay olduğu gibi (tarafsız) bir şekilde aktarılmıştır.		
2)	Şiddet gören kadının adı sansürlüz (açık) şekilde verilmiştir.		
3)	Şiddet gören kadının soyadı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
4)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin adı sansürlüz(açık) bir şekilde verilmiştir.		
5)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin soyadı sansürlüz(açık) bir şekilde verilmiştir.		
6)	Şiddet gören kadının görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
7)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
8)	Haber başlığı şiddet gören kadın üzerine kurgulanmıştır.		
9)	Haber başlığı şiddeti gerçekleştiren erkek üzerine kurgulanmıştır.		
10)	Haberde olay aktarılırken şiddet gören kadının hakları önemslenmiştir.		
11)	Haberde şiddetli masum gösterecek ifadeler yer verilmiştir.		
12)	Haberde şiddete uğrayan kadına acıma duygusu ile yaklaşılmış ve bu durum içeriğe yansıtılmıştır.		
13)	Kadının yaşadığı şiddet olayı onun kişisel haklarına müdahale oluşturmaktadır.		

2. HABER SUNUM ÖRNEĞİ

SEMA SONGÜREL'İN YARDIM ÇIĞLIĞI!
TEHDİT MESAJLARINI PAYLAŞTI...

Kayseri'de yaşayan Sema Songürel, kocasından boşandı ama kurtulamadı. Şiddete maruz kalan Songürel, sosyal medyadan "Bu adam canıma kastetmeden onu durdurun!" diye feryat ederken, tehdit mesajlarını paylaştı.

Kayseri'de yaşayan Sema Songürel ve Alper Kartaca , üç yıl önce evlendi. Çiftin bir de çocukları dünyaya geldi. Ancak iddiaya göre Alper Kartaca, eşine şiddet uygulamaya başladı. Şiddete iki yıl dayanabilen Sema Songürel, geçen yıl Alper Kartaca'yı ikna ederek anlaşmalı olarak boşandı. Ancak, Sema Songürel'in peşini bırakmayan eski koca, genç kadına şiddet uygulamaya devam etti.

Önceki gün yine eski kocası tarafından darp edilen Sema Songürel sosyal medyadan yaptığı paylaşımla yardım çağrısında bulundu.

Şiddete uğradıktan hemen sonra çektiği fotoğrafı paylaşan Sema Songürel fotoğrafa "Bu adam canıma kastetmeden onu durdurun!" başlığını ekleyerek paylaşım yaptı.

GÖZALTINA ALINDI

Sema Songürel'in eski kocası Alper Kartaca'nın fotoğrafını da yayınladığı paylaşım, kısa sürede yedi bin kişi tarafından paylaşıldı. Paylaşımlar üzerine harekete geçen polis ekipleri Alper Kartaca'yı gözaltına aldı. Emniyetteki işlemlerin ardından adliyeye sevk edilen Alper Kartaca, nöbetçi hakimlikçe adli kontrol şartıyla serbest bırakıldı.

NO	MADDE	EVET	HAYIR
1)	Olay olduğu gibi (tarafsız) bir şekilde aktarılmıştır.		
2)	Şiddet gören kadının adı sansürlüz (açık) şekilde verilmiştir.		
3)	Şiddet gören kadının soyadı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
4)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin adı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
5)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin soyadı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
6)	Şiddet gören kadının görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
7)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
8)	Haber başlığı şiddet gören kadın üzerine kurgulanmıştır.		
9)	Haber başlığı şiddeti gerçekleştiren erkek üzerine kurgulanmıştır.		
10)	Haberde olay aktarılırken şiddet gören kadının hakları önemsenmiştir.		
11)	Haberde şiddeti masum gösterecek ifadeler yer verilmiştir.		
12)	Haberde şiddete uğrayan kadına acıma duygusu ile yaklaşmış ve bu durum içeriğe yansıtılmıştır.		
13)	Kadının yaşadığı şiddet olayı onun kişisel haklarına müdahale oluşturmaktadır.		

3. HABER SUNUM ÖRNEĞİ

ESKİ KOCADAN ŞİDDET!

Samsun' da sokak ortasında bir kadına uygulanan şiddet, sosyal medyayı ayağa kaldırdı. Eski eşi tarafından şiddete uğrayan kadın hastaneye kaldırıldı. Adalet Bakanı failin gözaltına alındığını açıkladı. Samsun Cumhuriyet Başsavcısı ise soruşturmanın titizlikle yürütüldüğünü duyurdu. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı ise davaya müdahil olacaklarını duyurdu. İletişim Başkanı ise bu vahşetin hesabının sorulacağını bildirdi. 3 yıl önce boşandığı eski eşi İsa Saltug (25) üç yaşındaki kızının gözünün önünde G.A'ya ye şiddet uyguladı. İsa Saltug(25), emniyetteki işlemlerinin ardından sevk edildiği adliyede 'adam öldürmeye teşebbüs' suçundan tutuklandı.

Adalet Bakanı, "Samsun'da kadına karşı şiddetin en aşağılık örneklerinden birinin sergilendiği olay hakkında soruşturma başlatıldı. Başsavcılık talimatıyla fail yakalanarak gözaltına alındı. Hukuk gereğini yapacak, failin yaptığı yanına kâr kalmayacak." ifadelerini kullandı. İsa Saltug emniyetteki savunmasının ardından sevk edildiği adliyede tutuklandı ve cezaevine gönderildi.

NO	MADDE	EVET	HAYIR
1)	Olay olduğu gibi (tarafsız) bir şekilde aktarılmıştır.		
2)	Şiddet gören kadının adı sansürlüz (açık) şekilde verilmiştir.		
3)	Şiddet gören kadının soyadı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
4)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin adı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
5)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin soyadı sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
6)	Şiddet gören kadının görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
7)	Şiddeti gerçekleştiren kişinin görüntüsü sansürlüz (açık) bir şekilde verilmiştir.		
8)	Haber başlığı şiddet gören kadın üzerine kurgulanmıştır.		
9)	Haber başlığı şiddeti gerçekleştiren erkek üzerine kurgulanmıştır.		
10)	Haberde olay aktarılırken şiddet gören kadının hakları önemsenmiştir.		
11)	Haberde şiddeti masum gösterecek ifadeler yer verilmiştir.		
12)	Haberde şiddete uğrayan kadına acıma duygusu ile yaklaşmış ve bu durum içeriğe yansıtılmıştır.		
13)	Kadının yaşadığı şiddet olayı onun kişisel haklarına müdahale oluşturmaktadır.		

KARŞILAŞTIRALIM

Haberlerin tamamını inceledikten sonra aşağıda yer alan soruları cevaplandırınız.

SORULAR

1) Haberler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? Açıklayınız.

.....

2) Hangi haber içeriğinde şiddeti meşrulaştıracak ifadelere yer verildiği görülmektedir? Açıklayınız.

.....

3) Hangi haber şiddete uğrayan kadının haklarını önemseyerek oluşturulmuştur? Açıklayınız.

.....

4) Şiddete uğrayan kadın neler hissetmiş olabilir, siz olsaydınız neler hissederdiniz? Kadına uygulanan şiddet ne gibi olumsuz sonuçlar ortaya çıkarabilir?

.....

5) Kadının yaşadığı bu olay onun haklarına bir müdahale oluşturmakta mıdır?

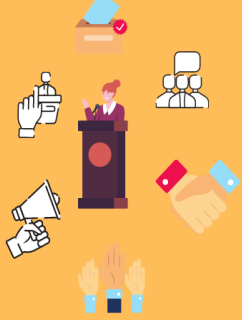
.....

Aşağıda medya incelemeleri kapsamında kendinizi değerlendirmenizi sağlayacak bir öz değerlendirme formuna yer verilmiştir. Ölçütleri inceledikten sonra ifadeye katılıyorsanız 'EVET' katılmıyorsanız 'HAYIR' sütunu altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

NO	MADDE	EVET	HAYIR	KISMEN
1)	Verilen haber içeriklerinin tümünü inceledim.			
2)	Haberler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları buldum.			
3)	Aynı konunun medyada farklı yansımalarının olabileceğini gördüm.			
4)	Aynı haberin farklı sunumlarına ulaşarak olayı daha doğru okuyabilirim.			
5)	Kadına yönelik şiddetin var olduğunu haber incelemeleri üzerinden fark ettim.			
6)	Kadına yönelik şiddetin olumsuzluklarını hissettim.			
7)	Şiddet haberlerinin sunumlarında kadına zarar veren boyutların olabileceğini fark ettim.			
8)	Medyada kadın haklarının ihlal edilebileceğinin örneklerini gördüm.			
9)	Kadına yönelik şiddet haberlerini daha objektif şekilde okuyabilirim.			

EK 9

KADINLAR SİYASİ YAŞAM MEDYAYA YANSIMALAR

Kadınlar siyasi haklarını elde etmek için birçok çalışma yapmışlardır. Onlar bu süreçte siyasi alanda yer alma isteklerini kurdukları partilerle, derneklerle ve gazete, dergi gibi dönemin medya unsurları aracılığı ile dile getirmişlerdir.

Bu dönemde kadınlar kendi yönetimlerinde olan dergi ve gazetelerde istek ve beklentilerini dile getirirlerken aynı dönemlerde farklı medya unsurlarında yer alan içeriklerde kadınların siyasi alanda yer almalarına yönelik olumsuz, alaycı, cinsiyet ayrımı içeren(Kartal,2005) bakış açılarının var olduğu görülmektedir. Aşağıda bu örneklerden bazılarına yer verilmiştir inceleyiniz.

Aşağıda medya unsurlarından olan dergilere yansımış üç karikatür örneğine yer verilmiştir inceleyiniz.

1.ÖRNEK

Kadınlarımız milletvekili olduktan sonra
Erkek milletvekili: Kızım sakın ol...
Bir dileğin varsa kocandan manto ister gibi isteme!
(Akyüz, s.187)

Sol tarafta Akbaba dergisinde yer alan, Ramiz Gökçe'ye ait, 13.12.1934 tarihli bir karikatüre ve karikatürde yer alan ifadelerle yer verilmiştir. Karikatürü inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

SORULAR

- 1) Yukarıda yer alan karikatürde hangi cinsiyetlere yer verilmiştir?
- 2) Karikatürde kadın ve erkek siyasi alanda hangi konumlarda yer almaktadırlar?
- 3) Yukarıda yer alan karikatür örneğinde erkek milletvekilinin, kadın milletvekiline mecliste konuşurken 'sakın ol' ve 'dileğini kocandan manto ister gibi isteme' ifadelerini kullandığı görülmektedir. Erkek milletvekilinin bu ifadeleri kullanması, onun kadının siyasi alandaki becerisi hakkında hangi düşüncelere sahip olduğunu gösteriyor olabilir?Açıklayınız.
- 4) Yukarıda yer alan karikatürde kadının siyasi alana dahil olması konusu medyada ne şekilde ele alınmıştır?Açıklayınız.

2.ÖRNEK

(Belediye meclis üyesi seçilen kadınlar kendi aralarında konuşurlar)

Yarınki toplantıda söyleyeceğim:
Bu nasıl sokak böyle, köşe başlarında
bir ayna bile yok.

Sol tarafta Vakit gazetesinde
yer alan 25.03.1930 tarihli bir
karikatüre ve karikatürde yer
alan ifadeler yer verilmiştir.
Karikatürü inceledikten sonra
ilgili soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Yukarıda yer alan karikatürde hangi cinsiyete yer verilmiştir?

.....

2) Karikatürde yer alan başlığı ve karikatürde yer alan ifadeleri incelediğinizde kadınların siyasi alanda hangi konumda yer aldığı görülmektedir? Açıklayınız.

.....

3) Karikatürde kadınların sokakta ayna olmamasını eleştirirken verilmesi ve bu eleştirilerini mecliste dile getireceklerini söylemeleri siyaset alanında kadınlara yönelik nasıl bir mesaj taşımaktadır? Siyasi alandaki ciddiyet ve yönetim becerisi düşünüldüğünde nasıl bir talep olarak değerlendirilebilir ?

.....

4) Karikatürde kadınların sokakta ayna olmamasını eleştirirken ve bu eleştirilerini mecliste dile getireceklerini söylerken verilmeleri kadınların siyasi alandaki becerisinin ve siyasette yer alması konusunun dönemde nasıl değerlendirildiğini bize gösteriyor olabilir? Açıklayınız.

.....

3.ÖRNEK

Sol tarafta Cumhuriyet gazetesi'nde yer alan 31.03.1930 tarihli bir karikatüre ve karikatürde yer alan ifadelere yer verilmiştir. Karikatürü inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

Milletvekilleri:

– Söz isteriz, söz isteriz!

Başkan Vekili Hanım:

– Müsaade buyurun şu dudaklarımı ruj süreyim.

SORULAR

1) Karikatürde yer alan başlığı ve karikatürde yer alan ifadeleri incelediğinizde kadınların siyasi alanda hangi konumda yer aldığını görülmektedir? Açıklayınız.

2) Karikatürde meclis başkanı kadının erkek milletvekillerinin söz taleplerini ciddiye almayan, güzelliği için onları bekleten olarak verilmesi siyasi alandaki ciddiyet ve yönetim becerisi göz önünde bulundurulduğunda meclis başkanının ciddiyetinin ve yönetim becerisinin karikatürde ne şekilde işlendiği söylenebilir? Açıklayınız.

3) Karikatürde kadın meclis başkanının güzelliğini siyasetten önemli gören ve siyaset ciddiyetinden uzak olarak verilmesi, kadınların siyasi alandaki becerisinin ve kadınların siyasette yer alması konusunun dönemde nasıl değerlendirildiğini bize gösteriyor olabilir? Açıklayınız.

BENZERLİKLERİ BULALIM

Aşağıda karikatürler ile ilgili ifadelere yer verilmiştir. İfadenin karikatürü yansıttığını düşünüyorsanız 'Evet' düşünmüyorsanız 'Hayır' ifadesi altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	1.KARİKATÜR		2. KARİKATÜR		3. KARİKATÜR	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
1)Karikatür kadının siyasi alana dâhil olması konusu üzerine oluşturulmuştur.						
2)Karikatür kadınların siyaset yaparken ciddiyetten ve gerçeklikten uzak oldukları mesajını vermektedir.						
3)Karikatürde kadınların siyasetten anlamadıkları mesajını veren ifadeler yer almaktadır.						

İncelediğiniz karikatürlerin benzerlikleri nelerdir? Açıklayınız.

.....

Karikatürde yer alan ifadeler gerçeği yansıtmakta mıdır? Açıklayınız.

.....

Aşağıda medya unsuru olan dergilerden alınmış iki köşe yazısı örneğinin bir bölümüne yer verilmiştir, inceleyiniz.

4.ÖRNEK

"Kadın ve parti kelimeleri kol kola girince insana biraz tuhaf görünüyorlar. Allah Allah!.. "Bizim hanımlar şimdi de işi siyasete mı döktüler?" diye soruyoruz. Fakat biraz düşünecek olursak, parti tabiriyle kadın kelimesinin ezelden beri dost yaşadıklarını anlarız. Meşhur bir söz vardır: 'Herhangi bir olaya dair bir taşı kaldırsanız altından kadın parmağı çıkar!' Doğrusu bugüne kadar tarihin birçok safhasında, en büyük siyasi olaylara, cinayetlere, katliamlara, saray entrikalarına kadınlar sebep olmuşlardır. "Kadının fendi erkeği yendi!" sözü de yanlış değildir. Kadın pek fazla olayda becerikli bir sihirbazdır. Kendi hesabımıza onlardan yaka silkenlerdeniz. Fakat şikâyet için değil, zekâlarına hayran olduğumuz için. Kadınlar insanları iki değil, iki bin partiye ayırmışlardır. Günlük hayatımızdaki anlaşmazlığın çoğunu kadınlar yaratırlar. İyi avukat, iyi hatip, iyi propagandacı, iyi diplomattırlar. Bir halk partisi ne için oluşturmaları? O zaman görürsünüz, bu halk da kaç yüz bin partiye ayrılacaktır!" (Yılmaz,2016).

Solda Zümrüdü Anka dergisinde 25.06.1923 tarihinde Nezihe Muhiddin ve arkadaşlarının sosyal ve siyasi hakları savunmak için 'Kadınlar Halk Fırkası (Partisi)'ni kurmalarının ardından yayınlanan 'Kadınlar Halk Fırkası' başlıklı yazının bir bölümüne yer verilmiştir. Yazıyı okuyup inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

SORULAR

1) Yukarıda yer alan yazıda kadınların siyasi hayatta yer almasına yönelik nasıl bir yaklaşım söz konusudur?

2) Yazının genelinde kadına yüklenen kişisel özellikler nelerdir ?

3) Metinde kadın için hangi olumsuz ifadeler kullanılmıştır?

4) Yukarıda yer alan içerikte kadınların siyasi alana dahil olmalarına yönelik belirtilen 'kadın ve parti kelimesinin birlikte olduğunda tuhaf görünmesi, kadınların parti kurduklarında parçalayıcı olacakları' gibi kadınların siyasetine yönelik belirtilen olumsuz ifadeleri incelediğinizde ve dönemde erkeklerin bu alanda etkin olduğunu düşündüğünüzde kadının siyasi alana katılımına yönelik ayrımcı olmayan, eşitlik içeren bakış açılarının olduğunu söyleyebilir misiniz? Açıklayınız.

5.ÖRNEK

Maşallah son aylarda bir kısım hanımlarımız öyle aşırıp taştılar, öyle coşup koştular ki arkalarından yetişebilene aşk olsun!..

Saç kestirmekle başlayan bu erkekleşme merakı, balolara smokinle gelmek suretiyle bir adım daha ilerledikten sonra nihayet haber aldık ki milletvekilliğine kadar dayanmış. ... Daha birkaç sene evveline kadar ispinoz kuşu gibi kafes içinde düşünüp oturan hanımlarımız böyle birden şahin kesilip Millet Meclisi'ne kadar havalanmak istemelerini ben onların hesabında, fakat özellikle bizim hesabımıza, biraz tehlikeli görüyorum... Kadınlar Birliği genç kızlara siyasi haklar dersi yerine, ev işleri, çocuk bakımı hakkında konferanslar verse ... daha iyi, daha güzel, daha hanım hanımcık bir iş yapmış olurdu, uzun lafın kısısı: Henüz hanımlarımızı tırnaklarının manikürüyle -tam manasıyla erler meclisi olan - Millet Meclisine sokmaya niyetimiz yok.

Solda Akbaba dergisinde 16.06.1927 tarihinde yayınlanan 'Hanımlar Mebusluk (Milletvekilliği) İstiyorlar' başlıklı yazının bir bölümüne yer verilmiştir. Yazıyı okuyup inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

ÖĞRENELİM

KADINLAR BİRLİĞİ

Kadınların sosyal ve siyasi haklarını aramaları ve bu alanda ilerlemeleri için 1924 yılında kurulmuş bir dernektir. Dernek programında kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olabilmeleri için kadınları bilinçlendirme çalışmaları yapma, seçimlere katılabilmek için çalışmalar yapma gibi amaçlara yer vermiştir. Ayrıca dernek üyesi kadınlar birçok yardım faaliyetinde bulunmuşlardır (Kartal,2016,s.173).

SORULAR

1) Yukarıda yer alan köşe yazısında kadınların siyasi hayatta yer almasına yönelik nasıl bir yaklaşımın olduğu görülmektedir? Açıklayınız .

2) Dönemin köşe yazısında ' biraz tehlikeli görüyorum', 'hanımlarımızı tırnaklarının manikürüyle erler meclisi olan Millet Meclisine sokmaya niyetimiz yok' gibi ifadelerle yer verilmiş olması bu dönemde kadının siyasete dahil olmasına yönelik nasıl bir bakış açısının olduğunu göstermektedir? Açıklayınız.

3) Kadınlara yapılan 'daha birkaç sene evveline kadar ispinoz kuşu gibi kafes içinde düşünüp oturan hanımlarımız' benzetmesi kadınların dönemdeki konumu hakkında ne gibi ipuçları vermektedir? Açıklayınız.

BENZERLİKLERİ BULALIM

Aşağıda medya unsurlarında yer alan köşe yazıları ile ilgili ifadelere yer verilmiştir. İfadenin köşe yazısını yansıttığını düşünüyorsanız 'Evet' düşünmüyorsanız 'Hayır' ifadesi altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	4. ÖRNEK		5.ÖRNEK	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
1)Köşe yazısı kadının siyasi alana dâhil olması konusu üzerine yazılmıştır.				
2)Köşe yazısında kadınların siyasi alana dâhil olmamaları gerektiği mesajını içermektedir.				

İncelediğiniz köşe yazılarının benzerlikleri nelerdir? Açıklayınız.

.....

.....

Köşe yazılarında yer alan ifadeler gerçeği yansıtmakta mıdır? Açıklayınız.

.....

.....

Yukarıda yer alan köşe yazılarını cinsiyet ayrımcılığı açısından incelediğinizde kadınlara yönelik hangi ayrımcı tavırların olduğunu söyleyebilirsiniz?

TANIYALIM

Aşağıda siyaset alanında çalışmalar yapmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın muhtarı Gül Esin ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. İnceleyiniz.

Merhaba, ben Gül Esin (Gülüz Übbül). 1901'de Muğla'da dünyaya geldim. On üç yaşına geldiğimde ülkem büyük bir savaşa dahil oldu, bu süreçte erkek kardeşlerimi ve eşimi kaybettim.* Tarih 26 Ekim 1933'ü gösterdiğinde savaş çoktan bitmişti ve ülkede bir toparlanma, değişim süreci yaşıyordu. Bu tarihte Köy Kanunu'nda da bir değişiklik yapıldı.** Değişiklikten önce seçimlere sadece erkekler katılabiliyorlardı. Bu değişiklikte daha önce muhtarlık seçimlerine katılma hakkı olmayan kadınlar muhtarlık seçimlerine katılma hakkı elde ettiler. Böyle bir hakka sahip olunca ben de muhtar olmak istedim ve seçimlere katılmaya karar verdim. Aydın'ın Karpuzlu nahiyesi Demircidere köyünde 6 Kasım 1933'te muhtarlık seçimlerinin yapılacağını öğrendiğimde yedi erkek aday arasında tek kadın aday olarak seçimlere katıldım. Seçimlerde beş yüze yakın kişi oy kullandı ve seçimi kazanan ben oldum.*** Önceki yıllarda seçimlere kadınlar katılmadığı ve bu dönemde de benden başka muhtarlık seçimini kazanan kadın aday olmadığı için kazanınca Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın muhtarı da ben oldum. Muhtar olduğum dönemde çevremde var olan sorunları tespit ederek bu sorunları çözmeye çalıştım. Öncelikle ulaşım konusundaki sorunu çözmek için Cine -Karpuzlu arasına taş döşemeli yol ve köprü yaptırarak köylünün de onayını alarak köy sorunlarının konuşulabileceği bir köy odası yaptırarak. Gençler için faydalı olmadığını düşündüğüm kahvehanelere gençlerin girişini yasaklayarak onların gelişimine daha fazla katkı sağlayacak Gençler Derneği'ni kurdum. Burada gençler avcılık, binicilik ve spor faaliyetlerinde bulunuyorlardı. Muhtarlığım döneminde kız kaçırma olayları da sıklıkla yaşıyordu bu sorunu çözmek için gençlerle ve ailelerle görüşmeler gerçekleştirdim. Vine bu dönemde köyde çocuklarını okula göndermek istemeyen aileler bulunuyordu, onlarla görüşmeler yaparak çocuklarını okula göndermelerini sağladım.

Gül Esin ile ilgili paragrafı inceledikten sonra aşağıda yer alan soruyu cevaplandırınız.

Bir sorum var

Yukarıda yer alan metni incelediğinizde Gül Esin'in siyasi alanda hangi başarılarının olduğunu söyleyebilirsiniz? Açıklayınız.

*ÖNEŞ, O. (2010). TÜRK KADININ MUHTARLIK VE KÖY İHTİYAR HEYETLERİNE SEÇİME HAKKINI KAZANMASI VE TÜRKİYE'NİN İLK KADIN MUHTARI GÜL ESİN (HANIM) - ÇAĞDAŞ TÜRKİYE TARİHİ ARAŞTIRMALARI DERGİSİ - 9 (20) - 171-190 - ERİŞİM ADRESİ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/CTAD/issue/25241/266890>

**YILDIZ, M. (2015). TÜRK KADININA MUHTAR OLMA HAKKI TANINMASI - TAVUK-I VEKAYI - 1 (1) - 1-6 - ERİŞİM ADRESİ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/TAVUK/issue/35761/399627>

***ARSLANEL, M. N. (2020). TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN İLK YILLARINDA KADINLARIN SIYASAL HAYATA KATILIMI - ANDERLUN DERGİSİ 2(5) - 196-208 - ERİŞİM ADRESİ <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ENDERLUN>

DEĞERLENDİRME SORULARI

Aşağıdaki cümleleri okuduktan sol kısımda yer alan kutuya doğru ise D , yanlış ise Y yazalım.

☐

Bazı medya unsurlarında 'kadınlar siyasette başarılı olamazlar, siyaset yapamazlar' gibi olumsuz kalıp yargıları yansıtan ve cinsiyet ayrımı içeren içeriklere yer verilmektedir.

☐

Bazı medya unsurlarında 'kadınlar siyasette değil ev işlerinde, çocuk bakımında yer almalılar' gibi cinsiyet ayrımını içeren olumsuz kalıp yargılara yer verilmiştir.

☐

Medya her zaman doğru, objektif bakış açısı ile oluşturulmuş, kadın ve erkeğe eşit yaklaşım içeren içeriklere yer verilmektedir.

☐

Bazı medya unsurlarında objektif olmayan, öznellik yansıtan içerikler yer almaktadır.

Aşağıda yaptığınız incelemeler kapsamında kendinizi değerlendirmenizi sağlayacak bir öz değerlendirme formuna yer verilmiştir. Ölçütleri inceledikten sonra katılıyorsanız 'EVET' , katılmıyorsanız 'HAYIR' ifadesinin altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR	KISMEN
1) Medya unsurlarında yer alan olumsuz kalıp yargıları bulabilirim.			
2) Medya içeriklerinin doğruluğunu ve geçerliliğini sorgulayabilirim.			
3) Medya içeriklerinde yer alan öznel ifadeleri bulabilirim.			
4) Medya içeriklerinde yer alan kadın ile ilgili cinsiyet ayrımı içeren olumsuz ifadelerin gerçekliğini sorgulayabilirim.			

KAYNAKÇA

AKYÜZ, S. (2019). Erken Cumhuriyet Dönemi Erkeklik Kurgusu: Akbaba Dergisi Üzerinden Karikatür İncelemesi. Şahinde Yavuz(Der.), Toplumsal Cinsiyet & Medya Temsilleri (ss. 166-196). İstanbul: Heyamola Yayınları.

ARSLANEL, M., N. (2021). TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN İLK YILLARINDA KADINLARIN SİYASAL HAYATA KATILIMI . ENDERUN DERGİSİ, 2(5), 196-208. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/enderun>

Cemile Burcu Kartal, Türkiye'de Kadınların Siyasal Haklarını Kazanma Süreci(Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,İstanbul 2005),162.

'Kadınlar Mebus Olunca', Cumhuriyet, 31 Mart 1930, sayı: 2119, s. 1

Kartal, CB (2016). Türkiye'de Kadınların İlk Defa Oy 1930 Belediye Seçimlerinde Türk Birliği'nin Faaliyetleri. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi , 0 (3) , 165-197 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/uskudarsbd/issue/38450/445835>

Güneş, G. (2010). Türk Kadınının Muhtarlık Ve Köy İhtiyar Heyetlerine Seçme Seçilme Hakkını Kazanması ve Türkiye'nin İlk Kadın Muhtarı Gül Esin (Hanım) . Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi , 9 (20) , 171-190 . Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/cttdad/issue/25241/266890>

"Hanımlar Mebusluk İstiyorlar", Akbaba, 16 Haziran 1927, sayı 471, s. 1

'Kadınlar Belediye Azası Olunca' ,Vakit, 25 Mart 1920, sayı: 4386, s. 1

Yıldız, M. (2013). Türk Kadınına Muhtar Olma Hakkı Tanınması . Takvim-i Vekayi , 1 (1) , 1-6 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/takvim/issue/35761/399627>

EK 10

KADINA ŞİDDETİN GÖRÜNEN YÜZÜ

Birleşmiş Milletler tarafından 25 Kasım, "Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele Günü" ilan edilmiştir. Dünyanın birçok yerinde kadınlar hem bu günde hem de farklı zamanlarda bir araya gelerek kadına yönelik şiddet karşıtı gösteriler yapmaktadırlar. Aşağıda kadına yönelik şiddetin bir insan hakları ihlali olduğunu duyurmak ve bu şiddeti durdurmak için yapılan gösterilere ait haberler sunulmuştur. Haberleri inceledikten sonra ilgili soruyu cevaplandırınız.

2015 İSPANYA

İspanya'da düzenlenen bu gösteriye on binlerce kişi katılarak evde kadına uygulanan şiddeti protesto ettiler. Protestocular devletin kadına yönelik şiddetle mücadeleye daha çok odaklanıp bu konuda çözüm üretmesini talep etti. Şiddete uğrayan kadınların ve çocukların desteklenmesini ayrıca bu konularda gerekli yasaların çıkarılmasını istediler.

2016 ARJANTİN

Arjantin'de yaşayan kadınlar on dört yaşındaki Chiara Paez (Kiara Paez)'in uğradığı şiddeti protesto etmek için sokağa çıkarak şiddete tepki gösterdiler.

2017 İTALYA

Roma'da yüzlerce kişiden oluşan grup kadına yönelik şiddeti protesto etti.

2018 NEPAL

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü kapsamında temalar kullanılarak etkinlikler düzenlenmiştir.

2019 GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ

Güney Afrika'da kadınlar artan kadın şiddetine tepki olarak parlamentoya yürüdüler ve olağanüstü hal ilan edilmesini talep ettiler.

2020 TÜRKİYE

İzmir'de kadınlar 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Karşı Uluslararası Mücadele ve Dayanışma Günü dolayısıyla eylem düzenlediler.

2021 AVUSTURALYA

Avustralya'nın birçok kentinde kadınlar cinsiyet ayrımcılığına ve kadına yönelik şiddete karşı yürüyerek tepkilerini dile getirdiler.

Farklı zaman dilimlerinde ve farklı ülkelerde kadına şiddete yönelik gösteriler düzenlendiğini gördük bu durum kadına şiddet konusunda size neler düşündürdü? Açıklayınız.

Aşağıda şiddet ve kadına yönelik şiddet konularında bazı bilgiler sunulmuştur. İnceleyiniz.

KAVRAMLARI TANIYALIM

Şiddet: Fiziksel güç ya da kuvvetin, amaçlı bir şekilde kendine, başkasına, bir gruba ya da topluluğa karşı fiziksel zarara yol açacak ya da fiziksel zararlar sonucunda ihtimalini artıracak, psikolojik zarara, ölüme, gelişim sorunlarına ya da yoksunluğa neden olacak şekilde tehdit edici biçimde ya da gerçekten kullanılmasıdır (World Health Organization ,2002, s.80).

Kadına Yönelik Şiddet: Sahip olunan gücün kadın üzerinde kullanılarak onun fiziksel, psikolojik vb. birçok açıdan zarar görmesine, haklarını kullanamamasına sebep olan kadına yönelik olumsuz davranışlardır (Çötök,2019, s.17).

KADINA YÖNELİK ŞİDDET

NİKARAGUA'da şiddet gören kadın oranı %52

JAPONYA'da fiziksel şiddete maruz kalan kadınlar %67

WASHINGTON'da Fiziksel şiddete maruz kalanların oranı %27

(Aktaran: Çalışkan ve Çevik,2018)

Dünya Sağlık Örgütü'nün 2013 yılında yayımladığı raporda dünya çapında kadınların %35'inin şiddete maruz kaldığını rapor ortaya koymuştur (Aytaç, Eteman ve diğerleri, 2016).

AB Temel Haklar Ajansı (FRA) tarafından 2014 yılında 28 AB üyesi ülkede, 42.000 kadın üzerinde yapılan araştırmada ise her üç kadından birinin 15 yaşından itibaren şiddet ile karşı karşıya kaldıkları, her beş kadından ikisinin (%43) şimdiki veya eski eşi/hayat arkadaşından psikolojik şiddet gördükleri tespit edilmiştir. (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

2009 T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün 2009 yılında Türkiye genelinde yaptığı araştırmaya göre kadınların %39'unun hayatının herhangi bir döneminde fiziksel şiddet, %44'ünün ise duygusal şiddet görmüştür (Aktaran: Aytaç ,Eteman ve diğerleri,2016).

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü kadınlar üzerinde yaptığı araştırmada "hayatında bir kere bile olsun fiziksel şiddete maruz kalan" kadınların oranını %36 olarak tespit etmiştir. Başka bir ifade ile her on kadından dördünün eşinden, birlikte olduğu kişiden ya da kişilerden fiziksel şiddet gördüğü tespit edilmiştir (Aktaran: Aytaç,Eteman ve Diğerleri, 2016).

Yukarıda yer alan verileri incelediğinizde kadına şiddetin yaygınlığına yönelik hangi çıkarımlarda bulunabilirsiniz?

KAYNAKÇA

- Anadolu Ajansı.(2016). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/arjantin-de-kadin-cinayetleri-protesto-edildi/583990>
- Anadolu Ajansı.(2017). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/italya-da-kadinlara-yonelik-siddet-protesto-edildi-923760>
- Aytaç, S. , Sert Eteman, F. , Çetin Aydın, G. , Reçber, B. & Sezen, H. K. (2016). Kadına Yönelik Şiddetin Dünü, Bugünü, Yarını: Kestirim Tabanlı Bir Araştırma . Istanbul Journal of Sociological Studies , (54) , 275-297 . Erişim adresi <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/27142/285520>
- Çalışkan, H. & Çevik, E. İ. (2018). KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN BELİRLEYİCİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ . Balkan Sosyal Bilimler Dergisi , 7 (14) , 218-233 . Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/bsbd/issue/38666/449297>
- Çötök, N. (2019). Şiddet,Çalışma Yaşamı ve Medya Bağlamında Kadın. Ankara: Pegem Akademi.
- DW(2015). Erişim tarihi: 15.02.2022. <https://www.dw.com/tr/ispanyada-kadina-karsi-siddete-protesto/a-18835049>
- Evrensel.(2018). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.evrensel.net/haber/366790/ dunyanin-dort-bir-yaninda-kadinlar-alanlara-cikti>
- Evrensel.(2020). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021.<https://www.evrensel.net/haber/419692/izmirde-kadinlar-siddete-karsi-seslerini-yukseltti>
- Gazete Duvar.(2021). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://www.gazeteduvar.com.tr /avustralyada-binlerce-kisi-kadina-yonelik-siddete-karsi-yurudu-haber-1516145>
- Sputnik.(2019). Erişim tarihi: 12 Ağustos 2021. <https://tr.sputniknews.com/20190906/ kadina-karsi-siddet-guney-afrikada-binlerce-kadin-parlamentoya-yurudu-olaganustu-hal-ilan-1040105308.html>

EK 11

KADINLAR-ARAÇ KULLANIMI-MEDYA

Aşağıda kadınların araç kullanımına yönelik medyaya yansımış iki karikatür örneğine yer verilmiştir. Örnekleri detaylı bir şekilde inceledikten sonra ilgili soruları cevaplayınız.

1

2

SORULAR

1) Yukarıda yer alan karikatürler hangi konu kapsamında oluşturulmuştur?

.....

2) Karikatürlerde kadının araç kullanımını değerlendiren kişi hangi cinsiyette verilmiştir?

.....

3) Yukarıda yer alan karikatürlerde kadının araç kullanımı konusu ne şekilde ele alınmıştır?

.....

4) Yukarıda yer alan karikatürler gerçeği yansıtmakta mıdır? Açıklayınız.

.....

5) Medyada yer verilen benzer içeriklerin kadınlara hangi boyutlarda olumsuz yansımaları olabilir? Açıklayınız.

.....

6) 'Kadınlar iyi araç kullanamazlar' kalıp yargısı hakkında ne düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

.....

1. Karikatür.(2019).Erişim tarihi: 10 Haziran 2021. <https://twitter.com/karikatur/status/1172350748673417217>

2. Her gün karikatür.(2018).Erişim tarihi: 10 Haziran 2021.<https://www.facebook.com/caricaturist11/photos/d41d8cd9/10156845667176410/>

Aşağıda medyada yer alan farklı dil ile kurgulanmış iki benzer kaza haberine yer verilmiştir. Haberleri verilen ölçütler kapsamında inceledikten sonra ilgili haber çözümleme tablosunda yer alan işaretlemeleri yapıp ilgili soruları cevaplayınız.

HABER ÇÖZÜMLEME TABLOSU

ÖLÇÜTLER	1. HABER		2. HABER	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
1) Haber araç kullanımı ile ilgilidir ve konusu trafik kazasıdır.				
2) Haber başlığında ‘kadın’ ifadesi kullanılmıştır.				
3) Haber başlığında ‘erkek’ ifadesi kullanılmıştır.				
4) Olayda yer alan isimler haber içeriğinde açık bir şekilde sunulmuştur.				
5) Haber başlığı tarafsız, öznel ifadelerle yer verilmeden oluşturulmuştur.				
6) Olay aktarılırken cinsiyet vurgusu yapılmış ‘kadın’ ve ‘erkek’ ifadeleri kullanılmıştır.				
7) Başlıkta abartılı, suçlayıcı ifadelerle yer verilmiştir.				
8) Olay aktarılırken özel hayatın gizliliği ilkesi ve kişi hakları önemsenmiştir.				

SORULAR

1) Birinci ve ikinci haber arasında benzerlik ve farklılıklar nelerdir?

.....

2) Hangi haber cinsiyet vurgusundan uzak, özel hayatın gizliliğini önemseyen şekilde oluşturulmuştur? Açıklayınız.

.....

Aşağıda kadınların araç kullanımına yönelik olumsuz kalıp yargıları yansıtan, cinsiyetçi dil ile oluşturulmuş, bir haber sunum örneğine yer verilmiştir. Haberi haber çözümleme tablosunda yer alan ölçütler kapsamında inceledikten sonra haber çözümleme tablosunda ilgili alanları işaretleyiniz ve devamında yer alan soruları cevaplayınız.

3.HABER

Kadın sürücünün 'park' imtihanı

Rusya'da, bir kadın sürücünün park alanından çıkış stili, 'bu kadar da olmaz' dedirtti.

İha 30 Temmuz 2013, 00:00

Son Güncelleme: 30 Temmuz 2013, 14:16

Yeni Şafak

Kadın sürücünün 'park' imtihanı

5

Rusya'da bir kadın sürücünün park alanından çıkış stili "bu kadar da olmaz!" dedirtti. Demirlere çarparak karşı kaldırıma geçen sürücü, yarım daire çizdikten sonra, park alanına geliyor. Başka bir araca çarpmak üzereyken duran kadın, aniden manevra yapınca otomobile vuruyor, olay güvenlik kamerasına yansıyor.

ÖLÇÜTLER	3.HABER	
	EVET	HAYIR
1)Haber araç kullanımı ile ilgilidir ve konusu trafik kazasıdır.		
2)Haber başlığında 'kadın' ifadesi kullanılmıştır.		
3)Haber başlığında 'erkek' ifadesi kullanılmıştır.		
4) Olayda yer alan isimler haber içeriğinde açık bir şekilde sunulmuştur.		
5)Haber başlığı tarafsız, öznel ifadelere yer verilmeden oluşturulmuştur.		
6)Olay aktarılırken cinsiyet vurgusu yapılmış 'kadın' ve 'erkek' ifadeleri kullanılmıştır.		
7) Başlıkta abartılı, suçlayıcı ifadelere yer verilmiştir.		
8)Olay aktarılırken özel hayatın gizliliği ilkesi ve kişi hakları önemsenmiştir.		

SORULAR

1- Tüm medya içeriklerini karşılaştırıp benzerlik ve farklılıkları bulunuz .

2- Medya içeriklerinde kadına ne şekilde yer verilmiştir, açıklayınız?

Aşağıda konu başlığı kapsamında değerlendirmeyi sağlayacak bir öz değerlendirme formuna yer verilmiştir. İlgili ölçütleri inceledikten sonra gerekli işaretlemeleri yapınız.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

ÖLÇÜTLER	EVET	HAYIR	KISMEN
1) Haberlerin tümünü inceledim.			
2) Haberler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları buldum.			
3) Aynı ya da benzer konuların medyada farklı yansımalarının olabileceğini fark ettim.			
4) Medyada yer alan sunumların cinsiyetçi bir dil ile kadın ya da erkek üzerine kurgulanabilir olduğunu fark ettim.			
5) Aynı konu ile ilgili yapılmış farklı yayınlardaki haberleri karşılaştırabilir, benzerlikleri ve farklılıkları bulabilirim.			
6) Medya içeriklerini tarafsız objektif bir şekilde okuyabilirim.			

EK 12

DÜNYADA KADINA ŞİDDETİ ÖNLEMeye YÖNELİK ATILAN ÖNEMLİ ADIMLAR

Aşağıda kadına şiddeti önlemeye yönelik dünyada atılan bazı adımlara ve bu adımların getirdiği yeniliklere yer verilmiştir. İnceleyiniz.

1979

Birleşmiş Milletler(BM) Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi(CEDAW) (Çötok,2019, s.22).

Sözleşme kapsamında kadınlara karşı ayrımcılığın tanımı yapılmış ve ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına yönelik alınacak önlemler belirtilmiştir. Bu tanımlamayı yapan ve hukuki bağlayıcılığı olan ilk sözleşmedir ve dünyada birçok ülke tarafından onaylanmıştır.

1980

Birleşmiş Milletler 2. Dünya Kadın Konferansı(Kopenhag) (Belek Erşen,2006).

Öncelikli sorun alanları arasında aile içi şiddet konusuna yer verilmiş ve mülteci kadınlar, genç kadınlar ve engelli kadınlar gibi grupların, acil çözüm gerektiren özel durumları ve ihtiyaçları olduğu yaklaşımı benimsenmiştir. Ayrıca kadınların durumunun iyileştirilmesi amacıyla alınacak önlemleri belirleyen "Hareket Planı" kabul edilmiştir.

1985

Birleşmiş Milletler 3. Dünya Kadın Konferansı (Nairobi) (Belek Erşen,2006).

Kadınların sorunları değerlendirilmiş ve kadınların toplumun tüm alanlarına katılması konusu toplumsal bir gereklilik olarak görülmüştür. Konferansta 'eşitlik için yasal adımlar, eşit sosyal katılım, siyasi katılım ve karar almada eşitlik' kavramlarının altı çözülmüştür.

1993

Birleşmiş Milletler Kadınlara Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirgesi (Kırbaş Canikoğlu, 2015).

Kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanan ilk uluslararası belgedir. Kadına şiddet konusuna yönelik yapılacak çalışmaları başlatmış ve bildirge kapsamında şiddetin tanımına yer verilmiştir. Bu tanımlama uluslararası alanda da kabul görmüştür.

2011

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)(Çötok, 2019, s.29).

Tüm koşullarda ev içi şiddetin ve kadınlara yönelik her türlü şiddetin önlenmesini amaçlayan, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin standartları öğretilen ve Avrupa ülkelerini hukuki olarak bağlayan ilk belgedir.

KAYNAKÇA

Belek Erşen, U.(2006).Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Denetim Mekanizması(Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi,Ankara.

Çoban İnce, İ.(2017).Türkiye'de Kadın Haklarının Hukuksal Gelişimi. İnternational Journal of Academic Value Studies. 3(16),207-213. Erişim adresi: https://javstudies.com/files/javstudies_makaleler/1544788250_19.%20ID_618.%20%C4%B0nci%20%C3%87OBAN%20%C4%B0NCE_207-213.pdf

Çötök, N. (2019). Şiddet,Çalışma Yaşamı ve Medya Bağlamında Kadın. Ankara: Pegem Akademi.

Kırbaş Canikoğlu, S.(2015). Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat(İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun). Ankara Barosu Dergisi.3,356-378 Erişim Adresi:<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398586>

Subaşı, N. ve Akın, A.(t.y.). Kadına Yönelik Şiddet Nedenleri Ve Sonuçları. Huksam, Erişim adresi: http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/kadina_yon_siddet.pdf

EK 13

Aşağıda yer alan kişileri ve kavramları inceledikten sonra açıklamalar başlığı kapsamında yer alan ilgili açıklama ile eleştiriniz.

KİŞİLER VE KAVRAMLAR

AÇIKLAMALAR

1) SABİHA ZİYA BENGÜTAŞ

A) Türkiye Cumhuriyeti'nin ehliyet alan ilk kadınıdır. Yaşadığı dönemde kadınlara yönelik araba yarışları düzenlemese de o bir erkekle yarışmayı kabul edip birincilik elde etmiştir. Yarışı kazanmasına rağmen kadın olduğu için itirazlar ile karşılaşmış ve bu itirazlar ile mücadele etmek zorunda kalmıştır.

2) KADINA YÖNELİK ŞİDDET

B) Meslek seçimi konusunda çevresinde yer alan cinsiyetçi kalıp yargıları ile mücadele ederek Sanayi Nefise Mektebi Heykeltıraş Şubesinin ilk kadın öğrencisi olmuştur. Avrupa'ya heykeltıraşlık eğitimi için gönderilecek öğrenciyi belirleyen yarışmayı kazanmasına rağmen kadın olduğu için yerine Ratiğ(Aşir Acuoğlu) bey gönderilmiştir.

3) GÜL ESİN

C) Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok Edilmesine Yönelik Düzenlenen sözleşmedir.

4) CİNSİYET AYRIMCILIĞI

D) Yaşadığı dönemde ülkesinde kadınlara yönelik tıp eğitimi verilmediği için Almanya'ya giderek bu alanda eğitim almıştır. Döndüğünde ülkesinde bir muayenehane açmış, bu süreçte 'kadınlar iyi doktor olamazlar', 'erkekler ile eşit ücret almamalıdır' gibi kalıp yargılarına maruz kalmış ve bu yargılar ile mücadele etmiştir.

5) SAFİYE ALİ

E) Kadınların siyasi alana katılma haklarını yeni elde ettikleri dönemde, erkek rakiplerinin karşısına çıkarak Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın muhtarı olmayı başarmış ve 'kadınlar siyasette başarılı olamazlar' kalıp yargısının aksine döneminde birçok soruna çözüm üretmek bu alanda başarılı olmuştur.

6) SAMİYE CAHİT MORKAYA

F) Sahip olunan gücün kadın üzerinde kullanılarak onun fiziksel, psikolojik vb. birçok açıdan zarar görmesine, haklarını kullanamamasına sebep olan kadına yönelik olumsuz davranışlardır.

7) CEDAW

G) Nitelik bakımından eşitliği bulunan kişilerin, yalnızca cinsiyetlerine bağlı olarak farklı muamele görmeleri durumudur.

EK 14**UZMAN GÖRÜŞ FORMU**

Sayın katılımcı bu görüş formu "Sosyal Bilgiler Derslerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Konularına Yönelik Farkındalık Geliştirme: Kadına Yönelik Şiddet ve Cinsiyet Ayrımcılığı Örnekleri" başlıklı yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Bu görüş formu ile Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan “SB 6.6.6. Türk tarihinden ve güncel örneklerden yola çıkarak toplumsal hayatta kadına verilen değeri fark eder (Pozitif ayrımcılık, ekonomik, siyasal ve toplumsal temsil gibi olumlu, kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz konular üzerinde durulur.)” kazanımı çerçevesinde öğrencilerin kadına şiddet ve cinsiyet ayrımcılığı konularına yönelik farkındalıklarını artırma amacı ile hazırlanmış olan materyallerin geliştirilmesi ve yeterliliklerinin tespit edilmesi için görüşlerinizi almak amaçlanmıştır. Görüşleriniz ilgili materyallerin geliştirilmesi için önem arz etmektedir. Verdiğiniz cevaplar sadece bu çalışma kapsamında kullanılacak olup üçüncü kişiler ile paylaşılmayacaktır. Çalışmaya katıldığınız için teşekkür ederim.

MESLEĞİNİZ/BRANŞINIZ:

MESLEKİ KIDEM:

Aşağıda hazırlanan materyalleri incelemenize yardımcı olacak bir tabloya yer verilmiştir. İlgili maddeleri inceledikten materyali yansıttığını düşünüyorsanız 'evet' ifadesi altında yer alan kutucuğu maddenin materyali yansıtmadığını düşünüyorsanız 'hayır' ifadesi altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

MATERYALİN ADI: SAFİYE ALİ'Yİ DİNLEYELİM

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: SABİHA ZİYA BENGÜTAŞ'I DİNLEYELİM

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet		

	bilgiler içermektedir.		
4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: SAMİYE MORKAYA'YI DİNLEYELİM

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: GÜL ESİN'İ DİNLEYELİM

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır?

Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise

açıklayınız.

MATERYALİN ADI: KADINLAR - SİYASİ YAŞAM-MEDYAYA YANSIMALAR

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: KADINLAR - ARAÇ KULLANIMI-MEDYA

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: KADINA ŞİDDETİN GÖRÜNEN YÜZÜ

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

**MATERYALİN ADI: DÜNYADA /TÜRKİYE'DE KADINA ŞİDDETİ
ÖNLEMENE YÖNELİK ATILAN ADIMLAR**

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır.		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırmaya ve uygulama yapmasına imkân sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1.İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.

1. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: OTO- MOTO- VELO

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler		

	içermektedir.		
4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır.		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız

MATERYALİN ADI: KADINA ŞİDDET- MEDYA YANSIMALARI

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.
2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: KADIN KONUKEVLERİ

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır.		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır.		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur..		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1.İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır?
Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız

MATERYALİN ADI: CEDAW

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		

4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır? Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise açıklayınız.

MATERYALİN ADI: DÜŞÜN-EŞLE

NO	MADDELER	EVET	HAYIR
1	Materyal öğrenci düzeyine uygun olarak		

	hazırlanmıştır.		
2	Materyal hedeflenen konunun öğretilmesine katkı sağlamaktadır		
3	Materyal konu ile ilgili önemli ve özet bilgiler içermektedir.		
4	Materyalde yer alan içerik konuya ve kazanıma uygunluk göstermektedir.		
5	Materyalde yer alan görseller metin ve konu ile uyumludur.		
6	Materyalde öğrenci düzeyine uygun görseller kullanılmıştır		
7	Materyalde kullanılan görseller konunun önemli noktalarını vurgulamak amacıyla kullanılmıştır.		
8	Materyal öğrencinin alıştırma ve uygulama yapmasına imkan sağlamaktadır.		
9	Materyalde açık, sade ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır.		
10	Materyal toplumsal cinsiyet eşitliği/eşitsizliği bağlamında farkındalık yaratmaya katkı sağlamaktadır		
11	Materyal hedeflenen amacın gerçekleştirilmesine katkı sağlamaktadır.		
12	Materyal tekrar kullanıma uygundur.		
13	Materyal gerektiği takdirde kolaylıkla geliştirilebilir ve güncelleştirilebilir niteliktedir.		
14	Materyal basit sade ve anlaşılabilir nitelikte hazırlanmıştır.		

1. İncelediğiniz materyallerde eksik olduğunu düşündüğünüz kısımlar var mıdır?

Var ise açıklayınız.

2. Materyallerin daha etkili hale getirilmesi için önerileriniz var mıdır? Var ise

açıklayınız

EK 15

HABER ÇÖZÜMLEME TABLOSU

ÖLÇÜTLER	1. HABER		2. HABER	
	EVET	HAYIR	EVET	HAYIR
1) Haber araç kullanımı ile ilgilidir ve konusu trafik kazasıdır.				
2) Haber başlığında ‘kadın’ ifadesi kullanılmıştır.				
3) Haber başlığında ‘erkek’ ifadesi kullanılmıştır.				
4) Olayda yer alan isimler haber içeriğinde açık bir şekilde sunulmuştur.				
5) Haber başlığı tarafsız, öznel ifadeler yer verilmeden oluşturulmuştur.				
6) Olay aktarılırken cinsiyet vurgusu yapılmış ‘kadın’ ve ‘erkek’ ifadeleri kullanılmıştır.				
7) Başlıkta abartılı, suçlayıcı ifadeler yer verilmiştir.				
8) Olay aktarılırken özel hayatın gizliliği ilkesi ve kişi hakları önemsenmiştir.				

EK 16

NO	MADDE	EVET	HAYIR
1)	Olay olduğu gibi tarafsız bir şekilde yansıtılmıştır.		
2)	Şiddet gören kadının adı açık şekilde verilmiştir.		
3)	Şiddet gören kadının soyadı açık bir şekilde verilmiştir.		
4)	Şiddetli gerçekleştiren kişinin adı açık bir şekilde verilmiştir.		
5)	Şiddetli gerçekleştiren kişinin soyadı açık bir şekilde verilmiştir.		
6)	Şiddet gören kadının görüntüsü sansürlüz, açık bir şekilde verilmiştir.		
7)	Şiddetli gerçekleştiren kişinin görüntüsü sansürlüz açık bir şekilde verilmiştir.		
8)	Haber başlığı şiddet gören kadın üzerine kurgulanmıştır.		
9)	Haber başlığı şiddetli gerçekleştiren erkek üzerine kurgulanmıştır.		
10)	Haberde olay aktarılırken şiddet gören kadının hakları önemslenmiştir.		
11)	Haberde şiddetli masum gösterecek ifadelere yer verilmiştir.		
12)	Haberde şiddete uğrayan kadına acıma duygusu ile yaklaşılmış ve bu durum içeriğe yansıtılmıştır.		
13)	Kadının yaşadığı şiddet olayı onun kişisel haklarına müdahale oluşturmaktadır.		

EK 17

Aşağıda medya incelemeleri kapsamında kendinizi değerlendirmenizi sağlayacak bir öz değerlendirme formuna yer verilmiştir. Ölçütleri inceledikten sonra ifadeye katılıyorsanız 'EVET' katılmıyorsanız 'HAYIR' sütunu altında yer alan kutucuğu işaretleyiniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

NO	MADDE	EVET	HAYIR	KISMEN
1)	Verilen haber içeriklerinin tümünü inceledim.			
2)	Haberler arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları buldum			
3)	Aynı konunun medyada farklı yansımalarının olabileceğini gördüm.			
4)	Aynı haberin farklı sunumlarına ulaşarak olayı daha doğru okuyabilirim			
5)	Kadına yönelik şiddetin var olduğunu haber incelemeleri üzerinden fark ettim.			
6)	Kadına yönelik şiddetin olumsuzluklarını hissettim			
7)	Şiddet haberlerinin sunumlarında kadına zarar veren boyutların olabileceğini fark ettim			
8)	Medyada kadın haklarının ihlal edilebileceğinin örneklerini gördüm.			
9)	Kadına yönelik şiddet haberlerini daha objektif şekilde okuyabilirim.			

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı: MERVE GERİŞ

Yabancı Dil: İngilizce

EĞİTİM BİLGİLERİ:

1994-2001: Merkez İlköğretim Okulu Kavak/ SAMSUN

2002-2003: 19 Mayıs Anadolu Lisesi-19 Mayıs /SAMSUN

2003-2006: Havza Anadolu Lisesi-Havza/ SAMSUN

2008-2012: Ondokuz Mayıs Üniversitesi/ Eğitim Fakültesi/Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

2016-2018: Ondokuz Mayıs Üniversitesi/Tıbbi Dokümantasyon ve Sekreterlik Programı

2016-2018: Açık öğretim Fakültesi/ Adalet (Önlisans programı)

2019- : Sinop Üniversitesi/ Sosyal Bilgiler Eğitimi/ Yüksek lisans

2021- : Açık öğretim Fakültesi/ Sağlık Yönetimi

KURSLAR VE BELGELER

31.01.2018 – 01.02.2018: Temel İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Katılım Belgesi
(Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

05.03.2011- 30.04.2011: Diksiyon (Kişisel Gelişim Ve Eğitim) Kurs Bitirme Belgesi (Samsun Atakum Halk Eğitim Merkezi)